

BÖRZSÖNYI HELIKON

Irodalmi, művészeti, természetbarát folyóirat

XII. évfolyam 9. szám, 2017.szeptember

"Áldjon meg az Isten mindenkit, aki az áldatlan magyar ugart tördeli."

Szabó Ildikó fotója

Tartalom:

- Ketykó István: Verébsirató; (vers) 3**
Dr. Koczó József: A Drégelypalánki Református Egyházmegye (1617–1952) eklézsiái X.; (képes helytörténeti írás) 4-24
Szepesi Zsuzsanna: Jövönk...; (vers) 26
Orgoványi Anikó: Kendő; (vers) 28
Horti Zoltán: Hullt alma merengése; (vers) 30
Csáky Károly: Nemesi sírok nyomában az Ipoly mentén II.; (képes helytörténeti írás) 32-51
Kovács T. István: Somi; (írás) 52-53
Hörömpő Gergely: A Diósjenei patakparton; (vers) 54
H. Turi Klára: Szeptemberi rajzásban; (vers) 56
Végh Tamás: Nemzedékem; (vers) 57
Székács László: Ma felettünk; (vers) 58
Fetykó Judit: Hárítás; Változás; (versek) 59
Petrozsényi Nagy Pál: Mosolyogjunk; (írás) 60-61
Polgár Vera: Visszontlátásra!; (írás) 62-63
Horváth Ödön: Galambok; Gyanútlanul; Gyönyörűség; György testvér; (versek) 64
Pribojszky Mátyás: Veronika gyermekei V. rész; (írás) 66-80
Elbert Anita: A vers írja önmagát; (vers) 82
Szabóné Babik Erzsébet: Ősz; (vers) 83
B. Tóth Klára: Nyárszönyeg terítéken; (vers) 84-86
Börzsönyi Erika: Másfélperces novella a szalonnázásról; (írás) 87
Gömör Kata: Gyorsan járó idő; (vers) 88
Haász Irén: Miért nem bírok lelkesedni?; (vers) 89
Kő-Szabó Imre: Szilvalekváros kenyér; (írás) 90-91
Janecskó Györgyi: Álmom az álmomban; (vers) 92
Dobrosi Andrea: Lehangoltan; (vers) 93
Kocsis György: Emlék gyerekkoromból; (vers) 94
Debreczeny Györy: érzem, hogy a szavak; (vers) 95
Bemutatjuk: Ruzskáné Márton Éva óvónő, meseíró; 96-98
Bemutatjuk: Szabó Ildikó fotói; 100-105
Beszámoló- megjelent! Végh József: Czinka Panna, a cigány Szapphó című kötetéről; 106-110
Programajánló; 112-113
Beszámoló: A távozóról és a megtartóról... Dr. Rusvay Tibor (1916-2000) emlékezete; (Németh Péter Mikola szobi ünnepi beszéde, az ünnepség fotói) 114-123
Könyvajánló; 124-127
Felhívás; 128
Impresszum; 129

E havi számunkat a Vácott élő és alkotó Szabó Ildikó fotóival díszítettük! Köszönet a képek közlési jogáért!

A kényszerű nyári szünet után -reményeim szerint- a lap folyamatosan megjelenik majd. A Szerk.

Ketykó István: Mostanában fekete lovakkal álmodom

Összegyűjtött és új versek
(1976 – 2003)

Ima bocsánatért (2000) ciklus versei

Verébsirató

Pirulva T. D. - nek

*Már megint a verebek. Félek , hogy tandoridezsői
áhitatomban magot szórok kezemből nekik...
tollászkodnak bolyhos gatyában s még képesek
lesznek ideszokni a bakterházhoz, pedig vannak
szébb hangú barátaim is a jelzőárboc tetejébe
épített fészekben : a hajnali cinege-gügyögést
bevallom jobban szeretem s mégis barátaim lettek
a veréb urak, amióta egyet közülük körülbelül
húsz lépésről első lövésre a másvilágra küldtem
egy kölcsönkapott légpuskával - csak úgy vaktában
fogtam rá a fegyvert és vérző beggyel bukott a fűre.
Kezembe vettem őt és temettem puha avarba
sírját takartam finom salakkal és azóta
megbékültem velük : ők is velem , azt hiszem.
S jönnek apró csapatokban ; ugrálnak a síneken
én meg csak nézem őket csodálkozva - - -
mintha megszakadt volna bennem valami a temetés óta
szép-szép a hajnali rigófütty ; csodás a fa,
amint ellepik fekete üstökükkel a seregély- gyerekek,
de várok veréb lányokat és fiúkat
meglesem őket fürdés közben az ablakon át,
de szexezés alatt lesütöm pilláim ; szégyenlősen, mint a csitri lányok
s már csúzlival őrködöm nyugalmauk fölött,
ha jön a kirafinált öreg szarka
űzöm serényen ; lobogó hosszú farkát lődözöm kerek kavicsokkal ,
de hiába csörög mérgesen, végül is csak megunja a harcot
és repül tovább durcásan a vetés irányába.*

*Nem tudom, talán mégis virágot kellene tennem sírjára
és elsiratnom áldozatom, de nem csak őt, hanem suhanc-korom
összes lepuffantott verebét is, mert látom már,
hogy ők is érnek annyit, mint bármelyik szárnyas,
vagyis “ a veréb is madár “, habár nyelvükkel
még meg kell barátkoznom s ki tudja : az is lehet,
hogy kedvükért megtanulok verébül...*

Vácrátót , 1982. május 24.

Dr. KOCZÓ JÓZSEF**A Drégelypalánki Református Egyházmegye (1617–1952) eklézsiái X.****Losonc – a palócföldi kálvinizmus bástyája****Losonci Református Egyházközség – Gömöri Református Egyházmegye – Szlovákiai Református Keresztyén Egyház**

Lelkész: Miklós István

Gondnok: Varecha Sándor

Anyakönyv 1717-től.

LOSONC – LUČENEC

Az 1937. évi konvent névtára: Anyaegyházközség. Keletkezési éve 1579. Anyaegyházközség lélekszáma 532. Filia: Fülel /Fil'akovo/ 119. Összlélekszám 651. Az istentisztelet nyelve magyar. Lelkipásztor Sörös Béla, Kövy Árpád (nemzetiségük magyar). A helységek lélekszáma: Losonc 15.459 (ebből magyar 4007); Fülel 4291 (ebből magyar 2551).

Az 1982. évi jegyzék adatai: Losonc. Anyaegyházközség. Filia: Fülel. Lelkipásztor Böszörményi László.

Az 1989. évi jegyzék adatai: Megegyezik az előző évvel.

Az 1990. évi névtár adatai: Losonc – Lučenec. Anyaegyházközség. Filia: Fülel – Fil'akovo.

Lélekszám: Losonc 300, Fülel (becsült adat) 50. Összlélekszám 350. A lelkipásztori állás betöltetlen. A lélekszám csökkenése az 1937-eshez képest 301.

Megjegyzés: Az egyházmegye egyik legősibb gyülekezete az évszázadokon keresztül magyar nemzetiségű és református vallású városban elsorvadt. A hivatalosan közölt lélekszám valóságban jóval alacsonyabb.

Gondozását Rimaszombat látja el.

Az egyház lelkészei közül a Drégelypalánki Református Egyházmegye esperese:

- Szentpéteri Hodor János 1702 (?)
- Bogdányi Sajgó Márton 1728–1729
- Miskolczi Szíjártó János 1730–1736
- Téglási János 1742–1752
- Paksi Kis András 1753–1761
- Széplaki Pál 1762–1788
- Kármán József 1789–1794 1794–1795: a dunántúli ek. püspöke
- Lukács Mihály 1828–1836
- Nagy József 1846–1853

LOSONC (Lossoncz) Lučenec, Szlovákia

Ősi parochia: 1262-ben plébánosát említik; anyakönyvek vezetése: 1755-től.

Titulus: Sárlos Boldogasszony

Patrónus: Balassa család

Lakosság: szlovák, német, magyar; református, evangélikus, katolikus, orthodox

Temploma nincs, csak egy fából készült, rossz állapotban lévő kápolna, melyet 1755-ben Balassa Pál építtetett. Az orthodoxoknak imaháza van. A reformátusok temploma 1500-ban épült katolikus templomként, a Bocskai szabadságharc alatt 1600 k. került az evangélikusok kezére, akikről 1695 körül a reformátusok foglalták el. Losoncnagyfaluban Battha Pálnál magánoratórium van. Működik itt egy református oratórium is. A plébániát 1776-ban a rozsnyói egyházmegyéhez csatolták.

Losoncnak gazdag a helytörténeti irodalma, ebben bőségesen találunk a református eklézsia, az iskola/gimnázium/, a teológiai szeminárium történetét, néprajzát tárgyaló munkákat is. A teljesség igénye nélkül megemlíthető:

- Fejezetek Losonc történetéből. Összeállította és szerkesztette: Vigh Károly
- Puntigán József–Puntigán Tünde: A losonci református temető
- Puntigán József: A Losonci Theológiai Szeminárium (1925–1939)
- Scherer Lajos: A 350 éves losonci gimnázium vázlatos története

Helyszíni gyűjtőmunkámat, kutatásomat – az anyaegyházra és filiájára vonatkozóan is – nagytiszteletű Miklós István úr részletes adatszolgáltatással, szóbeli tájékoztatással segítette 2015 áprilisában.

Településtörténeti vázlat

Már a honfoglalás előtt település állt a helyén. A 12. században „Lutetia Hungarorum” néven a losoncapátfalvai apátság birtoka. 1247-ben említik először mai magyar nevén „Luchunch” alakban. Határában a Királydombra a 15. század közepén a husziták emeltek erődítményt, mely alatt 1451-ben Hunyadi János vereséget szenvedett. A török időkben sokat szenvedett, mivel nem volt erődítmény, végül 1640-ben a templomot fallal vehették körül.

Gács és Losonc földesura, Forgács Zsigmond 1621-ben II. Ferdinánd pártjára állt, ezért Bethlen Gábor a városon állt bosszút: 1622-ben elvette a város lovait, pénzét és 3000 forint hadisarcot rótt ki, 130 polgárt kivégeztetett, s a város felgyújtatta. Egy ideig a koronát is itt őriztette. A 17. században többször dúlták fel a seregek, mivel gyenge védművei nagyobb hadaknak nem állhattak ellen. 1785-től mezőváros. 1849. március 24-én itt verte szét Beniczky Lajos őrnagy serege a császáriakat, augusztus 9-én a cári csapatok bosszúból felgyújtották. A trianoni békeszerződésig Nógrád vármegye Losonci járásának székhelye volt.

A templom története és más reformáció korabeli emlékek

Puntigán József és Puntigán Tünde a losonci református temetőről készített kiváló néprajzi monográfiájukban közléseknek néhány fontos emléket a reformáció korából is. A református gyülekezet fennállását bizonyítja az 1616-ban készült harang felirata, melyen Kóródi Márton prédikátor és Szigyártó Tamás városbíró nevét is megörökítette.

A templom több ízben elpusztult. Építészeti átalakítását egy 1638-as városi jegyzőkönyv is őrzi: Becse Mátyás bíróságában csináltatták a templom kőlábjait, az oskolát és az egyik prédikátor kamráját. 1646-ból egy kereszteléshez használt kegytárgy maradt fenn: *Lossonci Ötvös János ezt a Keresztelő edényt csináltatta ajándékon Kecskeméti Georgius Prédikátor idején 1646, 29. Mart.*

A mennyezet gerendáján olvasható emlékirat tanúsága szerint a mostani templom a 18. század elején a község költségén épült föl, ami bizonyítja, hogy a lakosság és az elöljáróság református volt.

Az 1849. évi végzetes katasztrófánál a református egyház vesztesége az akkori becslés szerint meghaladta a 100 ezer pengő forintot; de a hazai reformátusság segítségével 1853-ban újból felépítette díszes templomát és iskoláját, és 1869-ben országos ünnepséggel avatta fel a templomot. 15 mázsás harangja is ebből a korból származik.

E harang ama nagyharang ércz emléke s maradványa, melly 1849-ben aug. 8-án Losoncznak az orosz általi felgyújtásakor olvadt le a református őrtoronyból. Újra öntetett a losonczy ref. anya- és leányegyház öszvetett költségén 1850-ben októberben. Minden földre kihat az Ő zengése, és a földkerekség határirra az ő beszéde. XIX. zsolt. 5. vsz. Öntötte Schaudt András Pesten 1850.

Az 1944. évi bombázás során találatot kapott Losonc református temploma. A háború után a statikailag veszélyesnek minősített épületet a gyülekezet nem tudta használni. Az akkori parókián alakítottak ki gyülekezeti termet, ahová átvitték a használható templomi padokat, s szószéket is készítettek. 70 esztendőn át itt tartották az istentiszteleteket. 1974-ben az állam felszólította az egyházat, hogy a megrendezendő ejtőernyős világbajnokságra való tekintettel hozzák rendbe a templomot. Anyagiak hiányában kénytelenek voltak az épület tulajdonjogát átadni a csehszlovák államnak. Némi javítás után az állam a Nógrádi Múzeum részére adta át, majd a Besztercebánya megye kapta meg. A város jelképének is számító épületet a losonci Nógrádi Múzeum és Galéria használta. Kiállításokat és kulturális rendezvényeket rendeztek benne. 2004-ben kérvényezte a gyülekezet (előtte már 1994-ben is, de ekkor elutasították, mivel úgymond önként mondott le róla az egyház) a visszaadást. Erre sor is került, ugyanis a megyének sem volt pénze az épület fenntartására, felújítására. 2004. június végén érkezett be a kérelem, decemberben megtárgyalta a megye közgyűlése, és egyhangúlag megszavazta az Isten házának visszaadását a gyülekezet számára. Erről 2005. július 21-én született meg a telekkönyvi bejegyzés. (Miklós István lp. közlése, 2015)

Losonc egyházai

A legrégebb történeti adat, mely Losoncra vonatkozik, a **római katolikus egyházzal** áll kapcsolatban: Losonczy Lambert nádor már 1128-ban templomot építtetett a Boldogságos Szűz tiszteletére. Egész Nógrád vármegye Szent István uralkodásától kezdve az esztergomi érsek és a váci püspök fennhatósága alá tartozott. A losonci katolikus egyház a legrégebb időktől fogva önálló anyaegyház, a 13. század elejéről fennmaradt okleveles adatok is ekként említik. A pápai tizedjegyzék szerint a losonci egyház a nógrádi főesperességhez tartozott, további 61 egyházzal.

Az egyházat Losoncon nem érte háborgatás, egészen Giskra koráig. Husz János tanai termékeny talajra találtak Csehországban, ahol hatalmas szekta, a husziták mozgolódtak: a kereszt helyett jelvényüként a kelyhet állították. Zsigmond, mikor cseh király lett, haddal ment Csehországba, hogy a huszitákat visszahozza az egyházba. A huszita háború csakhamar átcsapott Felső-Magyarországra, különös súllyal Nógrádra, melynek több várát Giskra tartotta megszállva. A huszita tanok a vidéken portyázó huszita csapatok útján észrevétlenül terjedtek Nógrád vármegyében. A megye felső részében, a Losonccal szomszédos Gács várában tartotta Giskra főhadiszállását.

1451-ben indult el Hunyadi Giskra megfélékezésére, és ekkor vesztették el a losonci katolikus hívők templomukat. Giskra ugyanis Losonc elfoglalásakor a Boldogságos Szűz templomát erődítménnyé alakította át, maga pedig Gács várába vonult. A 16. században a templom a protestánsok kezére kerül. A katolikusok Mária Terézia uralkodása alatt erőhatalommal kísérlék meg visszafoglalását, de sikertelenül.

Hosszú, viszontagságos küzdelem után, 1755-ben jön Losoncra az első plébános, és ezzel megindul a hitközségi élet. 1848-ban szép templomuk és iskolájuk van, melyet 1849-ben az oroszok felgyújtanak, majd az egri érsek segítségével csakhamar újjáépül. A katolikusok elemi fiú- és leányiskolát is fenntartanak. A losonci **evangélikus egyház** keletkezésének idejét pontosan megállapítani nem lehet. Már Luther fellépése előtti időben a szomszédos falvakban (Gács, Divény, Lónyabánya) husziták telepedtek le, akik a nyelvben rokon losonciakkal sűrűn érintkeztek. A Boldogságos Szűz temploma is, amikor abban a katolikus szertartást eltörölték, Luther szellemében vált az evangélium hirdetésének hajlékává. 1590-ben a lakosság zöme az akkor terjedő kálvini irányhoz csatlakozott, a kisebbség azonban megmaradt Luther hívének.

Noha lelkészük nem volt, Bulyovszky Dániel alispán személyében támaszra találtak, aki nemesi jogánál fogva evangélikus gimnáziumot tartott fenn. Többször gondoltak templom építésre is. 1707-ben II. Rákóczi Ferenc rendeletére a reformátusoktól telket kapnak. A bekövetkezett protestáns elnyomatás ideje alatt azonban templom nem épülhetett. E szomorú idők alatt is templom és lelkész nélkül, mint önálló egyház szerepelt az esperességi gyűléseken.

A Türelmi Rendelet kiadása után Losonc a szomszédos losonc-tugári hívekkel egyesülve tette meg a lépéseket a templom felépítésének érdekében. Az 1782. március 14-i kérvényük alapján decemberben érkezett meg a császári engedély, mely alapján hozzáfoghattak a gyülekezeti élet végleges rendezéséhez. 1783-ban beiktatták az első lelkészt, Schwandtner Andrászt. A felépített templomot – mely az akkori törvények rendelkezése értelmében utcára szolgáló bejárattal, torony és harangok nélkül készült – 1784. év advent első vasárnapján szentelték fel.

A gyülekezeti élet teljes virágzásnak indult. Az egyház, a templom mellett az iskoláról sem feledkeztek meg. Az elemi iskolán kívül két tanárral algimnáziumot is fenntartottak. Ez utóbbiból az 1867. évi kiegyezés után állami tanítóképző lett. Az istentisztelet nyelve kezdetben tót és magyar volt, amelyhez csakhamar a német nyelvű istentisztelet is járult. A német családok magyarosodása következtében ezt elhagyták.

1849-ben az egyház vagyona, temploma, iskolája, paplakja leégett. E pusztulás után a következő esztendő az anyagiakkal való küzdelemben telnek. Alig építik fel a leégett templomot és tornyot, 1859. jún. 24-én a torony villámcsapás által sújtva, újra leégett.

Az egyház a nógrádi evangélikus esperességhez, a dunáninenni egyházkerülethez tartozott.

Losonc **izraelita hitközsége** (megalakulásának ideje: 1814) Nógrád vármegyének, sőt az egész Felvidéknek legnagyobb zsidó gyülekezete volt, kongresszusi alapon állt, és az V. (Nógrád, Bars, Zólyom és Hont vármegyékre kiterjedő) izraelita községkerület székhelye.

Losonc lakosságának négy nagy egyházhoz tartozó lakosságának felekezeti megoszlása 1910-ben: a 12 110 polgári lakosból róm. katolikus 6998, református 640, evangélikus 2384, izraelita 2088.

Losonc helvét hitvallású gyülekezete a Türelmi Rendelet után

Míg a 18. században a traktus esperesei többségében a losonci egyházból kerültek ki – 1728-tól 1794-ig folyamatosan losonci lelkész a senior –, a 19. században már inkább a többi eklézsiából. A hívek számát tekintve a század elején Losonc felülmúlja Diósjenő, Szokolya és Perőcsény anyaegyházakat, nem beszélve arról, hogy anyagilag erős alapokon nyugszik a gyülekezetet. Az egyházmegye világi elnökei, a segédgondnokok azonban továbbra is Losonchoz kötődtek. Az eklézsia az egyházmegyében a 19. század első felében – tradícióiból, szellemi és anyagi erőforrásaiból eredően – egyfajta kiváltságot élvezett.

Széplaki Pál losonci lelkész több mint negyedévszázados esperesi szolgálata (1762–1789) után ... *a Drégely Palánki Tractus 28 esztendőttől fogva való seniora, T. Széplaki Pál úr öregsége, erőtlenségei miatt önként le tévén, helyébe a tractusbéli T. Attyák által egyező votumokkal választott T. Kármán József lossontzi Predikátor úr; s ezen érdemes hivatalra adjútáltatott* – olvashatjuk az egyházkerületi konzisztoriális gyűlés 1789. június 16-i jegyzőkönyvében.

Figyelemreméltó Kármán József esperes szolgatársaihoz írott levelének (1792. szept. 14.) részlete, mely szerint a használatos káté a gyermekek számára megértési nehézséget okoz, ezért cserélni kellene:

E' mellet tapasztaltam a' Vallásban való nagy tudatlanságot a' Gyermekekben; gondolkodtam, mimódon lehetne segíteni azon. A' mi Symbolicus Catechismusunk éppen nem falusi Gyermekek eszéhez való; hogy abból tanulja a Vallást. Ezért nékem jónak látszana, ha az qservali Catechizmusát tanultatnánk vellek; mellyben a' Vallás igazságain kívül az erkölcsi Tudomány is elől adataik. Ha tetszik, T. T. Uraiméknak javallom, hogy minél előbb mindenik Oskolában hányra lészen szükség?

A tudós esperes – aki az egyházkerület jegyzője – 5 év múlva, 1794 pünkösd havának 13. és 14. napján Révkomáromban tartott konzisztoriális gyűlésen az elhunyt Halász József szuperintendens helyébe püspökké választották. Hivatalát csak 10 hónapig viselhette, mivel 1795 áprilisában elhunyt.

A Losonci Szent Eklézsia élete a 19. században

A 19. század első felében a traktus közönséges gyűléseit továbbra is gyakran Losoncon tartják. Az 1817-ben Perócsényben tartott közgyűlésről való távolmaradásukat az eklézsia előjárói a következő évben levélben magyarázták.

Az 1820. évi Névtár szerint a város lelkipásztorai: Lukáts Mihály és Szarka János; lelkek száma: 1047, a nemességen kívül.

A következő fontosabb losonci esetekkel, ügyekkel foglalkoztak a vizitációk alkalmával, ill. az egyházmegyei közgyűléseken:

1809-ben a losonci prédikátorok marasztalását küldöttség által nem gyakorolják, ez az egyházkerület intézkedésétől eltérő gyakorlat. Ugyancsak az eklézsiában tartott vizitációkor tapasztalták azt is, hogy a prédikátoroknak járó búzabéli fizetéssel sokan tartoznak, mely fogyatkozást a Szent Eklézsia a maga jövedelméből szokta kipótolni, de amiatt annak nem kis kára származik. Kilenc évvel később a prédikátorok több évre visszamenő búzabéli járandóságukra nézve Bozóky János egyházi kijelentette, hogy a prédikátorok kívánságára az elmaradásukat kiméri.

Az eklézsia számadásainak ellenőrzésére 1819-ben Nyáry Ignác, Bökényi Gábor és Tóth Pál küldetnek ki az egyház költségére. Az eklézsia jövedelmeire nézve a protokollumból kitűnik, hogy a város az erdők használatára új rendszabályokat kíván alkalmazni.

Szalay Mihály esperes erőtlennek érezvén magát, ezért 1822-ben a losonci első prédikátort bízta meg a vizitáció elvégzésével, aki a második lelkésszel együtt „vizitált”. Az esperes úr kívánsága szerint ebben az évben a főtiszteletű konzisztórium Lukáts Mihály losonci I. prédikátort proseniornak rendelte, noha a megtiszteltetés a traktusban 36 esztendeje szolgáló rendes lelkészi jegyzőt, Sallay Györgyöt illette volna. Következő évben a konzisztórium kéri a ven. traktust, hogy ötöt választással jussában erősítse meg.

Az 1823. évi őszi vizitációra Szalay Mihály esperes és Nyáry Ignác segédgondnok is levél által meghívást kapott, de sem a gondnok, sem esperes betegeskedése miatt meg nem jelenhetett, ezért a maga képében Molnár Ferenc traktus nótárius urat küldte ki, de a losonci szent eklézsia a vizitációt nem fogadta el, melynek okait írásban kiadta.

1825-ben és 1826-ban elmaradt az esperesi vizitáció, ezért Kövi Ján József vice kurátor levélben számolt be az eklézsia állapotáról. *A prédikátorok kifogástalanul végzik szolgálatukat, virágzó, békességes, csendes a hívek közössége. A prédikátorok salláriuma minden esztendőben kifizetődik. A collecta búza vagy papi bér sok esztendőre hátramaradt a lakosoknál. Ezt ugyan az egyház pótolta, de nem tartható tovább.* A traktus nem helyesli azt, hogy az eklézsia teljesíti a papi bérrel hátramaradott lakosok helyett a prédikátorok juttatását.

1828-tól Lukáts Mihály losonci I. prédikátor lett a traktus szeniora. Egyre több közgyűlés ismét Losoncra kerül.

1832-ben Kulifay László losonci káplán megvizsgáltatván, a papi szent szolgálatra, a sákramentumok kiszolgálására alkalmasnak találtott; az egyház elveszítette Szarka János prédikátort; a szent eklézsiának több adósa pörbe lett idézve.

1833-ban már Lukáts Mihály esperes azt kéri, hogy folyamatos erőtlenedése végett melléje esperesi segédül a másik losonci prédikátor, Szondy László alkalmaztassék. A közgyűlés *végzése*: nehogy csorbítottassék az egyház ősi joga, a választás; addig is a prédikátor segédkezzen esperes úr mellett. Losoncon,

mint esperesi székhelyen több kisgyűlés tartása szükséges, melyre a távolabbi helyekről a táblabírák megjelenése legyőzhetetlen akadályokba ütközik, ezért a losonci prédikátor, Szondy László, valamint a professzorok, Steller János és Kovács Benjámint egyházmegyei táblabírással tiszteltetnek meg (!). Az 1832-ben tartott kisgyűlésen Balogh Ábrahám káplán sikeresen megvizsgáltatott és kibocsátott, aki esperes úr mellett szolgál.

Az 1833. évi Névtárban az anyaegyházhoz tartozóan Losonc Tugár, Kis Terenye, Apátfalva, Kisfalu, Mutsiny, Ludány, Dolyán és Panyi Daróc kerül említésre.

Lukáts Mihály esperes 1835-ben lemondott losonci lelkészi hivataláról. A prédikátori hivatalt ezután professzori állással kapcsolják egybe. Debrecenből Szoboszlai Pap István mellett szolgált Nagy István káplánt, professzort hívják meg, aki a meghívást elfogadta és a hivatalba be is iktatták.

1846-ban ismét a losonci prédikátor, Nagy József lett az egyházmegye esperese. Az általános többséget a segédgondnok, Szilassy József szavazatával nyerte el: Nagy József 6, Nagy Mihály 4 voksot kapott.

Az 1846. május 18-án és több napján Losonc szabad mezővárosban tartott egyházkerületi közgyűlés alkalmával következő ifjú tisztelendő lelkész urak szenteltettek föl az egyházi hivatalra, s írták be nevüket a jegyzőkönyvbe:

László József, Rozgonyi István, Nagy Mihály, Bacha Endre, Szabó Endre, Faa István és *Czike Dániel*.

1846. szeptember 13-án Losoncon tartott egyházmegyei gyűlés Szilassy József segédgondnok és Nagy József esperes elnöklése alatt, melyen Losoncon kívüli lelkész nem vett részt! Az Egyházmegyei Levéltár átnézésére Gellén József elnöklete alatt Tóth Mihály, Steller János, Kovács Benjámint és Futó Dánielt kapott megbízást.

Az 1850. évi Névtár a város által elszenvedett előző évi tragikus eseményt említi: lélekszáma még nem tudható, mert a városnak 1849. augusztus 8. és 9. napjain történt gyászos leégése után az elszéledt lakosok és gyülekezeti tagok még fel nem építhették romba dőlt épületeiket, vissza sem tértek mindnyájan, – azért össze sem írtattak. Mintegy 700-ra tehető a lélekszám. A losonci helvét hitvallású gyülekezetnek 1843. évi lélekszáma 764.

A következő esztendőbeli Névtár az eklézsia régiségeit is felsorolja: *Losonc, anyagyülekezet; keletkezett a reformáció első évszázadában. 1849. évben felégetett templomát, mely 1128. évben Losonczy Lambert nádor által építtetett, 1590. évben már bírta, 1609-ben megújította, s lelkészei névsorát 1616. év óta fel tudja mutatni, kik jelenig 30-an voltak. 1849. év augusztus 7-9. napjain a muszka hadsereg által az egész város minden épületeivel felégettvén, köztük a 721 éves templom is végpusztulásra jutott, de újbóli felépítése már munkába vétetett. Lelkészek: Nagy József esperes és Tóth Mihály. Anyakönyve kezdődik 1717. évben.*

Lelkek száma az 1849. évi nagy pusztulás és szétszóratás óta 400, a fiókgyülekezetekkel 566, kiknek száma a lassanként visszatérő lakosokkal naponként szaporodik.

A mater eklézsia lélekszáma hullámzó: 1863-ban 507; anyakönyveztek 18 születést, 16 halálesetet, egy házasságkötést. 1865-ben 422, 1873-ban 480 lelket találtak. Az 1880-as években az egyházhöz tartozók száma ismét csökken: 1885-ben 422 fő; 17 keresztelest, 13 temetést és 7 pár egybekelését /ebből vegyes: 5! anyakönyvezték. Lelkészek: Illyés Lajos és Illyefalvi Vitéz Lajos. A fiókegyházhöz tartozóan 35 falut és pusztát sorolnak fel összesen 103 lélekkel; közülük Füle 10, Salgó-Tarján 2 főt számlál.

1900-ban a mezőváros polgári népessége 7 473 fő, ebből református 496, róm. katolikus 3 393, ág. evangélikus 2 008, görög keleti 4, görög kat. 4, izraelita 1 578. Született 9 fiú, 8 leány, valamennyit keresztelték; meghalt 10 férfi és 9 nő; házasságkötés: egy tiszta, 3 vegyes; konfirmált 13 ifjú.

Lelkészek: Illyés Lajos és Illyefalvi Vitéz Lajos; gondnok: Szilassy Béla. Szórványok: a losonci, gácsi, füleki és szécsényi járásban 522 fő.

Az egyházban nőegylet és énekkar működik. A losonci lelkészség gondozza a salgótarjáni missziói egyházat és szervezi Zólyomot is.

Losonci lelkész állás betöltése körüli bonyodalmak: Kajel Endre lelkész 1907. évi távozása után a presbitérium hitoktatóval töltötte be az üres helyet, mivel álláspontja szerint az nem parochiális állás. A hitoktatót Baja Mihály segédlelkész személyében 1907. szeptember 3-ával be is állította, a felsőbb egyházi szervek jóváhagyása nélkül jogerőre is emelte. A traktus 1908. évi közgyűlésének álláspontja: a losonci II. lelkészi állás nem hitoktatói, ezért utasítja a presbitériumot törvénytelen döntésének visszavonására, s az esperes intézkedik a II. lelkészi állás törvényes betöltésére.

Az egyházkerület döntése szerint a balassagyarmati missziói egyházat Losonchoz csatolják. Sörös Béla 1909-ben indítványozza, hogy az eddigianyakönyvek helyett családi törzskönyv szerkesztését és vezetését rendszeresítsék. Javaslatát az egyházkerülethez továbbítja a közgyűlés.

Adatok az 1910. évi Névtárból/1909/: anyaegyház; polgári népesség: 10 890; ref. 539; születés 22; halálet 19; házasságkötés 1; vegyes házasság 10; konfirmált 30; áttért 84; kitért 4; Lelkész: Sörös Béla, Makay Lajos hitokt. lelkész. Főgondnok: Kovács Ferenc, gondnok: Beniczky Kálmán; pénztárnok: Laszky Albert; Nagy Imre kántor.

Balassagyarmat missziói egyház: 5 104 lakos, ref. 204.

Salgótarján fiókegyház: 13 552 lakos, ref. 231.

Kálnó fiókegyház: 1 358 lakos, ref. 110.

Szörvány: a losonci, gácsi, füleki szécsényi és sziráki járás, ref. 400.

Losonc város az ott felállítandó Kálvineum javára 1910-ben telket ajándékoz, a következő évben pedig az egyházmegye 200 koronát utalványoz. 1913-ban a losonci egyház felterjeszti a II. lelkészi lakás építésének tervét és költségét.

1915-ben a salgótarjáni missziói egyház Losonchoz csatolást támogatja a traktus, hogy addig is, amíg ott hitoktató segédlelkészi állás szerveződik, a tanulók hitoktatása biztosított legyen.

Az egyházkerület közgyűlése elfogadta Kovács Sebestény József balassagyarmati lelkész azon kérését, hogy Salgótarján hitoktatását a rossz vasúti közlekedés miatt Losonc lelkészeinek teendői közé sorolják. Az egyházmegyei közgyűlésnek 1916-ban ebben sürgősen intézkednie kell. Sörös Béla losonci lelkész viszont kijelentette, hogy elfoglaltsága miatt nem hajlandó elvállalni Salgótarjánban a hitoktatást. A közgyűlés a salgótarjáni segédlelkészi állás felállításával tudja a helyzetet megoldani, ehhez kéri az egyházkerület hozzájárulását.

Losoncon 1918-ban megalakult református nőegylet.

Sörös Béla

Sörös Béla egykori losonci I. lelkész és a volt szlovenszkói dunáninneri református egyházkerület püspöke 1877. év március 14-én született Nemespecselyen, Zala vármegyében, ahol atyja, Sörös Géza református lelkész volt. Gimnáziumba Veszprémben és Pápán járt. Teológiai tanulmányait Kolozsvárott, Pápán, Budapesten és Edinburghban végezte. Külföldről hazatérve Szász Károly püspök vette maga mellé budapesti segédlelkésznek. 1901. július 1-jétől a budapesti Királyi Országos Gyűjtőfőház lelkésze lett. Egyidejűleg a budapesti Lorántffy Zsuzsanna Egyesület misszionárius lelkésze, valamint a budapesti skót misszió magyar lelkészi teendőkkel megbízottja is. Ő kezdeményezte a letartóztatási intézetek gyakorlati patronázmunkáját, és a szabaduló rabok elhelyezését. Így alakult meg a Márton utcai Otthon, valamint az ecseri Mentőotthon. Ugyanezen időben előbb másodtitkára, majd főtitkára lett az Országos Magyar Protestáns Evangéliumi Belmissziói Egyesületnek. Az 1903-ban megalakult Lorántffy Zsuzsanna Diakonissza Otthonnak első lelképásztora lett. 1905 decemberében a losonci református egyház választotta meg I. lelkészének. A losonci

ősi református gyülekezetben áldásos munkát fejtett ki. Tevékeny részt vett a város és vármegye életében is. A cseh megszállás alatt nemcsak a losonci gyülekezetnek, de az egész ideszakadt magyarságnak is vezető egyénisége volt, aki minden magyar ügy mellett bátran síkra szállt. A csehszlovák hatóságok többször letartóztatták, s egy esetben 6 hónapi vizsgálati fogságban is volt. Az 1923. évi lévai zsinaton mint jegyző, 1926-tól kezdve az állam és egyház között lefolyt információs tárgyalásokon az egyház egyedüli meghatalmazottja, az 1928. évi zsinat előadója, az új törvénycikkek szövegezője és az egyetemes konvent elnöki tanácsának a tagja, valamint előadója működött. 1925-ben a konvent teljes jogú meghatalmazással a Losoncon létesített csehszlovákiai magyar református egyház lelkészképző intézetének az igazgatóságát bízta rá. Ezen intézetet egészen az 1939. évben történt megszűntéig nemcsak igazgatta, hanem több tárgynak az előadója is volt.

A dunáninneni egyházkerületnek tanácsbírája is volt hosszú ideig. 1938. évben kiváló érdemei jutalmazásaként a szlovenszkói dunáninneni református egyházkerület püspökévé választotta. Beiktatása 1938. augusztus 18-án volt Komáromban. Losonc város felszabadulása után, 1939 tavaszán a Kormányzó a felsőház örökös tagjává nevezte ki.

Több lapnak volt a munkatársa. Szerkesztette az Örömhírt, a Felsőnógrád című hetilapot. A református kollektívum megteremtésén munkálkodva megalapította az Összefogás című hetilapot. Nagyobb irodalmi műve az 1904. évben megjelent Magyar liturgia története.

1927. évben lépett házasságra Karafiáth Zsuzsannával. Három leányuk született. Elhunyt 1939. október 2-án.

Kövy Árpád

1887. április 3-án született Budapesten. Édesapja: Kövy Zsigmond, édesanyja: Horváth Mária. Iskoláit úgy az elemi, mint a középiskolát Budapesten végezte, ugyancsak a budapesti református teológiai akadémián szerezte meg 1909-ben az I. és 1911-ben a II. lelkészképzésítő oklevelet. Teológus éve alatt kapcsolódott be a keresztyén ifjúsági egyesületi munkába, mely igen nagy hatással volt belmissziói munkájára. Mint segédlelkész szolgált Faddon, helyettes lelkészként Dunaföldváron. 1911-ben az akkori Erzsébet fálvára került hitoktató segédlelkésznek. Ez alatt is élénken részt vett a keresztyén ifjúsági munkában. Innen hívták meg Losoncra 1914 februárjában a II. lelkipásztori állásra.

Az első világháború kitérésekor kisebb megszakítással mint táborigényes lelkész 17 hónapig a harctéren, majd a besztercebányai hadigondozó intézetben teljesített szolgálatot. Kiténtetése a lelkészi érdemkereszt vörös fehér szalagon.

A csehszlovák megszállás alatt minden magyar társadalmi és kulturális megmozdulás irányítója volt. Szerkesztője volt 1923-25-ig az egyetemes konvent hivatalos lapjának, alapítója és szerkesztője a Losonci Hirlapnak, amely a megszállás alatt a magyar intranzigens törekvések elnémíthatatlan szócsöve volt. Magyarsága miatt a csehek két ízben is kiutasították. A losonci református teológiai szemináriumban a görög nyelv előadója volt.

Egyházi téren megjelent munkái: Magyar Kálvinista Sion (Elmélkedések és imák) 1925; Vigyázatok és imádkoztatok, 1936. További munkái: A Losonci Magyar Dalegylet hetvenéves története 1860–1930 (1931). Csata tűzében, Isten kezében (elbeszélések).

1941. március 16-án egyhangúlag hívták meg néhai Sörös Béla örökébe, az I. lelkipásztori állásra. 1941-ben a drégelypalánki egyházmegye tanácsbírájává választották.

Első feleségével, Deák Jankával 1914. július 7-én kötött házasságot. Ebből a házasságból született Éva 1920-ban. Első feleségétől törvényesen elvált 1922 februárjában. Második feleségével 1923. december 18-án lépett házasságra. Ebből a házasságból Attila, Zsolt és Ildikó született.

A német megszállás után katonai szolgálatra rendelték be, majd látásnak romlása miatt 1944 novemberében Szécsényből hazaengedték. 1945. augusztus 3-án koholt vádak alapján történt kiutasítása után Ipolytarnócra, majd Litkére érkezett, ahol Mácsai Imre plébános fogadta házába. Szeptember 26-tól Diósjenőn Lévay Pál mellett szolgált segédlelkészként. Innen Városlódre került, ahol egy felvidékiekből és alföldiekből alakult gyülekezet lelkipásztora volt. A Magyarországi Református Zsinat a Felvidékről kitelepített református lelkipásztorok eszmei egyházmegejének esperesi tisztével ruházta fel. 1947. november 13-án vérmérgezésben halt meg.

Hálaadás az 1939. évi közgyűlésen

Az 1939. július 5-én Nagymaroson tartott egyházmegeyi közgyűlés esperesi jelentéséből /Nagy István esperes, szokolyai lelkipásztor/:

Nagytiszteletű és Tekintetes Egyházmegeyi Közgyűlés! Húsz évi kínos várakozás, aggodás és kétség, hosszas alkudozás és tanácskozás után kitörő örömmel, lelkesedéssel és testvéri szeretettel öleltük keblünkre felszabadult magyar testvéreinket.

Húsz év óta remény és kétség között vártuk a pillanatot, mikor elszakított testvéreinkkel ismét egyesülhetünk. Húsz év óta Istenben vetett hittel vártuk a magyar feltámadást, s igazságunk diadalra jutását. Hányszor, de hányszor imádkoztuk, hogy „hiszünk Magyarország feltámadásában”; hányszor zengtük erős hittel „nem, nem, soha!”, s íme hitünk valósággá vált. Ebből is látszik, hogy az igazság győzelme kétségtelen. De azt is tudjuk, hogy ólomlábon járt, s hogy kitartó munkával, s fanatikus hittel kell siettetni annak mielőbbi megérkezését. Múlt évben 50 éves érettségi találkozon voltunk, jelen voltak barátaink Csallóközéből is, s szinte szemrehányóan kérdezték: „mikor jöttök már értünk? nem bírjuk már az igát!” Lehajtott fővel ismertük be, hogy nem tudunk segíteni. Tétlenül kellett hallgatni az ilyféle felkiáltásokat, s nem tehattünk mást, minthogy összeszorított ajakkal folytattuk tovább a küzdelmet a felszabadításért.

De amit ember meg nem tehetett, megtette a jó Isten. Harc nélkül, vér nélkül kaptuk meg a Felvidéket, s november 2–10. között dicső hadseregünk megszállta a jogtalanul bitorolt földrészt, s egymillió magyar testvérünk kezéről 20 évi rabság után lehullottak a bilincsek. Húsz esztendő megaláztatása, túrése, soha nem csüggedő bizakodás után ránk köszöntött az első magyar ünnep, melyen örömtüzek gyúltak ki minden magyar szemében. Visszakaptuk mi is Losonc, Ipolypásztó anyaegyházakat s Ipolybél leányegyházat. Szeretettel öleljük keblünkre hittestvéreinket s most már nyugodtan várjuk azt az időt, mikor törvényesen hozzánk lesznek csatolva.

Szeretettel köszöntjük Sörös Béla püspök Úr Óméltóságát, ki 20 éven át megmutatta, hogy kell megállni helyét minden magyarnak akkor is, mikor a magyarságáért szenvednie kell. Szeretettel köszöntjük Kövy Árpád és Szűcs Árpád lelkésztestvéreinket, a presbitereket s minden egyháztagot, akikkel ezentúl együtt fogunk munkálkodni az Úr szőlőjében.

Közgyűlési határozat

Mélységes alázattal borul le az egyházmegeyi közgyűlése a Nagykegyelmű Isten előtt, aki 20 esztendő megpróbáltatásait megelégetve és annyi hű magyar szívnek imádságát meghallgatva, több mint egy millió elszakított magyar testvért adott vissza e hazának, s ezzel magyar Sionunkat is erősítette, egyházmegeyénk kebelére is visszahozta az eddig idegen iga alatt szenvedőket, Losonc, Ipolypásztó anyagyülekezeteket és Ipolybél leányegyházat. Igaz szeretettel és őszinte nagyrabecsüléssel köszönti az egyházmegeyi közgyűlése főtiszteletű Sörös Béla püspök Úr óméltóságát, s bizalommal kéri őt, hogy a nehéz próbák viharában megedzett hitét, erejét és hűségét gyümölcsöztesse egyházi, s hazai közéletünk javára és felvirágoztatására. A vele együtt hazajött Kövy Árpád és Szűcs Árpád

lelkipásztor-testvéreket is őszinte örömmel és meleg baráti kézszerítással köszönti és üdvözlö az úr szülőjének munkásai között.

A gyűlésen jelenlevő Sörös Béla püspök meghatottan köszönte meg az egyházmegye lelkes üdvözléseit, s ünnepélyesen kijelentette, hogy – minden ellenkező híresztelésekkel szemben – úgy ő, mint a kerületbeli lelkipásztorok és hívek a legnagyobb örömmel térnek vissza az anyaországbeli egyházba, és a legnagyobb készséggel és engedelmességgel illeszkednek bele a régi egyházi szervezeteik kereteibe.

Egyházmegyei közgyűlés ezt a kijelentést jóleső örömmel és megnyugvással veszi tudomásul.

Böszörményi László

1905. január 10-én született Ungmogyoróson, Ung vármegyében. Édesapja Böszörményi István, édesanyja Pálóczi Horváth Erzsébet. Az elemi iskola 5 osztályát szülőfalumba járta. Gimnáziumba az ősi református főiskolába, Sárospatakra került, ahol 4 osztályt végzett el, mivel időközben szülőfaluját a csehek megszállták. A megszállás következtében a felső 4 osztályt az ungvári állami gimnáziumban volt kénytelen járni, ahol 1924. évben érettségi vizsgát tett. Érettségi után azonnal besorozták a csehek katonának, s 18 hónapot szolgált Pardubitzban és Olmützben. A katonaságtól való hazatérte után a prágai egyetem jogi fakultására iratkozott be. Mivel szülei anyagilag nem bírták taníttatását, egyidejűleg Nagykaposon ügyvédi irodában állást vállalt. Nagykaposi működése alatt minden magyar nemzeti kulturális és politikai megmozdulásban részt vett. Évekig mint a járási magyar közművelődési egyesület titkára járta a magyar falvakat, felvilágosító és szórakoztató előadások tartásával élesztette a magyar öntudatot.

1934-ben a losonci református teológiai szemináriumba került mint hallgató, s egyben mint Sörös Béla igazgató melletti irodai munkaező. 1938. szeptember 24-én szerezte meg Losoncon az I. lelkészképesítő vizsgát. Ezután Sörös Béla püspök mellett mint egyházkerületi segédlelkész működött 1939. június 1-ig, amikor püspöki titkár lett, majd az ő halála után helyettes lelkészül rendelték ki Losoncra. Ebben a minőségben működött 1941. április 10-ig, amikor a losonci gyülekezet egyhangúlag meghívta a II. lelkészi állásra. 1941. április 1-től 1941. május 15-ig mint helyettes lelkész Szokolyán volt. A II. lelkészképesítő vizsgát 1940. szeptember 4-én tette le Pápán. Tevékenyen részt vett az országos ifjúsági mozgalmakban a KIE munkával kapcsolatosan. 1942-től mint egyházmegyei ifjúsági megbízott működött. 1943-ban az iskolán kívüli népművelődési bizottság helyi megbízottjának nevezték ki. 1941. évben kötött házasságot Losoncon Palkovits Ilonával. Házasságukból 1942-ben Katalin leányuk született.

Egyházi élet a visszatérés éveiben

Szórványgondozás /1940/: A lelkészválasztással kapcsolatos bizonytalanság következtében, meg hogy nem is tudták még, hogy mely községek tartoznak majd hozzájuk, csak Fülekk gondozásáról terjesztettek be jelentést. Tekintettel arra, hogy most már Losoncnak két lelkipásztora is van, s hogy a két pásztor szolgálata Losoncnak túlzott igény, minden reményünk megvan arra nézve, hogy a szórványok most már gyakrabban fognak látni itt is lelkipásztort. Az 1941. évi egyházlátogatási jegyzőkönyv említi a református temetőt.

Egyházmegyei közgyűlés által 1941-ben elkészített szórványbeosztást:

Losonchoz tartozzék Béna, Bolgárom, Bolyk, Bozita, Bussa, Csákányháza, Egyházasgerge, Fülekk, Fülekklecsény, Fülekkpilis, Fülekkpüspöki, Fülekkávoly, Gács, Ipolytarnóc, Ipolygalsa, Ipolynyitra, Kalonda, Kétkeresztúr, Litke, Losoncapátfalva, Mihálygerge, Mucsiny, Panyidaróc, Pelsóc, Perse, Pine, Rárósmulyad, Rapp, Terbeléd, Törincs, Vilke /31 település/.

Az egyházmegyei levéltár helyzete

Egyházmegyei közgyűlés tisztelettel jelenti /1941/, hogy még a trianoni békeparancs előtt az egyházmegye levéltári anyaga Losoncra küldetett el, ez az anyag azonban tudomása szerint még ma is úgy van lezárva a ládában, ahogyan akkor megérkezett. Minden lehetőség megvan arra, hogy a losonci lelkipásztorok a ládát beiktatásuk után felbontathadják, és annak tartalmát az útmutató értelmében rendezhetik.

Együttal megbízta egyházmegyei közgyűlés Böszörményi László losonci II. lelkész, hogy az egyházmegyei levéltárnak Losoncon levő ládáját bontsa fel, és a Konvent által alkotott levéltári útmutató szerint rendezze és kezelje. Böszörményi László kijelentette, hogy vállalja ezt a megbízatást, de hosszabb haladékot kér, mert most minden idejét a volt losonci teológia számadásainak elkészítése veszi igénybe. Egyházmegyei közgyűlés Böszörményi Lászlónak egy évi haladékot ad levéltári munkájának megkezdéséhez.

1940-ben az egyházkerület állandó káplántartó helynek sorolta be Losoncot.

1943-ban a drégelypalánki református egyházmegye július 15-én Losoncon tartotta évi rendes közgyűlését.

Dr. Fodor Vilmos megnyitójából:

Amidőn testvéri szeretettel köszöntöm egyházmegyénknél mai közgyűlésünkön megjelent alkotó tagjait, tisztelettel üdvözlöm a testvéregházak és hatóságok képviselőit és kedves vendégeinket, Isten bőséges áldását kérem mai tanácskozásunkra és annak megállapítása után, hogy mai közgyűlésünk szabályszerűen lett összehívva, a drégelypalánki református egyházmegyének Losonc városába 1943. évi július hó 15. napjára egybehívott évi rendes közgyűlését megnyitom.

Kövy Árpád losonci I. lelkipásztor megköszönte a gondnoki megnyitóban azokat az elnöki szavakat, amelyek Losoncra vonatkoztak. Utalt arra, hogy a losonci egyház a múltban is keresztyéni erények alapján kitartott mind az egyházi, mind a hazai eszmények mellett és ezt cselekszi mindenkor. A losonci egyház nagy megtiszteltetésnek veszi, hogy az egyházmegyét ősi falai között köszöntheti.

Az üdvözlésre Labancz László esperes válaszolt és megköszönte a losonci egyháznak azt a magyaros vendégszeretetet, amellyel az alkotó tagokat szállással és étellel is ellátta.

A háború befejezése után előállt helyzet

Mély megdöbbenéssel és fájó szívvel értesül egyházmegyei közgyűlés az esperesi jelentésből /1945/ arról a mindnyájunk szívét megrendítő esetről, hogy a csehszlovák hatóságok losonci lelkipásztor testvérünket kiutasították, s egyben arról is, hogy egyházmegyénk volt derék segédlelkésze Domján Aladár farnadi lelkipásztor Perőcsényben eszi a száműzetés keserű kenyerét családjával. Egyházmegyei közgyűlés midőn hálás köszönetet mond esperesének nevezettek érdekében megtett megsegítésüket célzó atyai intézkedéséért, ugyanakkor igaz szeretetéről, hálás ragaszkodásáról biztosítja kiutasított lelkipásztor testvéreit. Atyafiságos meleg szeretettel ígéri, hogy a maga hatáskörében is megtesz mindent, mellyel a hontalanság és száműzetés keserű sorsát enyhítheti. Sok próbának és szenvedésnek kitett lelkipásztor testvéreinket és velük élő szeretteiket Istenünk oltalmazó szeretetében kérjük.

Függelék – lelkészek, gondnokok

Losonc prédikátorai

1. lelkészek

Váradai Márton	1616
Kóródi Márton	1616–1630
Ürményi Ambrus	1630–1636
Csúzi Cseh János	(?) 1639
Kecskeméti György	1640–1646
Mezőlaki Kis István	1647–1650
Debreceni Tamás	1651
Losonci Pintyőke György	1654–1655
Beregszászi János	1656–1663
Nógrádi Ferenc	1666
Csatári András	1666 u. (?)
Beregszászi István	1669–1672 (Hanvára távozott)
Dr. Csúzi Cseh Jakab	1673–1679 (Megjelenik Pozsonyban, Triesztben szabadul. Dunántúli püspök: 1693-95)
Mányoki János	1680–1681
Csúzi Cseh Jakab	1683
Varsányi Dániel	1683–1695 (Zoványinál: 1681-től)
Palánki János	1692
Debreceni Ember Pál	1695–1701
Szentpéteri Hodor János	1700–1703 (esperes: 1702)
Polgári Gáspár	1701–1711
Harsányi Móric István, ifj.	1711–1712
Bogdányi Pásztor Márton	1712–1729 (esperes: 1728–1729)
Miskolci Szíjártó János	1730–1736 (esperes: 1730–1736)
Téglási Balog János	1736–1752 (esperes: 1742–1752; †1753)
Paksi Kis András	1753–1761 (esperes: 1752–1761)
Széplaki Pál	1761–1789 (esperes: 1762–1789; †1790)
Kármán József	1789–1794 (esperes: 1789–1794; püsp. 1794–†1795)
Török István	1795–1804
Patai János	1804–1807 (lemond)
Lukáts Mihály	1807–1835 (lemond; esperes: 1828–1836; †1837)
Nagy József professzor	1835–1853 (esperes: 1846–1853)
Tóth Mihály professzor	1854–1857
Kiss Gábor	1857–1868
Illyés Lajos	1868–†1905
Sörös Béla	1905– †1939 (püspök: 1938–1939)
Kövy Árpád	1941–1945 (kiutasítás)

Böszörményi László	1945–†1989
Palágyi Péter	1991–1994
Miklós István	1994-től (gömöri esperes: 1995–2006)

2. lelkeszek

Szombati István	1713 (?)
Ceglédi Dániel	1717
Miskolci Szijártó János	1718–1722
Kállai János	1725–1737
Jánosi György	1730–1735
Paksi Kis András	1736–1753
Széplaki Pál	1753–1761
Liptai István	1761–1763
Kármán József	1763–1789
Barbarik Ferenc	1790–1800
Barta József	1801–†1805
Szarka János	1807–†1831
Szondi László	1831–1836
Tóth Mihály professzor	1836–1853
Szathmáry Antal	1854–1863
Illyefalvi Vitéz Lajos	1864–†1904
Makay Lajos	1908–1913
Kövy Árpád	1914–1941
Böszörményi László	1941–1945

Segédlelkészek, káplánok

Csabai András 1794; Csesznok István 1794; Demeter István 1795–1796; Barta József 1799–1801; Patai János 1802–1804; Maller Ferenc ideigl. l. 1804–1805; Szarka János h. l. 1806; Hajas János 1820-as évek; Kulifai János 1829–1831; Kulifai László 1831; Balog Ábrahám esperesi kápl. 1832–1834; Beőr Kálmán 1902–1903; Keresztes Gyula h. l. 1903–1904; Kájel József Endre h. l. 1904–1907; Baja Mihály 1907–1908; Gombos Ferenc 1915–1917; Szabó Antal 1940 k. Böszörményi László (ek-i sl., püspöki titk., h. l.) 1938–1941; Palágyi Péter 1991–1994.

Gondnokok

Kun Lajos 1806; Csontos Gábor g. h. 1825; Kövi Ján József vice kurátor 1825–1830; Szilassy József fő kurátor 1832; Farkas Pál 1834; Losonczy Gyürky Pál fg. 1850; Gellén Lajos 1850; Szilassy Ferenc egyházigazgató 1864–1873; Patai István egyházi 1864–1868; Szigyártó Sámuel 1877–†1895; Farkas Károly h. g. 1888–1895; Szilassy Béla 1895–†1908; Osgyán Sándor 1907–1908; Kovács Ferenc fg. 1909–1911 (?); Beniczky Kálmán 1909–1910 (?); Plichta Soma fg. 1916; dr. Deil Jenő 1940–1944; Csik Lajos az 1950-es évektől az 1980-as évek végéig (lemondott); Bedécs János kb. 1990 –†2000; Dókus László 2001–†2014; özv. Dókus Lászlóné 2014-től.

Puntigán: Az egyház főgondnokai a II. világháborúig a Darvas, Csoma, Gyürky, Gellén, Szigyártó és Szilassy család tagjai közül kerültek ki.

Források, forrásközlések, feldolgozások:

A Drégelypalánki Református Egyházmegye közgyűlésének jegyzőkönyvei 1815–1947, Pápa http://library.hungaricana.hu/hu/collection/reformatus_gyujtemeny_jkv_egyhazmegyek/

A Dunántúli Református Egyházkerület névtárai (1833-1928); digitalizálva:

<http://library.arcanum.hu/hu/collection/reformatus-jkv/>

Dunamelléki Református Egyházkerület Ráday Levéltára (Ráday Levéltár, RL), Budapest

- RL E/2 igazgatási iratok 1750–1831
- RL E/6 esperesi levelezés
- RL E/6 1. doboz Drégelypalánki Egyházmegye. Egyházlátogatási jegyzőkönyvek 1853–1880; Egyházlátogatási és közgyűlési jegyzőkönyvek 1876–1889; Egyházlátogatási jegyzőkönyvek 1885–1907; 1901–1944 /ténylegesen: 1941–1944/

Debreceni Ember Pál: A magyarországi és erdélyi református egyház története. Fordította Botos Péter református lelkipásztor. Sárospatak, 2009. 776 p.

Esze Tamás: A Drégelypalánki egyházmegye történetének vitás kérdései. Egyháztörténet, 1944. 234-259 p.

Hegedűs András–Tóth Krisztina (összeáll.): Esztergomi Főegyházmegye I-IV. Egyházlátogatási jegyzőkönyvek katalógusa 9. Sorozatszerkesztők: Szántó Konrád, Zombori István. Esztergom, 2000. I. k. 300 p.; II. k. 291 p.; III. k. 168 p.; IV. k. Térképek.

Köblös József–Kránitz Zsolt (szerk.): A Dunántúli Református Egyházkerület prédikátorai és rektorai I. 1526–1760. A Pápai Református Gyűjtemények Kiadványai. Forrásközlések 10. Pápa, 2009. 759 p. + képek

DREL adattára lelkészek 1760–1848. (pdf)

DREL adattára tanítók 1760–1848. (pdf)

Kránitz Zsolt (szerk.): „A késő idők emlékezetében éljenek...” A Dunántúli Református Egyházkerület lelkészi anyakönyvei 1823–1952. A Pápai Református Gyűjtemények Kiadványai. Jubileumi kötetek 1. Pápa, 2012. 380 p.

Kránitz Zsolt (szerk.): „A késő idők emlékezetében éljenek...” A Dunántúli Református Egyházkerület lelkészi önéletrajzai (1943) A Pápai Református Gyűjtemények Kiadványai. Forrásközlések 13. Jubileumi kötetek 2. Pápa, 2013. 1216 p.

[Miklós István lelkipásztor szóbeli közlése, 2015. április 22.](#)

Pálmány Béla: Losonc városiasodása az újkorban. In Fejezetek Losonc történetéből. Összeállította és szerkesztette: Vigh Károly. Mercurius Könyvek. Kalligram Könyvkiadó, Pozsony, 2000. 11-30. p.

Puntigán József–Puntigán Tünde: A losonci református temető. Fórum Kisebbségkutató Intézet, Liliom Aurum Könyvkiadó; Komárom – Dunaszerdahely, 2003. 312 p.

S. Varga Katalin: Vitetnek ítélőszékre ... Az 1674-es gályarabper jegyzőkönyve. Pozsony, 2002. 342 p.

Thury Etele: A Dunántúli Református Egyházkerület története I-II. k. Csallóközi Kiskönyvtár. Sorozatszerkesztő: Koncsol László. Pozsony, 1998. 601 p. és 436 p.

Losonc református temploma a város közepén

Az Úr hajléka a főtérről

Kármán József emléktáblája a templomkertben

Kármán József (1769–1795) író síremléke

Lukács Mihály ref. esperes síremléke

A római katolikus templom

Közép-Európa egyik legnagyobb neológ zsinagógája a felújítás előtt

(A fotók a szerző felvételei.)

Írásunk a Nemzeti Kulturális Alap által 2014–15-ben biztosított *Alkotói támogatás a Fejezetek a Drégelypalánki Református Egyházmegye történetéből 1617–1952* című könyv megírásához felhasználásával készült.

Szabó Ildikó fotói

SZEPESI ZSUZSANNA

Jövők...

Rongyos a tegnap:
szaggatja a bűsz jelen.
Hogy‘ lesz így jövő?

Szabó Ildikó fotója

ORGOVÁNYI ANIKÓ

Kendő

Óh, az a piros-fekete mintás kendő
nem volt tucattárgy
ezerkilencszázkilencvenkettő
emléke szövődött szálai és színe
közé, egy szerelem és egy
be nem teljesült vágy
meg egy észak-amerikai bennszülött
indián álma, ősei ezer éves
medvekultusz hitével egybeszöve.

Seattle-től nyugatra
egy liánoktól álmhálóként beszőtt
erdő mélyén élt a törzs ki tudja mióta
talán öröktől, talán ahogy a szélfűtta
levél földet ér egyszer, ős
és tél váltóversenyén
dombok s medvenyomok
tengerében.

Nővérükként vártak már rám
mondták, dübörögtek a dobok
és pattogtak rajtuk a percek
mint borsószemek a várfalak
nyirkos alagútjainak tövében
s az idő csak futott.

Ez a kendő, csak ez maradt mára
ráhagyományozom arra
a lányra, ki rátalált, s váratlan
szerencséjének megörült.
Övé a szálakba szőtt ezer év,
a medvekultusz, s egy szerelem
mely be nem teljesült.

Szabó Ildikó fotója

HORTI ZOLTÁN

Hullt alma merengése

Túlértem s most, mint
Rothadt gyümölcs fekszem fám alatt.
Nem gurultam messze,
Nem vágytam látni világokat.

De mégis bánt, hogy itt az ősz,
Az elmúlás szaga.
Bár magvak száza várja
Bennem az új tavaszt.

Irigylem őket, haragszom rájuk,
Hogy láthatnak új Napot.
-Megint erre járt egy hangya
S vitt belőlem egy darabot.

Virágként kezdtem létem,
Egy bogár hozta szerelmem el.
Lágy eső, napsütés
Nevelt oly nagyra fel.

Piros voltam, kemény húsú,
Kívántak számosan.
Kacagtam rajtuk, ághegyén
Hallván hívásukat.

Eltelt a nyár, húsom puhult,
Dús nedvvel teltem el.
Akartam már a találkozást
De nem érhettek el.

Fonnyadni kezdtem, fáradni,
Nem tartott már az ág.
S egy reggel körülfogott a
Bágyadt őszi sár.

Itt fekszem most a Föld ölén,
Nem vágyom semmire.
Talán a mag, e néhány mag,
Lehet még csemete

Angyal kereszt... Szabó Ildikó fotója

CSÁKY KÁROLY

Nemesi sírok nyomában az Ipoly mentén II.

Az egeg-királyfiai temető s annak nemesi sírjelei

Egeg és Felsőszemeréd közt, Ipolyságtól északra s a híres Gyógy fürdőtől délre találjuk az egykor önálló településként szereplő **KIRÁLYFIAPUSZTÁ**-t. 1329-ből származik első írásos említése. A Királyfiai család régi birtoka volt. A török uralom ideje alatt elpusztult, s többé már nem kapta vissza önállóságát. Egy ideig Felsőszemerédhez tartozott, ma Egeg község része.

A pusztát a Földváry család népesítette be újra. A család tagja, Mihály feleségül vette a Felsőszemeréden is birtokos Hellenbachok lányát, Pelexinát, s ismeretlen formájú **kastélyt** épített itt. Ezt 1763-ban Földváry Károly későbarokk stílusban átépítette. 1820-ban **Földváry Lajos** császári és királyi kamarás a földszintes épületre emeletet húzatott, s a kastélyt **klasszicista stílusban** átalakíttatta. Az építményt egy ideig a **Coburgok is** használták, majd **Zmeskall György** vármegyei alispán vásárolta meg. 1890 táján **Migazzi Vilmos** tulajdona lett. Az ő lányát vette feleségül **Oberndorf Hugó**, aki „*a kastélyt olyan ízlésesen rendezte be, hogy ez volt Hont vármegye legszebb kastélya*”. (Petrovai R. S., 2002. 55–56. l.) A későbbi tulajdonosok közt volt egy ideig a híres színész, **Fedák Sári** is. 1944-ig a Horn család tulajdonában volt. Mára szépen felújították.

A kastély közelében egy **régi temető** látható, ahol több értékes sírkő jelzi a hajdani úri családok tagjainak nyughelyét. De ide temették az egykor elhunyt, távoli vidékekről Királyfiára került, zömmel szlovák cselédeket is. A **cselédvilág** ugyanis errefelé egészen a 2. világháború végéig tartott.

Mi most csupán a temető múltjával s az itt látható nemesi sírjelekkel foglalkozunk. A még álló régi síremlékek feliratozásából arra következtethetünk, hogy a XIX. század elején már temetkeztek ide. A **királyfiai központi temetőkereszt**ől régi irodalmi anyagunk is van. Fábrián János Hont megyei születésű egyháztörténész írta például az alábbiakat: „*1815-ben sz. Jakabhó 31. nemes Földváry, sz. Halácsy Anna a királyfiai temetőben keresztet emeltet és fentartására 15 ftot adományoz*” (Fábrián J., 1866:770). Ez a kereszt ma már nem áll, az Egeghez tartozó falurész temetőjének központi keresztjét újabban állíttatták. Ez egy ezüstös vaskorpusszal ellátott, INRI-feliratos, egyenes szárvégű műkökereszt. A kétlépcsős alapzaton álló keresztet két díszes műkőváza fogja közre. Valószínűleg a régi központi kereszt helyén állhat, melyre a fészületet körülvevő régi kovácsolt vaskerítés is utal.

Halácsy Anna (máshol Halacsy, Halassy) felesége volt a fent említett kastélyépítő Földváry Lajosnak, s ők a XIX. század első felében éltek Királyfián. Nagy Iván történész két gyermeküket, Lászlót és Lajost jegyzi, de övék lehetett még az a két fiatalon elhunyt leánygyermek is, akiknek sírköve itt látható. A kétlépcsős alapzatra helyezett téglalap alakú, fent háromszögcsúcsban végződő szürkés homokkő oszlop felső része virágmintákkal, az alsó pedig egy virágkoszorúval díszített. Feliratán ez áll: „*Bernáthfalvi és Földvári Földváry kisasszonyok/ hamvai/ ANNA 7. jún. 1817./ EMMA 20. aug. 1820./ született/ ez 13. sept. Anna 18. nov. 1831. végezte életét*” Valószínűleg mindketten az akkor dúlt kolera áldozatai lehettek.

Láthatjuk e temetőben a másik nemesi család, az Oberndorff-Magazzyak ugyancsak fiatalon elhalt tagjának síremlékét is. Ez egy kőlapra helyezett kétlépcsős talapzaton álló, fehér márványból (gránitból?) készült egyenes szárvégű, korpusz nélküli kereszt. Oszlopán ez olvasható: „*Itt nyugszik/ OBERNDORFF GUSZTÁV/ birodalmi gróf/ született Alsótátrafüreden 1888. augusztus 9./ meghalt Királyfián 1900. szept. 30./ Uram, te ideiglenesen adtad nekünk/ és ő volt egész boldogságunk, Vissza/ vetted és mi zúgolódás nélkül adjuk / oda, de szívünk telve fájdalommal“./ Szent Jeromos./*”

Van itt egy homokkőből készült sírjel is, tetején egy fekvő angyalal. Dedikációja nem olvasható. Bizonyára ez is egy nemesi gyermek síremléke lehet.

A imént bemutatott Oberndorff-gyermek sírjéhez hasonló az édesanyáé is. Dedikációja így hangzik: „*Itt nyugszik az Úrban/ Birodalmi gróf/ OBERNDORFF HUGÓNÉ/ Szül. WALLI és*

SONNENTURMI gróf/ MIGAZZY VILMA/ Született 1834. január 25/ Elhunyt 1905. január 26./ *Kit Isten s az emberek szerettek/ áldásban él emléke*“. Az elhunyt férje a közeli, ma már világhírű gyógyi fürdő kiépítésének kezdeményezője volt.

Irodalom

Csáky Károly: A Dunától a Szitnyáig. Révkomárom, 2003.

Fábián János: Egegh. Magyar Sion, 1866. 766. p.

Nagy Iván: Magyarország családai czimerekkel is nemzedékrendi táblákkal. Pest, 1857-1863.

Petrovai R. Sándor: Felvidéki kastélyok lexikona I. Révkomárom, 2002.

Nemesi sírok nyomában a szántó-hévmagyaradi temetőben

A *Búr-patak völgyében* található mai Szántó tulajdonképpen két településből – Szántóból és Hévmagyaradból, avagy Magyaradból – áll. A település mindkét része már a XIII. századtól jelentős helye volt a vármegyének. Széles földön való ismertségét elsősorban az itteni szerzetesrendnek, a *cisztercitáknak*, illetve *európai hírű ásványvizének* és a régészeti irodalomban *magyaradinak nevezett kultúrájának* köszönheti, később pedig *termálfürdője* is keresetté tette.

A két falurészt hajdan nemcsak a községhatár osztotta szét, de 1918 előtt itt húzódott a *Báti és Ipolysági járás* határa is. Bonyolult volt a települések közigazgatási helyzete 1945 után is, hisz Szántót a Lévai járáshoz, a Nyitrai megyébe sorolták; Magyarad pedig az Ipolysági járás s a Besztercebányai kerület községe lett. Ám ennél is bonyolultabb volt a kép 1938 után, amikor *országhatár* szakította szét a két községet. Szántó Szlovákia települése, Magyarad pedig Magyarország falva lett. Az Ipolyságtól Lévára közlekedő autóbusz például a mai falu közepén, a Búr pataknál haladt át az országhatáron.

Magyarad nevét *1245-ben* említik először *Mogorod* alakban. A néveredetet illetően Kiss Lajos írja: “A Magyarád < R. Mogyoród hn. a. magyar mogyoró növénynek a -d képzős származéka. Mogyoróbokrokkal benőtt helyre utal. A megkülönböztető szerepű Hév- előtag az itteni *hévfürdő*vel kapcsolatos.” (Kiss L., 1988. 593. l.) Magyaradot a XIX. század közepén 220-an lakták: 109 magyar, 99 szlovák, 4 német és 8 zsidó. 192-en katolikusok, 15-en evangélikusok, 5-en reformátusok voltak.

A XVIII. században a *Gosztonyi* család, később a *Brunswick*, a *Zsarnóczay*, a *Kasza* és a *Tersztyánszky* család birtokolta a falut. Őket követte *Somogyi László* és *báró Nyáry Adolf* özvegye. Mindkettejüknek kastélya volt a faluban, melyek még ma is állnak. A kétszárnyas, földszintes *Somogyi-kastélyban* hosszú időn át iskola működött, a *Nyáry-féle kastély* szintén földszintes épület középrizalittal és szép timpanonnal. Kertjében 1834-ben egy kápolna is épült. Ma öregek otthona működik az épületben.

A klasszicista Somogyi-kastély tulajdonosai működtették kezdetben a magyaradi fürdőt. 1912-ben a faluban szeszfőzde is épült, s a Búr-patakon vízimalom működött. A kiszélesedő patak völgyet harmadkori lerakódások, andezittufa, travertin és mészkő képezi. Az ezt körülvevő dombok barna földje földművelésre alkalmas, a magasabb tengerszint feletti részeken tölgy- és akácerdők vannak.

Magyarad híres a *régészeti leleteiről* is. A falu határában 1869-ben *Nyáry Jenő archeológus* 104 kőrégiséget ásott ki, s ennek alapján arra következtetett, hogy valaha itt őstelep állt. Nagy mennyiségű őskori csonteszközt is talált, köztük szarvasagancs eszközöket, melyekből állítólag itt tártak fel a legtöbbet Európában. 1876. okt. 12-én a Budapesten tartott Őstörténeti Embertani Kongresszus VIII. ülésének világhírű tudósai is ellátogattak ide, hogy „ásatásokat eszközöljenek”. (CsákyK., 1985. 51. l.)

A kastélytulajdonos Nyáryné férje, **Nyáry Adolf**/18322–1891/ katonai rangot viselt, s az 1849-es szabadságharcban főhadnagyként vett részt. Hogy a másik itteni neves család tagjai, a **Tersztyánszkyak** pontosan hol laktak, nem tudjuk. Resko Sándor kastélykutató írja egyik kéziratában, hogy a későbarokk, majd klasszicista átalakítású Nyáry-féle kastély a XVIII. században épült a Gosztonyi család részére. Aztán a Tersztyánszkyaké lett volna, majd a Nyáryak tulajdonába került.

A Tersztyánszky család krónikása, Dezső emlékezik meg könyvében (Nyíregyháza, 1901) **Tersztyánszky II. Mihály és Stummer Emerencia** gyermekéről, **Tersztyánszky Antaltól** (1791-1860), aki „jogi tanulmányai befejeztével átvette atyjától a magyaradi és a tompai birtok kezelését. Nemsokára **Hont megye szolgabírájává**, majd **főszolgabírájává** lesz megválasztva, mint ilyen szerencsés házánál elfogadni az Esztergomba utazó **pápai nunciust**, ki egészen el van ragadtatva az ő képzettsége, szeretetreméltósága által s kieszközöli Őszentségénél, hogy 1818-ban a **Krisztus-rend tagjává** nevezi ki. 1832-ben a **császári kir. udvari tanácsosi méltóságot** nyeri el, 1835-ben Hont megye követül küldi őt az országgyűlésre. Az ezután következő mozgalmas időben, öccsével, Sándorral, a konzervatív párt vezéréként szerepel Hont megyében, de a szabadságharcban szívvvel, lélekkel csatlakozik a nemzeti küzdelmekhez s legöregebb fiát, **Lászlót** személyesen viszi Budára és István nádornál kieszközöli kinevezését hadnaggyá a 7-dik honvédszászlóaljhoz”.

Másik fia, a fizikumra gyengébb **ifj. Tersztyánszky Antal** is honvédtiszti tanfolyamot végez. **Perczel Mór** táborában is ott volt, Vácán súlyosan megsebesült, majd apja hazahozatta őt Magyaradra. Arról is olvashatunk az idézett műben, hogy „A Szolnoknál, Isaszegnél és Vácznál győzelmesen vívott csaták után **Görgey** az ellenséget üldözve Magyaradra érkezett és atyja (**Tersztyánszky Antal atyja – Cs.K. megj.**) házánál lett beszállásolva”.

A mélyen hívő **idősebb Tersztyánszky Antal** jó barátságban volt a közeli Hébec nevű kegyhely remetéjével, **Bada József** hajdnai huszárral is. A jeles ős Magyaradon hunyt el, s nagy élmény volt nemrégiben, amikor sírját egy magyarországi családfakutató csoporttal megtaláltam az itteni temetőben, a Somogyiak temetkezési helye mellett. Itt halt meg több gyermeke is, köztük a már említett ifjabb **Antal**, továbbá **László**, aki ugyancsak szabadságharcos volt. S itt nyugszik valahol a földesúr felesége, **Pereszlényi Terézia** is. Sajnos az ő sírjukra nem bukkantunk rá a gyors szemle során. Vannak ugyanis kidőlt, dedikációikkal a földbe süppedt gránitkövek is még a temetőben, s elképzelhető, hogy köztük található a Tersztyánszkyakéi is.

Tersztyánszky Antal sírjele egy legömbölyített szárvégű keresztalakzatban végződő egyszerű szürkés gránitkő. A rajta lévő dedikáció így szól: „Itt nyugszik/ **Nádasi Tersztyánszky Antal/ Kir. udvari Tanácsos/ a Borleingeilli Krisztus rendnek lovagja/ élt /9/60 évet/ meghalt 1860-ik évi május 1-én/ Nagy fájdalomra őt szerető gyermekének/ Áldás poraira”.** Jeles földink életkora érdekesen van a sírkőre felvésve. A 60-as évszám előtt egy 9-es látható. Tersztyánszky valójában 69 évesen hunyt el.

Hont megye ismert nemesei voltak a **Somogyiak** is. Előnevük a Gyöngyösi volt. **Somogyi László** már Magyaradon lakott. A Borovszky-mongráfiában azt olvassuk róla, hogy a magyar szabadságharcot mint huszár-hadapród küzdötte végig. Az ő fia volt **Somogyi Béla**, akiről a Magyar politikai és közigazgatási compassban (1919-1939) ezt írják: „Császári és kir. kamarás, földbirtokos Kistúron. Született 1872-ben. Középiskoláit Léván, az egyetemet Budapesten végezte. 1914-től az összeomlásig Hont vármegye alispánja volt, a cseh megszállás után azonnal nyugdíjazták. Mint az Egyesült Magyar Párt tagja a

cseh megszállás alatt is minden hazafias megmozdulásban tevékenyen résztvett. Neje sz. (666.p.) báró Ivánka Mária”.

A magyaradi temetőben található a Somogyi család sírkertje. Itt áll **Gyöngyösi Somogyi Károly** (Felesége báró Prónay Emma volt.) síremléke, amely valójában egy háromlépcsős talapzatra helyezett téglalapon álló, kihegyezett szárvégű homokkőkereszt. Rajta ez olvasható: „*Itt nyugszik/ Gyöngyösi/ Somogyi Károly/ Meghalt 1881. február 2-dikán/ életének 81. évében/ Áldás és béke hamvaira”.*

Egy másik, csúcsívben végződő, szürke obeliszken keresztalakzat és nővényei díszítés látható. Az alábbi neveket találjuk rajta: „**SOMOGYI ISTVÁN**/ szül. 1867. június..../ megh. 1867.... június 26./ / **SOMOGYI MÁRIA**/ szül. 1869. október.../ megh. 1876. augusztus...// **SOMOGYI LÁSZLÓ”.**

A fentihez hasonló síremléke van **Somogyi Károlynénak** is, ezzel a dedikációval: „*Itt nyugszik/ SOMOGYI KÁROLYNÉ/ szül. BÁRÓ/ PRÓNAY EMMA/ élt 80 évet/ meghalt/ 1889. augusztus 29./* Egy másik név is felkerült a dedikációra: „**SOMOGYI ELEONÓRA**/ élt 78 évet/ meghalt/ 1909. április...”.

Legdíszesebb **Somogyi Béla** és felesége, **br. Ivánka Mária** síremléke. Egy termésköböl emelt magas talapzaton áll a Kisjézust tartó Szűzanya szobra. A talapzatra helyezett márvány táblán ez a dedikáció olvasható: „*GYÖNGYÖSI SOMOGYI BÉLA/ 1872-1955/ és neje/ DRASKÓCZI és JORDÁNFÖLDI/ Br. IVÁNKA MÁRIA/ 1886-1952/ R.I.P.”*

Gyöngyösi Somogyi Imre sírjele egy magas, termésköböl emelt talapzaton álló kovácsolt vaskereszt. A talapzaton elhelyezett márvány táblán ez olvasható: „*Itt nyugszik/ Gyöngyösi Somogyi Imre/ Megh. 1929. júl. 16-án/ életének 24. évében/ Négy hónapi szenvedése/ készület volt az utolsó órára”.*

A család utolsó tagja, **SOMOGYI MÁRIA KATINKA** 2004-ben halt meg életének 91. évében. Bécsben és Pesten tanult, ahol a Szent Szív-zárdában lakott, majd Kistúron és Ipolyságon élt. Diákok és felnőttek százait oktatta német, francia és angol nyelvre. Magyaradi márvány síremlékét egy szép Szűzanya-fej díszíti.

A **Kasza család** szintén egyik földbirtokosa volt a helységnek. A temetőben megtaláltuk **Kasza Antal** keresztalakzattal és virágmotívumokkal díszített szürke obeliszkjét is, eme filirattal: „*Itt nyugszik/ Tamás és Zádorfalvi/ KASZA ANTAL/ meghalt 1898. márczius hó 3-án/ életének 63. évében/ Áldás, béke poraira”.*

A temető fából készült **INRI**-feliratos **központi keresztjét** horganyfedél díszíti, rajta pedig egy fehér vaskorpusz látható.

Irodalom

Borovszky Samu, összeáll.: Hont vármegye monográfiája, é.n. (1906)

Csáky Károly: Honti barangolások. Pozsony, 1985.

Csáky Károly: A Dunától a Szitnyáig. Révkomárom, 2003.

Kiss Lajos: Földrajzi nevek etimológiai szótára. Budapest, 1988.

Magyar politikai compass 1919-1939. Budapest, 1939.

Nádasi Tersztyánszky Dezső: Nádasi Tersztyánszky család I. rész. Nyíregyháza, 1901.

Petrovai R. Sándor: Felvidéki kastélyok lexikona. Révkomárom, 2002.

Földváry Anna és Emma kisasszonyok síremléke Királyfián

Gróf Oberndorff Hugóné Migazzy Vilma királyfiai sírjének szövege

A kastély ma szociális otthon (Világháló)

A királyfiai temető központi keresztje

A fiatalon elhunyt Oberndorff Gusztáv sírjének felirata Királyfián

Angyalábrázolás egy királyfiai gyereksíron

Gyöngyösi Somogyi Imre sírja

Oberndorff Gusztáv birodalmi gróf sírkeresztje Királyfián

Kasza Antal sírjele

Központi temetőkereszt Hévmagyaradon

Régi hévmagyaradi képeslap

Somogyi Mária Katinka síremléke

Somogyi Béla síremléke

Somogyi István sírjele Csáky Károly felvételén

Somogyi Károly sírkeresztje

Somogyi Károlyné obeliszkje

Tersztyánszky Antal sírjének dedikációja

Tersztyánszky Antal sírjele

(A fotókat Csáky Károly készítette)

KOVÁCS T. ISTVÁN

Somi

Varga Lajos kint áll a társasház kapuja előtt és nézelődik. Vasárnap van. Ebéd után levegőzik, ráér. Nem kell az üzembe menni. Most nem reggel ötkor kelt, hogy időben elérje a vonatot, amivel a nagyvárosi munkahelyére utazgat évek óta, minden hétköznap. Mert, hogy itthon „becsukta ajtaját a gyár.”

Most reggel hétig lustálkodott. Úgy gondolja, hogy jót tesz egy kis ejtőzés az ebédkor elfogyasztott csülökpörkölt után, amiből sokat evett, mert nagyon szereti. Friss kenyér is volt hozzá. A boltból hozták a szeletelt parasztkenyeret, s ahogy a barátja tanácsolta, az ilyen étel után fel kell hajtani legalább egy deci vörösbort is. Így hát, felhajtotta.

Úgy gondolta, hogy elindul valamerre a lakótelepen. Mindig ott szeret sétálgatni, ha nagyritkán ráér. Mert a lakótelep külön világ a városon belül. Olyan mint egy kis falu, ahol mindenki ismeri egymást még abból az időből, amikor a társasházakat építették OTP–kölcsonból, meg szövetkezetiből és fizikai munkával is részt vettek az építkezésben. Úgynevezett kalákába szerveződve.

Hát bizony, az nem most volt, hanem még fiatal korában, amikor családot alapított. Most meg már az unokák közelítenek ahhoz az életkorhoz. A kutyafáját, de szalad az idő!

Megy az utcán kényelmes léptekkel, és nézelődik. Azt keresi, hogy kivel lehetne egy kicsit társalogni. Mert a társalgás, a kicsi eszmecsere jól esik az ember lelkének. Még az is, ha van kinek köszönni. A barátság fontos dolog. Ha majd a lábainak elege lesz a gyaloglásból, akkor visszafordul, megy haza. Addig azonban bandukol.

Éppen itt jön például Somlai Péter is, a volt kiskereskedő az új asszonnyal, aki egy kicsit öregecske, nehézkesen lépkedő, de korban hozzá illő. Nem úgy, mint aki elhagyta. Érthető, hisz majd húsz év volt köztük, s amikor már bezárt a bolt, nem telt annyi a flancra, mint azelőtt, és Péter egészségileg is úgy állt már, hogy nem bírta az iramot. Nyitni, kiszolgálni, árút beszerezni, adminisztrálni, mert mindent maga csinált. A kisasszony meg csak élte a maga világát. Későn kelt, ide-oda csámborgott. Segéd fizetésére sajnálta volna a pénzt Somlai. Amikor aztán már a derekába is gyakran belenyilallott, meg este korán elálmosodott, akkor már igen. Akkor már kérte a nyugdíjazását.

Így tehát most kart karba öltve a szintén nyugdíjas társsal, korban is hozzá illővel, ballagnak valahonnét hazaféle.

Varga rájuk köszön, amikor összetalálkoznak.

- Séta? Séta? - kérdezi barátságosan, amire Somlai minden vélhető ok nélkül, mérgesen válaszol.

- Nem sétálok - vágja oda keményen.

- Én igen. Lazítok most egy kicsit - válaszolja szelíden Varga, valamivel még halkabban is, nehogy valamiféle hangoskodás alakuljon ki itt a nyílt utcán. Hiszen ő nem bántotta meg soha ezt a Somlait. Hát akkor mi a baja?

- A séta, az a milliárdosoknak való. A trógeroknak, a szemeteknek. Nem nekem, akit bagóval fizetnek ki annyi munkás év után - harsogja ismét élesen Somlai, és Varga ezt a hangot már sértésnek vehetné, de még mindig nem veszi fel a kesztyűt. Inkább azon gondolkodik, hogy vehetne másik irányt minden feltűnés nélkül. Mert ez az ember valamiért nagyon bezsongott. Nem szereti az ilyen utcai jeleneteket Varga. Ezért úgy tesz, mintha sietős lenne a dolga és lépést vált. Otthagytja a háborgó ismerősét, akinek még sokáig hallja a hangját, amint utána kiabál, hogy akinek az övének is több a nyugdíja, az mind csavargó, személtáda. Aljasság, disznóság, amit övele műveltek.

Vargának végre sikerül az egyik utcasarkon irányt váltania. - Beszélj bolond - gondolja, és hazafelé veszi

az irányt, de közben találkozik Szentesi Mikivel, aki szaktársa volt egykor az öntödében. Meséli neki, hogy mennyire bezsongott ez a Somlai.

- Megkeseredett. Vagy mi a fene. - mondja elgondolkozva Miklós. – Na, de emlékezz csak rá, hogy micsoda nagylábon élt ez, mikor még megvolt az a kis boltocskája ott kint a külterületen. Konkurenciája szinte nem is létezett. Aki máshol akar vásárolni, az most is kénytelen autóbusszal beutazni a belvárosba. Igazodnia kell az autóbusz menetrendjéhez oda és vissza. Akár a legcsekélyebb vásárlással is elmegyegy fél napja. Ez meg kereskedett mindennel, ami a házhoz kell. Még a zöldséges is ő volt a külterületi lakótelepen. Nyaraltak ezek már akkor Olaszországban, meg utazgattak ide-oda külföldre, amikor nekünk még a Balaton is a Riviérát jelentette. Nem mondom, meg is dolgozott ő azért. Csakhogy a sok pénzből félre tenni? Netán az SZTK-t is befizetni? No, azt már nem! Csak akkor egy keveset minden hónapban, amikor már tudta, hogy nemsokára be kell fejeznie a foglalkozását.

- Addig viszont? - Méghogy én nekik fizessek? Annak a sok ingyenélőnek? - mondogatta. Sőt, még a karját behajlítva mutatta is. - Ezt nekik!

- Nahát, mikor aztán véget ért a hopp és lett belőle a kopp, egyre jobban megkeseredett. A kopp után a kisasszony is okot talált arra, hogy lelépjen mellőle, s keresett magának fiatalabbat, jobbat, amikor Sominál már végleg lemerült az akkumulátor. Ez a Somi még olyat is mondott egyszer mérgében a buszra várakozók között, hogy akinek több nyugdíja van mint neki, azt fel kellene akasztani.

- A marhája! Ez teljesen megőrült?

- Annyira azért nem. Mert gondolom, ezt a mostani oldalbordát is azért vette magához, hogy a két kis nyugdíj mégis csak több, mint az egy. Érdekházasság ez is. Az új asszony süt, főz, takarít. Hát persze, addig, amíg még az is bírja.

- Nem irigyelem őket - jegyzi meg erre Varga.

- Na, és te? Meddig húzod még az igát? - kérdezi témát váltva Szentesi.

- Jövőre már én is nyugdíjas leszek.

- Hány évig dolgoztál?

- Negyvenháromig.

- Akkor mégsem csak nyugdíjas leszel.

- Az talán nem. Csak szerény, mértékletesen élő öregember, aki a boltban úgy vásárol majd, hogy közben mindig sokat medítál az árcédulák fölött.

HÖRÖMPŐ GERGELY

A Diósjenei patakparton

Lila sötét az ég, már itt-ott
egy-egy nagyobb csillag fölragyogott,
az égbenyúló jegenyesor alatt
a patak halkán tovarobogott.
Jegenyékkel együtt nőni az égre,
vagy csöndben szétozlani, mint a víz,
megmondaná már valaki végre,
hogyan idehozott utam merre visz?
Hol vagyok otthon, itthon-e talán...
elfogyok én, is mint a víz.
Eltűnök majd, mint a pataknak habja
de a lélek örök, mert egyre hisz.
Hát fölmutatok, egyre fel,
mint a jegenye integető karja,
sárba ragadt életemet
mennyei szellő simogatja.

Kilátás a Drégelyi várból, és a vár bejárata (Szabó Ildikó fotói)

H. TÚRI KLÁRA

Szeptemberi rajzásban

Böböjke virággal nyílt a borostyán
sűrű zümmögéssel méhek repkedtek
zsongott a lugas dögice népe
porzó bibékkel mézelt s szaporán telt
télre
a
kaptár

gyümölcsel gazdagon nyugszik már kertem
virág-álmom ágán megkésett szerelmem
kíváncsi méhék
kémelelnék
s
hiába

zárult előttük az év nyár-világa
kőrisbogarak dermednek már a zöldbe
napszállatkor mint ravatalra
ezer kis rovar
hullik a földre

rovar'im is mind hazatérve már

telve a kaptár
s
tőlem megtévedt méhem elpártolt
téli napfordulónk napján
rajába visszaszállott

befogadta őt a Mindenség

egyedül én maradtam itt
én magam
megszomorodva meddőn-illattalan
ez őszi nap úrhideg éjjelén

VÉGH TAMÁS

Nemzedékem

Máz ez az éj.

Toldi malomköve száll, sziszegve
suhog lefelé, s mire virradnánk, ki az kit eltalál?
Faltól falig hasadtan, hatvan felé araszol unokástól,
a volt barakklakó, hatvanas generáció. Az enyém.
Kettős kereszt, kettős árnyék, hétrét hajtott hátívek,
lázgörberedők, homlokon ránckaraván, s a reggeli személy
már áthaladt. Meglepetés már nem érhet, mi mindent
kezelt le már ez a nemzedék? S még nem kopik el
belőle a jóakarát. Naiv, gügyögő, gyerekes hite-fénye
nem oszlik máz-szagú éjbe, ordast kiáltani nem mer.
Nem hiszi el a szemének, minden tényt letagadna,
ne fájjon, ne marjon szemébe égszilánkja, ne érje
észak szeles éje, s az odakint rekedt gyereket
se féltse jobban bárki másnál, s ha már nincs véle,
hogy felnőttkorától levédje, legalább múlt-irha
bundája széle ragyogjon fehérén, fekete jelenére.

Lánc ez az éj.

Kőműves Kelemenek köve hull apadó kutunkba,
s mint harang-ágyú, kondul odalentről a gyöngé hiány.
Miként mondja imáit vasárnaponként, körmenetbe
metélve, áhítat-öltönyökbe töretve jellemet éppen
úgy, mint örletett köveket, hány, az útfélre vetett,
s kardélre hányt, szép szavú költő- talányt rejtjelez
álma-lidérce? Ki tudatja véle, hogy ember-útjának
felét már tegnap elérte, s a partizán szelleme nem
kíséri tovább. Szólok azért, mert deres őszbe keveredhet
a szeptemberi nyár, s a kukoricatáblák barnuló csöndje
nem takar el tovább. Arcunk tükör a tájban, szikraszilánk.

2016-09-17

SZÉKÁCS LÁSZLÓ**Ma felettünk**

a halak még csendet tátognak,
sőt, hallgatókat toboroznak, azok
nem tudják, ki hívja, húzza,
nem is, tolja őket az égre,
felúsznak és kúsznak,
és lábujjhegyen, ne zavarják meg
a csend tanítását, a halak
kozmoszából átzengő igéiket

pedig most kell a hang, és ritmus,
szívverés a vízöntő köldökéből,
az időszakadék túlvégéről,
mert ott mindig van part, és jön,
és mi száguldunk oda,
vár minket, hogy a csend hang
után a hang csendjét is lássuk,
a hallhatatlanná változó teret
a Nagy év küllői között

ez a mindenség és mindentelenség,
kéken és pirosan pislog tengertelen
sok gyermeki csillag kérdésünk,
ahogy jönnek és mennek,
... a hal menne, már most, vízre vár,
az idő szakadt kátyújába zöttyen az ég
óriás kereke, hogy a vízöntő
löttyintsen megint egyet az egyetemre

újabb gyermeki kérdésünk,
a vízöntő ki vagy beönti a tengert
égi óceánná,
csillagok korall paradicsomába,
színházzá a víz alá,
ahonnan jön a botfűlünk csendje,
ide és a másik partra, hallatlanná

az ember itt csak visszhangjaira vár,
... pillangózás körbe, küllőről küllőre

FETYKÓ JUDIT

versei

Hárítás

Teljes gondolati átmosás után
csupa nőietlen tulajdonság
nem fontos a ruha az ékszer
csak tiszta ép és színben összeillő
a többi mind lényegtelen
nem okoz izgalmat az új szabás
inkább egy könyv színek táj
tarka fonalak gobelin
— nem ér már semmi új, ne félj!

Változás

Érzelmek kuszaságából kikapaszkodva
a fent és lent a szinte minden
ismeretében nem lehet semmi új
viszonylagos nyugalomban semmi nem kell
biztos a csend
színtelen múlt idő.
Nincs távolság akadály mindent kiolt
csak ez a fontos
benne örvény a legmélyebb tengeri árok
és a legtávolabbi csillag között
forró vonzása
jelen tengerkék színének.

PETROZSÉNYI NAGY PÁL

MOSOLYOGJUNK

A Centrum Áruház Schuster úr személyében új főnököt avatott. Pár nappal ezelőtt még ő volt a futballválogatott 99. szövetségi kapitánya, ám az MLSZ gondolt egyet, és túladott rajta, így került Schuster úr vissza a kaptafához, akarom mondani, kereskedelembé.

– Hölgyeim és uraim! – kezdte székfoglaló beszédét. – Sok beszéd szegénység, ezért rövid leszek, Mint önök is tudják, mától kezdve én vezetem a Centrumot.

– Éljen! – rikkantotta el magát Csacsener kolléga, és keze mintegy véletlenül az egyik pénztárosnő fenekéhez lapult.

– Köszönöm a bizalmat. Remélem, megfelelek az elvárásoknak, és kihúzom a szarból ezt az egységet is. Ha segítetek, sikerül – ugrott át tegezésre váratlanul a kapitány –, mert csak együtt, közös akarattal érhetünk el eredményt.

– Így van! – bólogatott Csacsener.

– Akkor gyertek utánam! – tűnt el Schuster úr a főnöki szentélyben. – Tekintsétek meg az áruház térképét! – mutatott sokatmondóan a szemközti falra. – Úgy szemre, közönséges mappa. Pedig a valóságban sokkal több annál: taktikai eszköz amennyiben itt-ott módosítunk rajta.

– Hát módosítsunk! – lelkesedett az újságárus.

– Azért vagyok itt, sőt, reformálni fogunk – jelentette ki az újdonsült főnök. – Épp itt az ideje, hogy a kereskedelem is megújuljon kissé. Ami volt, elmúlt, ami lesz, csakis rajtunk múlik. Nem a párton, rajtunk, s ennek függvényében fogtok keresni is. Visszatérve a témához, vala-mennyi részleg színes lámpákat kap: zöldet, pirosat, kéket, amiket ehhez a térképhez kötünk. Ha gáz van, bekattintjátok a pirosat, a zöld jelzi a vásárlók rangját és így tovább. Jelszavunk, hogy minden vevő elégedett legyen, mert akkor máskor is tőlünk vásárol – fejtette ki terveit a lobogó hajú reformer. – Addig is kimonóba bújunk. Ebben van fantázia, nyugati divat, aztán... Khm, beszéljétek versben, ha szabad ajánlanom!

– Versben? – tátotta el száját a púpos gyorstalpaló.

– Miért ne! Legalább mi, kereskedők legyünk költőpártiak. Kérdés van? Nincs? Akkor hallgassátok meg legjobb ötletemet! Kezdjük a hetet a mosoly jegyében! Aki mosolyog, másokat is jókedvre derít, és a jókedvű vevő mindig költekezőbb. Mosolyogjunk a pénztárnál, a pult mögött, szívből és diszkréten. A feltűnő mosoly irritál, a hangos bárdolatlan, mint a vigyor, illetve röhögés. Mi az, min mosolyogtok?

– De hiszen épp az imént... – kerekedett ki az újságárus szeme.

– No persze, csak hogy én nem vagyok vevő. Nekem nem kell udvarolni, ha szabad megjegyezni... A következő hét az udvariasság hete, utána a gyorsaságé, egyszóval minden hétre tervezünk valamit. Kérdés van? Nincs? Akkor hátra arc – kapta elő sípját az exkapitány –, vissza az áruházba! Te hol dolgozol? – fordult barátságosan a csinos pénztároslánnyhoz.

– A pénztárnál.

– Remek! Mától kezdve újságokat árulsz.

– És én? – hüledezett az újságárus. – Talán kasszás legyek?

– Eltaláltad. A modern kereskedő szükségszerűen sokoldalú, amennyiben versenyben kíván maradni. Elődöm, úgy látszik, nem sokat törődött ezzel, ezért is pang az üzlet. De majd mi rendbe hozzuk, ajaj, lesz még Budán kutyavásár.

Schuster úr tervei felbolygatták a boltot. Az újságárus még aznap a pénztárhoz került, a bútorrészleg az emeletre s a púpos manökennek.

– Jól van, fiúk, meg vagyok elégedve veletek – dörzsölgette kezét a találékony góré. – Ha erre sem haragnak, buddhistának állok.

Szerencsére haraptak, kivált a lányok mosolyára (lásd a mosoly hetét), noha akadtak azért zökkenők is. Csacsener úr például már a temetésen is mosolygott, majd kinevette a rendőrt, az adófelügyelőt, s tán még ma is mosolyog, ha időközben síttre nem vágják. A bútorosztály eladójának három foga hiányzott, emiatt legtöbb mosolya bágyadtra sikerült.

– Maga szabotál minket – magázta le Schuster úr szokatlanul gorombán. – Ha három napon belül nincs foga, a csecsemőosztályra helyezzük.

A másodi hét már valamivel sikeresebben indult (lásd az udvariasság hetét!). Áruházunk valamennyi tagja illő komolysággal mosolygott lefelé, hajlongott felfelé. Közben bekötötték a lámpákat, s a főnök nyugalma ezzel újra helyrebillent. Ha zűr volt, bekattintották neki a piros jelzőlámpát, a zöld jelezte a vevők méltóságát, amit Schuster úr azonnal ki is aknázott. Az elé-gedetleneket leszerelte, az erőszakosokat kicselezte, summa summarum, minden a legjobb rendben haladt. A bevétel ugyan csökkent, de hát istenem, a legolajozottabb kerék is csikorog időnként. Fő a taktika, a szervezés, amely nélkül ma nemcsak futballozni, de kereskedni sem lehet. Egy nap harcsabajszú, szalmakalapos klienshez hívták.

– Szeretném tudni, mi folyik itten – törölte meg homlokát ingerülten az „atyafi”. – Kérek egy fagyaltot, erre hármat adnak. Felkísérnek a lépcsőn, mintha vak vagy tolvaj lennék, ráadásul mindenki gazduramnak szólít.

– Miért, ellenőr?

– Én?

– Esetleg... khm... becsapva érzi magát?

– Nem, dehogy, csak a modoruk... ezek a kimonók... a gazduram...

– Ebben az esetben legyen máskor is szerencsénk. Berci, légy szíves, segítsd kivinni... khm... a gazduram csomagját!

– Alászolgája! Kétségkívül vicces kedvükben vannak, de ha ez az alak hozzám nyúl, esküszöm, gatyába rázom magukat.

Schuster úr példamutatóan mosolygott. Sajnos nem sokáig, mert rövidesen a kereskedelemről is leírták. Hogy miért? Ki tudja? Talán a város új, 99. polgármestere, akit már kinevezése másnapján gazduramnak címeztek.

Tanulság: valószínűleg igaz az állítás, miszerint a párhuzamosak is találkoznak valahol. Kérdés van?Nincs? Akkor ezúttal mosolyogjunk mi, uraim!

POLGÁR VERA

Viszontlátásra!

Nézem anyámat, az egykori szép doktornét, aki után még negyvenen túl is megfordultak a férfiak. Több mint harminc éven át ült apámmal szemben a fehérre meszelt orvosi rendelőben, iktatott, pecsételt, nyitotta - csukta az ajtót, rendezte a kartonokat, csitította a türelmetlen betegeket. Minden lélegzetvételével apámat és az ő hivatását szolgálta. Most alig látom a testét kirajzolódni a paplan alatt. Mintha nem is lenne, csak a feje nyugszik a párnán, és a két karja úgy fekszik mellette, mint valami törékeny ágacska, amellyel egy fuvallat is könnyedén elbánik. Akárha odatette volna valaki, hogy mégse csupán egy magányos fej árválkodjon az ágyban.

Nézem. A bőre pergamenszerű, sápadtszürke. A szája nyitva, ajka besüpped, a szemhéja halvány rózsaszín. Szempillának már nyoma sincs. Összecsomósodott, fehér hajtincs tapad a homlokára. Állok az ágy végében. Apám egy kis ideig mellettem toporog, majd az ablakhoz csoszog, és bámulja az esőt. Úgy hallom, mintha dúdolna valamit.

– Mama, alszol? – szólok halkán, míg megérintem kézfejét. Száraz és meleg. A szúrások helyén sötétlila csomók. Főlé hajlok. – Én vagyok, Péter.

Megrándul a szája széle, éppen csak moccan az izom. Mintha elmosolyodna. Vagy csak képzelem. Egy parányi rés nyiladozik a lecsukott szemhéján, és egy pillanatra láttatni engedi a szembogarát. Aztán lassan lecsukódik újra. Mélysötét csend ereszkedik közénk, csak apám dudorászása hallatszik a szűk kórterem végéből. Az éjjeliszekrény fiókja félig nyitva. Látom a szalvéták között a műfogsort. A tegnapi kibontott narancs egy papírtálcán hever, két-három gerezd hiányzik belőle, a többire keményen rászáradt a vékony hártya. A bögre falára fekete karikát rajzolt a reggeli tea. Rakosgatok. Próbálom otthonossá tenni a halál előszobáját.

Széket húzok az ágy mellé.

– Gyere, papa – intek –, ülj ide!

Bizonytalan léptekkel indul el az öreg, gyanakvóan tekint az ágy felé. Lezöttyen a székre, maga alá húzza a lábát. Hosszasan törli a szemüvegét, mielőtt felveszi, aztán alaposan végigtekint anyámon, éppen úgy, mint annak idején a lázas betegeken vagy a hasgörcsben szenvedőkön.

– Ki ez? – fordul felém.

Nem először hallom ezt a kérdést.

– A mama – válaszolom, és magam is megdöbbenek, milyen természetes nyugalommal ejtem ki a számon a szót.

Apám leveszi orráról a szemüvegét, és csóválja a fejét.

– Az nem lehet. Anyád barna és magas, erős asszony. Sosem feküdt ágyban ebéd után. Most is a kertet bújja... – Göcögve nevetgél. – Mert midig csak az a kert...

– Az régen volt, papa. A házat húsz éve eladtátok.

Kimosom a bögrét, gyümölcslevet töltök bele, tiszta törölközőt teszek az ágy végébe, a szemétbe hajtom az összeaszott narancsgerezdeket. Csak most veszem észre, anyám időközben kinyitotta a szemét. Száját kissé összébb csukta ugyan, de még így is látom, hogy hiányoznak a fogai. Amikor apám felé tekint, megélnékül:

– Jó, hogy eljöttél hozzánk, Palika. Mindig is te voltál a legjobb testvérem. A többiek csak... – bágyadtan kuncog, és kezével erőteljesen legyint a semmibe. – Egyszer elvittelek magammal a...

Köhögésbe kenődik a hangja, kering a falak mentén a sípoló zihálás. Kis időbe telik, míg anyám lassan

megnyugszik. Tétován állok kezemben az ágy mellől felszedett papírzsebkendővel, és ide-oda rebben a tekintetem. Anyám elgyötört arccal ismét a mennyezet felé fordul, szemhéját szorosán összezárja. Keskeny fénypászma kúszik a párnája szélére. Apró porszemcsék forognak a sápadt, télvégi napfényben. Figyelem a paplant, amint emelkedik fel és le. Aztán apámra tekintek. A karóját piszkálja. Amolyan régi fajtát, felhúzókat visel.

– Megállt – mondja. – Pedig ez egy jó óra. Még anyádtól kaptam. Ez ki? – mutat az ágy felé.

Nem tudok válaszolni, mert nagy lendülettel kicsapódik az ajtó. Hátamba vágódik a kilincs.

– Tessenek kimenni, öt perc múlva vizit! – kiabál be egy nővér, és már száguld a következő ajtó irányába. Felkapom a szennyes törülközőt, és a táskámba hajítom, megigazgatom anyám feje alatt a párnát. Nem rezdül, csak egy halvány nyögéssel jelzi, hogy még itt van. Megcsókolom a homlokát. Ajkammal érzem, mennyire forró a bőre.

– Palikám – pihegi csukott szemmel. Alig hallom a szavát. Oldalra fordítom a fejem, így a fülem közelebb kerül a szájához. – Szerettem én az uram... – rebeget, én meg csak bólogatok –, de a fiamnak... a Péternek... mégsem ő az... – Elhallgat, és a feje megbillen. Újra elalszik.

Alig bírok felegyenesedni. Egy örökkévalóságnak tűnik, amíg ellepek az ágya mellől.

Apám már az ajtóban áll, a kabátját gombolgatja vékony, göcsörtös ujjjaival.

– Nem akarsz elköszönni? – Megfogom a karját. Alig érzékelhető a teste a kabát alatt. Kicsi lett ő is, törékeny és áttetsző.

Rám néz, látom, nem érti, mit akarok. Aztán az ágy felé fordul, és megemeli a kalapját:

– Viszontlátásra!

Anyám egyenletes szuszogása a válasz.

Ahogy a folyosón araszolunk kifelé, minden nyitott ajtónál megáll, és kalapot emelve beköszön:

– Viszontlátásra!

A liftnél megállunk. Mellette a büfé. Néhány pogácsa, szendvics és egy Túró Rudi kornyadozik az üveg mögött.

– Te – bököm ujjával a pult felé –, olyan pöttyös ízét, olyat vegyél nekem!

És derűs a tekintete, akár a májusi égbolt.

Én meg csak bámulok magam elé, míg kotorászom a zsebemben aprópénzért, és makacsul arra gondolok, ezek csak játszanak velem.

Budapest, 2017. január.

HORVÁTH ÖDÖN

versei

Galambok

Kőhajításnyi messziről repültek
vissza. Nekik nem kell a gyorsvonatra
várni; tollazatukat tisztogatva
a váróterem díszszobrain ülnek.

Képzeletemben az időt hajhászom;
üveggolyókkal játszom, ott gurulnak
a kövezeten egy siető úrnak
lába között, de bosszankodva látom,

hogyan tűnnek el a láthatatlan lyukban.
Idáig csak együgyű dolog történt;
kofferom leadtam a megörzöben,

majd kivettem, szendvicset ettem, ittam
egy doboz sört. Érzem, kinn az öröklét
sem lehet untatóbb a temetőben.

Gyanútlanul

Könnyeink elfogynak, annyira csúnyán
alakul tovább ez a közös élet.
Egymás nyomába lépkedve tántorgunk
körben, körben a fény nélküli úton.

Forgószelek közelednek. Gyanútlan
megyünk felé. Nem számolunk veszéllyel,
de közelebből látjuk, nagy vihar lesz:
iszonyatos, magával sodró, rontó.

Majd néma csönd. Világ végéig tartó!
Ránk ül. Érzéseink mind kilobbannak.
Nincs se neheztelés, se ingerültség.

A felszínen minden rendben van. Élünk.
Lélegzünk. Járkálunk. Csak lefeküdni,
csak aludni, jaj, álmodni ne kelljen!

Gyönyörűség

Gyönyörűséggel tölt el ez a kéklő
egével kitarulkozó világ:
a lány tavaszi napsütésben fénylő
habfelhők s körben a májusi fák.

Romlandó test, agyagba visszatérő,
örülj, ujjongj; nézd, nyílik a virág,
s nyílik a tér is; újra visszatér Ő,
a létből száműzött líraiság.

Illatok, madárhang, zöldülő rétek!
A magát kinyilatkoztató Lélek
minden váratlan rezzenésben ott van.

Eddig téli álomvilágban éltünk,
most valóság lett újjászületésünk;
nagyon régen volt részünk ennyi jóban.

György testvér

Milyen gonosz kínok között talált rá
a megváltó Halál. A mégis jókor
érkező, mintha csak Angyala szánna,
mert elfogyott a kiszabott idő.

Ágya mellett, a kis szekrényen óbor,
kristálypohárba töltve, érintetlen.
Már nem nyúl érte. Örök pihenő
vár rá. Az egyre tündökletesebben

csillogó csillagraj fenn, a kitisztult
széles égbolton lágyan világítja
léptei alatt az ösvényt. Ím, végső

útra tévedt, hiszen csöndben elindult
kinyomozni, merre a titkok titka:
egy új táj, ahol majd békében él ő.

Szabó Ildikó fotója

PRIBOJSZKY MÁTYÁS

Veronika gyermekei

V. rész

11. FEJEZET

„... A nép butítása megbocsáthatatlan, túrhetetlen, még akkor is, ha erre a jogszabályok lehetőséget adnak. Ez esetben rossz a törvény, és sürgősen meg kell változtatni, ha azt akarjuk, hogy emelt fővel vonuljunk be az Európai Unió nagy családjába és ne úgy kezeljenek minket, mint elmaradott, ósdi hiedelmekkel terhelt ázsiai félvad népet. Vizsgáljuk meg mélyebben, miről is humorizált K. Soós Gyula? Egy jelentéktelennek beállított, vallásos mázzal nyakon öntött tömörülés gyermeteg játszadozásáról, holott nem kevesebről van szó, minthogy egyik legszegényebb külső kerületünkben felütötte fejét a maradiság, a népámitás középkorba illő iskolapéldája, a létminimum alatt tengődő, elkeseredett, napi megélhetési gondokkal küzdő emberek szervezett becsapása. Adva van egy valamilyen Veronika nevű kulturálatlan, magát normálisan kifejezni sem képes nő, aki szemérmetlenül azt állítja, hogy megjelent neki a Szent Szűz. Valahonnan „szerzett” egy viseltes menyasszonyi ruhát, azt egy óvatlan pillanatban, az éjszakai sötétség leple alatt magára öltötte és lássunk csodát: a nép leborul eléje, imádja és nevezi magát Veronika Gyermekeinek. Természetesen megvannak a belső emberei, az úgynevezett kemény mag, akik orruknál fogva terelgetik és befolyásolják a hívő lelkeket, megszarolják őket, elszedik maradék filléreiket, sőt már saját templomuk is van. Miből? De a legszomorúbb, hogy a hatóságok mindehhez segítő kezet nyújtanak! Tiszteletre méltó laptársuk is csak egy eldugott, semmitmondó riportban számol be róla, valahol a belső oldalak egyikén. Ez kevés, ezzel nem oldunk meg semmit! Nincs jogunk közönyösen hátat fordítani az ilyen és ehhez hasonló káros jelenségeknek. Kötelességünk tiltakozni a józan ész nevében, fel kell emelni intő szavunkat, hogy kiszabadítsuk a jó akaratú, gyanútlan embereket e lelki rabszolgotartók fogságából! K. Soós Gyula csak elbagatellizálja a bűnt, s ahelyett, hogy felmutatná a veszélyt, tréfálkodik és mellékes figurákról ír terjengősen... „

Az olvasói levél így folytatódott egy teljes oldalon át, az alján (Kc) aláírással.

Talán még ez a cikk sem hozta volna meg a szükséges közfigyelmet, ha nem érkezik rá kemény, vitriolos válasz a Veronika Gyermekeitől ugyanabban a lapban, s amelyet több újság is átvett.

–„... Visszautasítjuk azt a sértő, szenzációhajhász stílust, amit (Kc) olvasójuk engedett meg magának e rangos hírlap két nappal ezelőtti számában. Már a címben vigyorgó kérdőjel – Veronika Gyermekei? – félreérthetetlenül bizonyítja a szerző alantas szándékát, amikor is jámbor, istenfélő emberek hitén gúnyolódik. Egyházunk fiatal, kicsi, törékeny, s mivel úgy vélik, nem tudunk védekezni, kockázat nélkül támadható, s ezzel a gyáván névtelenségbe burkolózó firkászok könnyen visszaélhetnek, de megfélemeznek arról, a tényről, hogy mi is ugyanannak az alkotmányos jogállamnak vagyunk törvénytisztelő, adófizető polgárai, mint a szóban forgó olvasó, vagy a vicces kedvű újságíró, és senki el nem vitathatja jogunkat attól, hogy higgyünk a Szeplőtlen Szűz létezésében, a Megváltó mielőbbi eljövételében. Krisztus Urunk Szent Anyja nem a vagyonság, társadalmi rang, pártállás, és hivatali beosztás szerint mutatja meg magát bűnös, de jóakarátú híveinek, ő a lélek vizsgálóbírája, hogy lakozik-e abban a szeretetre és a jóra való törekvés piciny, de még életképes csirája. Talán az fáj egyeseknek, hogy a mi Veronika nővérünk a nép egyszerű, tanulatlan gyermeke? Lehet, hogy néhányan jobban örültek volna, ha a hírneves pártvezérek

sütkérezhetnének a mennyei megtiszteltetésben! De a Szűzanya bölcs és igazságos. Amiként Szent Fia cselekedte, aki a leprásokat, a bélpoklosokat és a kisdedeket is egyforma szeretettel ölelte magához, és első tanítványait a társadalom számkivetettjei: lenézett halászok és megvetett vámszedők közül választotta, akképpen az ő mennyben lakozó anyja, Szűz Mária is megkereste magának a legelesettebbet és csodát tett: egyetlen éjszaka megváltoztatván felöltöztette, a tisztaság és ártatlanság jelébe, hófehér menyasszonyi ruhába és mirtuszkoszorúba öltöztette, mintegy eljegyezvén őt Szent Fia, a mi Urunk, Jézus Krisztus számára, s mi hálát adhatunk azért a jóságért, hogy kegyelmébe fogad benniünket, érdemteleneket, az ő szolgálóleánya, Veronika nővérünk közbenjárásával. Mi ebben hiszünk! Még ha ez nem is tetszik egyeseknek, boldogan és mindenre elszántan hirdetjük, miként az őskeresztények tették a római cirkuszok porondjain, oroszlánoktól halálra marcangolva, hogy Veronika Gyermekei, s a Mi Asszonyunk, Szűz Mária, a Magyarok Nagyasszonya kiválasztottjai vagyunk! Nem haragszunk senkire, a szerzőnek, (Kc)-nak is hívó alázattal megbocsátunk, hiszen nem tudja, mit cselekedett... „

A cikk írója itt még röviden, de precíz pontossággal kitért arra, hol, s mikor tartják összejöveteleiket, s hogy minden üdvözülni vágyó megsebzett lelket testvéri szeretettel hívnak és várnak. A cikket „A Veronika Gyermekei Egyház tagjai” aláírással jegyezték.

Ezt már az írott és elektronikus média, s a legszélesebb értelemben vett közönség sem vehette félvállról. Olvasói levelek tömkelege árasztotta el a szerkesztőségeket, egymásnak homlokegyenest ellentmondó nyilatkozatok jelentek meg. A szabad vallásgyakorlás, a liberális világnézeti semlegesség hívei csaptak össze a sötét középkor visszatérése fölött kesergőkkel, a történelmi egyházak képviselőivel, sosem látott indulattal. A televízió hírműsorai több ízben is kitértek rá, országos, sőt nemzetközi hírű-rangú egyházi és világi tudósokat, filozófusokat, szociológusokat, a kérdésben szakértő alkotmányjogászokat szólaltattak meg, kik kölcsönösen megcáfolták és gúny tárgyává tették a szembenálló fél állításait.

Mindenki mondta a magáét – csak a Veronika Gyermekei hallgattak.

Nekik nem volt további hozzáfűznivalójuk a vitához. Idejük sem lett volna rá. Éppen elég munkát adott a tömegesen jelentkező új hívek fogadása.

Ráadásul mindkét cikket dr. Kürtössy Ferenc írta, s ezzel el is végezte a dolgát, a többit nyugodtan rábízhatta a vitatkozókra.

Tudta jól: nincs jobb reklám a sajtómarakodásnál.

12. FEJEZET

Palencsák Imre annyira fáradt volt, hogy az utolsó métereket vánszorogva tette meg. Lerogyott a bejárat előtti lépcső első fokára és nyögdécselve itatta fel zsebkendőjével a verejtéket a homlokáról.

Ilyen rettenetes kimerültséget talán még soha nem érzett. Ez a mai nagy hajtás túl sok volt, kiszívta minden erőtartalékát – de megérte!

Tizenhétezer forintot sikerült a nap folyamán összegürcölnie pluszban, adómentesen. Nem kis összeg, különösen, ha hozzászámítjuk, amit az éjjeli műszak hozott a konyhára. Azt ugyan majd csak a hó végén a fizetéssel kapja meg, de az biztos pénz, azt már el nem veheti tőle senki.

Palencsák Imre azon kevés szerencsések közé tartozott a lakótelepen, akinek még volt állása.

A gyár utolsó, megmaradt morzsáit egy kimondhatatlan nevű német cég vásárolta meg, és úgy nézett ki, hogy ha átmenetileg is, nem csupán a konkurenciát akarta elsöpörni az útjából, mint a legtöbb befektető, hanem valóban termeltetni akar. Nem volt könnyű munka, de rendszeren, pontosan fizetett. Három műszakban hatalmas fogaskerék-tengelyeket esztergáltak. A négyszázötven fős létszámból mindössze huszonketten

maradtak, s jól tudták, ha nem teljesítik az előírt normát, máris szedhetik a sátorfájukat, a kapunál munkára éhesen, ugrásra készen állnak a kétségbeesett, elbocsátott hajdani kollégák. a muszáj, akár fele pénzértHHa muszáj, akár fele pénzért is.

Aki nem próbálta, elképzelni sem tudja, hogy egy nyolc órás, keményen végigdolgozott éjszakai műszak mennyire kiveszi az ember erejét. Csak az képes igazán felfogni, aki valaha átélt ilyet.

A félmázsás munkadarabokat egyedül kellett a gépre felerősíteni, mozgatni, és a kész tengelyt elszállítani a raktárba, a német tulajdonos harmincperces étkezési időt engedélyezett, a spionja mindvégig ott lézengett körülöttük, vigyázó szemekkel figyelt, lesett, hallgatózott, nem pihen-e valamelyikük, még egy-egycigarettát is lopva mertek elszívni. Mire letelt a munkaidő, mozdulni is alig bírtak.

S ez még csupán az éjszakai műszak volt.

Palencsák Imre lezuhanyozott, átöltözés közben sietve bekapott pár falatot, aztán autóbusszal, villamossal, gyalog loholt ki Káposztásmegyerre, ahol egy építkezésen dolgozott feketén, kockáztatva a lebukás veszélyét. Négy-öt órán át futólépésben hordta a maltert, téglát, zsák cementet, fel az emeletekre, héttől déli tizenkettőig. Nem volt megállás egy pillanatra sem, de a vállalkozó azonnal és zsebből fizetett, s ami csöppet sem mellékes, nem kellett utána adózni. Volt úgy, hogy naponta megkeresett két-hármezer forintot, hétvégeken, vasárnap vagy ünnepnapokon, hajnaltól késő estig ennek a többszörösét is. Palencsák nem mertte volna megkockáztatni, hogy akár egyetlen alkalmat kihagyjon, mert a helyzet itt is ugyanaz volt: ha egy nap nem jelenik meg, tíz másik áll a helyére boldog örömmel, fele pénzért is és a melónak lőttek.

A mai „harmadik műszak” ráadásdagját régi cimborája, gyerekkori barátja, Simon Tóni szerezte, aki szintén az építkezésen dolgozott, éppúgy feketén, mint Palencsák.

Két fuvar között odaszólt Imrének:

– Figyelj, haver, két tíz tonnás cementes vagon vár ránk a ferencvárosi pályaudvaron, de marhára sürgős. Bírod még? Ha itt befejeztük, átmehetnénk és kiszórjuk. Csak ketten leszünk. Vagononként leakasztunk egy-egy ötezrest, kápé. Benne volnál?

Naná! - felelte hálásan Palencsák, bár semmi porcikája nem kívánta az újabb cipekedést. De hiába, muszáj, a fiúknak hamarosan itt az iskolakezdés, az Isten pénze se volna elég, cipő is kéne mindkettőjüknek, a tavalyit már ronggyá focizták, így mégse engedheti a közelgő télnek őket. Hiába könyörög, hogy vigyázzanak, nem könnyű manapság újat venni, de hát ő sem volt különb annak idején. Hogyne fogadta volna hát örömmel Simon Tóni ajánlatát: ha csak az egyik srác cipője kitelne, már érdemes csinálni.

Rendes gyerek ez a Tóni, mindig neki szól elsőként, ha van valami. Persze ez fordítva is igaz volt.

A pályaudvaron kiderült, nem két vagonról van szó, hanem háromról. Annyi baj legyen, köpte meg a markát, több lesz a pénz. Csak azt nem kalkulálta be, hogy éjszakás műszak után van, délelőtt sem volt ideje falni valamit, kivéve azt a két szelet margarinos kenyeret, zsebből, ami éjjelről tartalékolta – de annak már emléke se maradt! Marta gyomrát az éhség, a második vagon után szédült, csillagok szálldostak a szeme előtt, de összeszorított foggal dobta fel vállára az ötvenkilós zsákokat és félig öntudatlan állapotban futott az egyre súlyosabbnak érzett teherrel a rámpára. Tóni se volt sokkal jobb állapotban, pedig ő nem is éjszakázott.

Amikor végeztek, úgy terült el a földön, mint akit letaglóztak, de a tíz évvel fiatalabb Tóni se volt jobb állapotban.

Simon Tóni még veszekedett egy sort azzal a csokornyakkendős úriemberrel, akié az áru volt – a rohadék csak két vagon után akart fizetni, de aztán, hogy látta, könnyen kaphat pár méretes pofont, annyira megszéldült, hogy még rá is tett egy-egy ezrest –, aztán eljöttek.

Este hét óra lehetett, mire nagy keservesen hazakerült.

Palencsáknak minden izma sajgott, szédült, lábait ólomnak érezte és legszívesebben elaludt volna a

kőlépcsőn. A lift, emlékezett rá, már reggel sem volt jó, lehet, hogy gyalog kell felcapatnia a hetedik emeletre. Beleborzongott a gondolatba. Nehéz sóhajtással feltápászkodott, amikor mutáló gyerekhangot hallott kiáltani.

– Szia, apu, hol voltál ilyen sokáig?

Imi volt az, a nagyobbik fiú. Tomi, a kicsi, kissé távolabb egy kopott pöttyös labdát ütögetett a földhöz és rá se bagózott az apjára, nem is köszönt.

– Volt néhány vagon, azt raktuk ki... – mormogta Palencsák. – Ti mi a francot csináltok örökké az utcán, há? Nincs otthon semmi dolgotok? Olvassatok, készüljétek a leckével, vagy segítsetek anyátoknak.

– Anyu még nem érkezett haza, ez a kis szarházi meg – mutatott az öccsére Imi –, megint elveszítette a nyakából a kulcsot. Nem tudunk bemenni a lakásba.

– Hol van anya? – gurult dühbe Palencsák. – Hol a jó istenben tekereg ilyenkor? Éhes vagyok!

– Mit tudom én – vont vállat a fiú és vigyorogva hozzátette. – Biztosan megint imádkozni ment.

– Hová? Bediliztél?

– Hát persze, én diliztem be, de anya jár minden délután a Veronikásokhoz.

– Nem értem... – nézett rá bambán az apja. – Miről beszélsz? Kik azok a Veronikások?

– Jaj, apu, te sose vagy itthon, fogalmad sincs, mi folyik nálunk az utóbbi hetekben. Amióta anya belépett a szektába, nem lehet szólni se hozzá, csak imádkozik, a hívek hányják magukra a keresztet a zsinagógában, az emberek meg röhögnek rajtuk. Tegnap is én csináltam a rántottát, mert anya...

– Na, elég ebből a süket dumából – fogyott el Palencsák türelme. – Nyomás fölfelé.

Megörült, amikor látta a liftajtón a zöld jelzést: mégis megcsinálták a gazemberek, úgy látszik, csoda történt. Már éppen szállni akartak be, amikor Palencsákné utolérte őket.

– Várjatok, jövök én is! – lihegte és beugrott a liftbe. – Sokáig elmaradtál – nézett a férjére feddően.

– Megvolt rá az okom. És te? Te hol voltál?

– Majd... majd elmondom. Gyorsan összeütök valami vacsorafélélet.

A férfiban iszonyú düh kerekedett, de fékezte magát, amíg a lakásba érnek.

– Mi az, hogy nincs kész a kaja? Hogy lehet az? Én a tudom köpöm ki, hogy nektek ne kelljen koplalnotok, hogy legyen miből fizetnünk az átkozott rezsit, egész nap két szelet kenyeret ettem, te meg ilyenkor akarsz nekiállni főzni? Nekem még aludnom is kéne valamit, ha nem akarok éjjel összeesni az esztergagép előtt. Halljam, hol voltál, tudni akarom! Igaz, hogy imádkozni jársz?

– Imi, Gabi, gyertek, segítsetek krumplit pucolni, mert apátok éhes – sürgette a fiúkat Palencsákné és úgy tett, mintha nem hallotta volna a kérdést. Ő maga egy lábasba kevéske olajat öntött, a spájz mélyéből vöröshagymát szedett elő és begyújtotta a gázt. – Negyedóra és kész, addig mosakodj meg. Dől belőled az izzadságszag!

– Ne szagolgass, ha nem tetszik. Arra válaszolj, amit kérdeztem. Igaz, hogy beléptél egy szektába?

Palencsáknénak megállt a keze, kiegyenesedett és dacosan felelte:

– Igenis, igaz. A Szűzanya volt olyan kegyes, hogy meghallgatta a kérésemet és befogadott az övéi közé. Jobban tennéd, ha te is többet törődnél a lelked üdvösségével.

– Micsoda? – hördült fel Palencsák. – Mivel törődjek én? Nem elég, hogy napi tizennégy-tizenhat órát öltöm magamat, robotolok, mint egy állat, újabban már a lelkemmel sem vagy kibékülve? Mi az Isten haragja történik itt?

– Ne káromold az Urat, mert megbüntet! – jajdult fel az asszony. Aztán, hogy látta a fiúk kikerekedő szemét, rájuk rivallt. – Járjon a kezetek, így sosem lesz vacsoránk!

– Ejnye már, az úristenit az imádkozós fejednek – csapott az asztalra Palencsák –, hát kinek a dolga lenne a főzés, ha nem a tied? Miért a fiúkat hibáztatod? Meg ne tudjam még egyszer, hogy eljársz azokhoz a szentfázekakhoz! Megértetted? Azt akarom, hogy...

– Légy szíves, ne üvöltözz – fojtotta belé a szót az asszony –, nem vagyok nagyot halló. Vedd tudomásul, hogy itt nem számít se a te akaratod, se az enyém, egyedül Jézus Krisztus akarata számít. És ő azt kívánja tőlünk, hogy vizsgáljuk meg a szívünket és térjünk meg, könyörögjünk bűnbocsánatért, mert hamarosan eljön a világ vége, és akkor már késő lesz. Így tanította nekünk az Első Gyermek!

– Ki az ördög az az Első Gyermek? – hökkent meg Palencsák. – Elment az eszed? Miről beszélsz tulajdonképpen? Nem ismerek rád. Mintha kicseréltek volna. Van egy első gyereked, akiről nem tudtam?

– Ez is a Szűz Mária ajándéka – mondta az asszony és égneke emelte a tekintetét. Közben járt a keze, mint a motolla. –... Az Első Gyermek a mi prédikátorunk. Az egész kerületben így ismerik: *Első Gyermek*. Mi így nevezzük, az egész kerületben így nevezik. Ne fantáziálj butaságokat! Persze, honnan is tudnád, téged csak a futball érdekel

– Ez nem igaz, hónapok óta nem néztem tévét, örülök, ha pihenhetek keveset... – próbált védekezni sértődötten a férfi. Az asszony rá se figyelt, csak mondta a magáét.

– A meccs az, meg a haverok, igen. Sose tudunk egy épkezláb mondatot váltani, ha haza jössz, már dőlsz is le. Jó, megértem, sokat dolgozol, fáradt vagy. De azért arról tudhatnál, hogy néhány száz méterre innen világcsoda történt. Egy szegény, hajléktalan lánynak, a mi drága Veronika nővérünknek álmában megjelent egy angyal és...

– Idehallgass, Irén, én téged mindig józan gondolkodású, értelmes nőnek ismertelek. Hogy ülhetsz fel ilyen nevetséges, ócska babonának?

– Ez nem babona! Igenis, a saját két szememmel láttam, hogy az angyal éjszaka felöltöztette őt hófehérbe és a Szent Szűz parancsát hozta el nekünk, hogy alakítsuk meg az egyházunkat, adjuk össze a pénzt, hogy legyen ahol méltóképpen imádhassuk az Urat. Az Első Gyermek kijelentette...

– Remélem, nem azt akarod mondani, hogy a nehéz munkával megszerzett keresetemet ezeknek a szélhámosoknak adod oda? – kérdezte Palencsák gyanakodva.

– Nem sokat... – bizonytalanodott el az asszony hangja. – Csak amennyit a főtestvér kiszabott...

– Mennyi az a nem sok?

A fiúk a nagyszobában bekapcsolták a televíziót, valami sorozat ment, azt nézték. Imi azonban nem bírt a fenekén maradni, ott hagyta a műsort, megállt a konyhaajtóban és azt mondta:

– A villanyal és a melegvízzel elvagyunk maradva. Ma jött a felszólítás.

Palencsák felpattant és rámeredt a gyerekekre. Aztán visszahuppant a székre, és hitetlenkedve csóválta a fejét. Lassú, akkurátus mozdulattal rágyújtott, kifújta a füstöt. Látszott rajta, hogy minden maradék erejével türtőzteti magát, hogy valami szörnyűt ne mondjon vagy tegyen.

– Igazat beszél a fiú? – kérdezte riasztó nyugalommal a feleségétől.

– Majd megsegít bennünket a jó Isten, ne aggódj – felelte az asszony és újból keresztet vetett. – Ajövő héten befizetem, még akkor sem késő. A Szűzanya iránti kötelesség mindennél előbbre való.

– A családonál is? – gyújtott rá ismét Palencsák, pedig még az előző cigaretta is ott parázslott a hamutálcán, de idegességében megfélekedett róla.

– Szándékosan félremagyarázod a szavaimat. Én ilyet nem mondtam. Majd úgy osztom be, hogy erre is jusson, meg arra is jusson. Sose voltam pazarló, tudod jól...

– Apa, azt ígérted, hogy a sulis előtt kapunk új cipőt. Mikor vesszük meg? – dugta be az ajtón a fejét Tomi. Túl kicsi volt még ahhoz, hogy felfogja, milyen rossz pillanatban hozakodik elő a kéréssel.

– Jó, hogy mondd, kisleány. – Palencsák elővette zsebéből a tizenhétezer forintot. Kirakta az asztalra és rátenyerelt. – Látjátok ezt a pénzt? Ezt mind ma kerestem. Figyelj ide, Irén – mondta a feleségének komoran –, máától egy fillért sem adok a kezembe. Hallod? Engem nem érdekel, oda jársz imádkozni és könyörögni, ahová akarsz, a te dolgod, száradjon a te lelked, de azt nem tűröm, hogy a családtól vond el a keservesen összegürcölt pénzt. Olyan nincs, hogy nem telik villanyra, a fiaidnak cipőre, s hogy még egy tál meleg étel sem vár itthon. Megesküszöm rá, hogy innen még egy fillért el nem viszel! Annak az izének pedig... a főgyermeknek, vagy minek nevezted azt a csibészt, nyugodtan megmondhatod, jobban teszi, ha elkerül, mert én majd megmutatom neki, hol lakik az Úristen. Világosan beszéltem? A cipőket pedig még ezen a héten megveszem, srácok, de most tűnés, van egy kis beszédem anyáttal, nem rátok tartozik, főleg a szatokat títani. Nem halljátok? Hé, ajtót becsukni! Ha kész a kaja, majd szólok.

A fiúk szó nélkül elhúzták a csikot. Ismerték az apjukat: ilyenkor a legveszélyesebb a közelében lenni, amikor nyugodtnak látszik, holott belül viczorog a dühtől. Nem szívbajos a fater, könnyen kioszt pár fülest, abban pedig nincs sok köszönet. Megint éhesen fekszenek le, itt ma már aligha lesz vacsora.

A szülők kettesben maradtak.

– Tehát mit akarsz tőlem? – sírt fel az asszony. – Megtiltod, hogy eljárjak a gyülekezetbe?

– Én még soha nem tiltottam meg neked semmit, anyukám, ne légy igazságtalan – válaszolta csöndesen a férfi. – De azt lásd be, hogy képtelen vagyok a családomat is eltartani, és a lelki életemet is finanszírozni. A kettő együtt nem megy. Magyarán, döntened kell: vagy a gyerekeidnek élsz, vagy az üdvösségednek. A mai világban örülhetünk, hogy egyáltalán van állásom. Nézz szét magad körül, és köszönd meg a szentséges Szűz Máriának, hogy nekünk nem kell segélyekből, ingyen konyhákról tengődnünk. S akkor te odahurcolod a fillérjeinket, a család éhezik, elmaradunk a díjfizetéssel, s a végén kikapcsolják az áramot meg a melegvizet? Hát hová vezet ez? Észnél vagy te, asszony? Gondolkozz, az ég szerelmére, mi egyszerű, szegény emberek vagyunk! Hallod, mit mondom? Nem is válaszolsz? Beszélj már, a mindenit annak a csökönyös fejednek! Tudni akarom, hányadán állunk. Ajövőnk, a gyerekeink, a család sorsa forog kockán!

Az asszony hallgatott. Kimerte az ételt a tányérba, kenyeret szelt és a férje elé tette.

– Tessék, egyél, egészségedre. Jó étvágyat! Szólok a fiúknak, hadd jöjjenek ők is – mondta és elfordította a fejét.

– Szóljál... – Palencsák tehetetlenül nézett a feleségére. Kezébe fogta a kanalat, de érezte, hogy elment az étvágya. Fel kéne állni és aludni egyet, gondolta keserűen. Ilyen állapotban nem fogja bírni az éjszakai műszakot. Aztán a fiúk kedvéért mégis maradt, és gyúrta magába a forró paprikás krumplit.

Szóttalanul vacsoráztak. Palencsákné behúzódott a sarokba. Ő nem evetett a családdal, csak a könnyeit nyeldeste. Úgy ült ott, egymagában, idegenként, mintha nem is közék tartozna.

Nem tudhatta, hogy a lakótelepi tömbházakban hány hasonló jelenet játszódik le mostanában.

Az Első Gyermekek ilyen dolgokról nem beszéltek.

Palencsákné agyában összekuszálódott a valóság és a képzelet. Nézte a férjét, akit szeretett, és a gyerekeit, akikért az életét is odaadta volna. Jó volt látni őket, ahogy farkaséhesen, szóttalanul tömik magukba az ételt.

Eszébe jutott a főttestvér, amint a szószékről prédikálta:

– Szeresd felebarátaidat, mint önmagadat!...

És a család?

Arról miért nem prédikál soha?

Elhatározta, hogy másnap megkérdezi az Első Gyermekeket, mi a véleménye erről.

13. FEJEZET

Köteles Karcsi óvatosan tette be maga mögött az előszobaajtót, kilépett a cipőjéből és lábujjhegyen lopakodva, halkan osont a szobájába, hogy ne kelljen találkoznia senkivel a családból. Mindenképpen el akarta kerülni a véget nem érő faggatózásokat, hol mászkált, kivel töltötte a délutánt és az estét. Éppen eléggé kínos lesz, ha majd színt kell vallania, amikor végre a szemükbe vághatja, hogy... mit is?

Igen, az a nagy kérdés, hogy mit és hogyan, s főleg mikor. Gyorsan elhessegette magától a gondolatot, egyelőre nem akart a reá váró nehéz percekkel foglalkozni.

Ráér végigszenvedni a vitát, ha eljön az ideje. Most az a legfontosabb, hogy önmagával tisztázza: elég erős-e a hite ahhoz, hogy képes legyen megvívni a harcot. Ezen múlik minden, a jelene és a jövője egyaránt, semmi más nem számít.

A közös nappaliból kiszűrődött a televízió meg a beszélgetés összemosódó zaja, nagyapó katonás hangja most is, mint általában, túlharsogta a többiek szavát. Hirtelen nagy nevetés csattant, mire apja, Köteles Károly megnyugtató, meleg baritonja válaszolt:

– Nagyapónak örökké a tréfán jár az esze!

Karcsi örült, hogy egyelőre sikerült megúsznia az elkerülhetetlen ugratásokat. Anyja szüleivel együtt öten éltek a két és fél szobás lakásban, meglehetősen összeszorulva, de remekül kijöttek egymással. Köteles imádta az anyósát és apósát, és ők is saját gyerekükként szerették, tisztelték a vejüket.

Nem volt ez mindig így.

Amikor még csak udvarolgatott a lányoknak, a leendő anyós mindent elkövetett, hogy a kissé félszeg, halk szavú fiatalembert elvadítsa többre hivatottnak vélt lányától, ki vitathatatlanul a lakótelep legszebbjének számított. A mama titokban arról ábrándozott, hogy hírneves, jól kereső orvos, vagy felkapott sztárügyvéd veje lesz, s nem egy ilyen apátlan-nyátlan, intézetben felnőtt lakatos, akinek még egy rendes öltönye sincs. Azt nem tudhatta – Károly erről nem beszélt, ahogyan sok egyébről se –, hogy negyedik évét járja levelező tagozaton, mint gépészmérnökhallgató, és összes eddigi vizsgáját színjelesre teljesítette, különösen matematikában nem volt párja, a professzorai fényes karriert jósoltak, s még tanársegédi állást is felajánlottak neki. A lány, Klári, természetesen tudta, de a fiatalember ragaszkodott hozzá, hogy ne árulja el, legyen meglepetés a mérnöki diploma, amikor megkéri a kezét.

Azóta tizenkilenc év telt el, s a házasság a lehető legtökéletesebbre sikerült. Klári szülei – Alföldi Ferenc és Ágnes mama – naponta adtak hálát a Jóistennek, hogy ilyen férjet adott a lányoknak.

Alföldi nagyapó legfőbb büszkesége az egyetlen unoka, Karcsi volt, talán mert anyja lány, finom vonásait, szelíd, tűnődő természetét és apja borotvaéles eszét örökölte. A gimnázium meg se kottyant neki, és érettségi előtt egy évvel elmondhatta, hogy soha életében nem kapott rosszabb jegyeket, mint ötöst. Programozó matematikusnak készült, a számítógép volt a mindene, diszkóba, házi bulikba ritkán járt el; apja már-már nyugtalankodott, vajon minden rendben van-e a fiúval, de a felesége csak nevetett:

– Ha látnád, mekkora szemeket meresztget a Kocsisék Babikájára, nem rémüldöznél!

Karcsi valóban szerelmes volt Babikába, sokkal jobban, mint a szülők sejtették. Szobája ablakából éppen a lányéra látott, s ha mód volt rá, messzelátóval leste, nem bukkan-e fél egy pillanatra. A lánynak is tetszett a fiú, s tudatában volt, hogy az fülig szerelmes beléje. Néha meg-megálltak a lépcsőházban, váltottak pár szót, egyszer még moziba is elmentek kettesben, de más nem történt. Babi váltig azt mondogatta, hogy ő még kislány – tizenhat éves volt, másodikos gimnazista –, ráér a szerelemre, különben sem akar olyan sráccal járni, akivel egy házban lakik, az olyan ciki. Igazából azt szerette volna, hogy a fiú látványosabban hajtson rá, hadd sárguljanak az irigységtől az osztálytársai.

Ám az utóbbi hetekben halványulni látszott a bimbózó kapcsolat, Karcsi nagy ívben került a találkozásokat. Ha meglátta a lányt, még a lépcsőházból is visszamenekült a lakásba, hogy köszönnie se kelljen. Amikor ez már sokadszorra történt, a lány vérig sértődött, és átböngött egy éjszakát.

Vagy másfél hónappal ezelőtt történt, hogy összeszedve minden bátorságát, megvárta a fiút a ház előtt, s amint az kilépett a kapun, eléje állt:

– Szia, Karesz! Beszélni szeretnék veled.

– Szia, Babi, majd beszélgetünk, de máskor, ne haragudj, most nem érek rá, rohanok. – próbálta lerázni a fiút, s már indult volna, de lány útját állta.

– Hová rohansz, ha nem titok?

– Programom van, s már így is jócskán késésben vagyok.

– Randi? Elmondhatod, nem izgat.

– Ugyan, mit képzelsz! Neked csak a randevúzásig terjed a fantáziád?

– De nagy erénycsősz lettél! – biggyesztette el a száját Babi. – Régebben örültél volna, ha...

– Régebben!...Az akkor volt, azóta sok minden megváltozott.

– Miért, mi változott meg? – erősködött a lány. – Van valakid? Tessék, ki vele, már itt se vagyok, hagylak, mehatsz utadra, engem nem érdekel.

– Igen, van *valakim* – nyomta meg a szót a fiú –, de nem olyan értelemben, ahogyan te gondolod.

– Mondd el! – könyörgött Babi és látszott rajta, hogy szétveti a féltékenységet.

– Nézd, gyerek vagy még, neked ez túl magas lenne – szabódott Karcsi.

– Kikérem magamnak, hogy úgy kezelj, mint valami kis pisist. Vedd tudomásul, a jövő hónapban leszek tizenhat éves – füllentette Babi. – Na, mondd már el, kiről van szó! Ismerem?

– Jó, rendben van, elmondom, ha annyira ragaszkodsz hozzá. Tudod, ki az a Veronika?

– Nem! – sápadt el Babi. – Tehát mégis egy csajról van szó. Sejtettem! Mióta jártok együtt?

– Látod, máris kezded, holott nem értesz semmit. Veronika nővér az... az nem „csaj”... illetve az... de nem úgy. Valójában ő egy szent.

– Mi az, hogy szent? Netán ő a nagy magyar Teréz anyja? Vagy apáca? Nahát ez... tök jó! Pont egy olyan hogyishívjákba... fityulás apácába zúgtál bele? Könnyebb nem akadt a területen? Esküszöm, te meg vagy húzatva!

– Légy szíves, ne forgasd ki a szavaimat, egy szóval sem mondtam, hogy apáca... – Karcsi zavartan pislogott. – Igazság szerint sokkal több annál. Úgy hallottam, megjelent neki egy menyeyi angyal és...

– Jaj, már azt hittem, komolyan beszélsz – kacagott fel Babi megkönnyebbülve.

– Most mit vihatsz, én haláli komolyan beszélek. Ha nem hiszed, ha mindenáron meg akarsz vele ismerkedni, semmi akadálya, gyere el velem a gyülekezetbe. Éppen oda igyekszem. Vannak fiatalok is.

– Na ne... ! Karesz! Te most ugratsz engem, igaz? Azt akarod bemesélni, hogy izé... hogy megtértél?

– Ne túlozzunk, nem állítottam ilyet – felelte hűvösen a fiú. – Az viszont igaz, hogy nagyon érdekes dolgok folynak ott, és én a magam módján próbálom megérteni, mit akarnak. Rosszat aligha, az tuti. Nem mindig értem a prédikátor szövegét, néha kissé zavarosan beszél, de rendkívül magával ragadó egyéniség, ezt úgy mondják: karizmatikus. Nem könnyű szabadulni a hatása alól. Egyébként magam is véletlenül csöppentem közéjük, az egyik srác vitt el az osztályunkból, s a csoda tudja, valahogy ott ragadtam. Sosem izgatott különösebben a vallás, ez nálunk nem téma, bár az öregemmel sokat lelkizünk, neki kedvenc vesszőparipája. Ma már természetesen másként ítélem meg a dolgokat. Kezdetben tele voltam kételyekkel,

éjszakákon át olvasgattam a Bibliát, hátha abban találok magyarázatot egy csomó kérdésre, mielőtt úgy döntenék, hogy komolyan veszem a tanításukat. De Veronika nővér csodája meggyőzött. Szóval, ha nincs jobb programod, elkísérelhetsz. Nyugi, ne kapd fel a vizet, ez még nem kötelez semmire, bármikor felállhatsz és kisértélhetsz az imaházból, nem fogok megsértődni. A hitet nem lehet és nem is szabad erőltetni, ha nem magától jön, megette a fene, csak üres képmutatás. Nekem sem volt könnyű...

– Az eszem megáll! Fura egy srác vagy te, Karesz, mondhatom, nem könnyű rajtad eligazodni – csóválta a fejét Babi. – Mérget mertem volna rá venni, hogy téged kizárólag a számítógép érdekel, meg a könyveid, az örökös magolás, a csajok, s lám, mik derülnek ki... – Már belátta, hogy a fiú őszintén beszél és eszébe jutott, hogy a gimiben is fecsegett hasonlóról az egyik lány, de akkor nem figyelt oda, azt gondolta, valami regényről van szó. – Tudod mit, kíváncsi lettem erre a te szentséges, angyali Veronikádra. Oké, veled megyek, ha komolyan gondolod, legfőlőbb, ha már nagyon unom, lelépek. Beléd karolhatok?...

Így kezdődött a kettőjük nagy titka.

Anélkül, hogy ebben külön megállapodtak volna, egyikük sem árulta el otthon, mi történt azon az emlékezetes napon.

Babi nem akart hinni a szemének, amikor az osztályukból négy lányt is felfedezett a templomban. Összekulcsolt kezekkel, mélyen magukba merülten imádkoztak. Sikerült a közelükben helyet kapnia, s amikor a lányok észrevették, felállva, boldogan integettek. Pillanatok alatt szétfutott a híre, hogy új, megtérni vágyó ifjú vendég érkezett, a hívek lelkesedve üdvözölték. Babi még soha nem élt át ilyen példátlanul szívélyes, örömteli fogadtatást, zavarban is volt, ugyanakkor roppantul imponált neki, hogy egyszeriben milyen fontossá vált ennyi ismeretlen felnőtt ember számára. Élvezte, hogy ő az ünnepezt központ, hogy minden szempárból nyájasság és biztatás sugárzik feléje. Látta, hogy Karcsi a túloldalon, két sorral előrébb néhány gimnazista sráccal beszélget, kedvesen odamosolyognak – de mennyire más volt ez a mosoly, mint amihez szokva volt! Semmi udvarlás, léha kacérkodás; a tekintetükből tiszta, szívből jövő melegség áradt. Kamaszfejjel is ráérezett, hogy ez nem közönséges fiú-lány magatartás, nem kikezdeni akarnak vele, inkább valamiféle jóleső, nem tapasztalt lelki összetartozásnak a részese lett.

Amint ezt felfogta, megilletődött.

A szertartásból semmit, vagy csak igen keveset fogott fel, de nem is érdekelte. Az embereket bámulta, az arcokra kiülő rajongást, a tapintatos viselkedést, ahogyan egymáshoz fordulnak, vigyázva, nehogy megzavarják a másik áhítatát. A prédikátor beszédére nem figyelt, a töredékét sem értette, mégsem unatkozott egy pillanatilag se. Ha a hívek letérdepeltek, illedelmesen követte a példájukat.

– Oltári jó volt, nagyszerűen éreztem magam. Elhozol máskor is? – hálálkodott Karcsinak, amikor a szertartás végét ért és fellelkesülve kijöttek a templomból.

– Hát persze, szívesen, ezer örömmel, miért ne? – simogatta meg az arcát a fiú. – Egyébként, ha én nem érnék rá, jöhetsz nélkülem is, innen senki sincs kitiltva, sőt hívhatsz másokat is. Minél többen vagyunk, annál jobb. Emlékezz, mit mondott az Első Gyermek: „*Jöjjetek és kövessetek, s én Veronika nővéreink segítségével elvezetlek benneteket az Úrjézus karjaiba!*” – idézte szó szerint a főtestvért.

– Nem láttam a te híres Veronikádat – terelte másra a témát a lány, mert zavarta Karcsi kántálása.

– Pedig ott ült az első sorban, egyszerű, szürke kosztümjében. Mindig ugyanott ül, s mindig azt viseli. Szerény, hallgatag teremtés, ritkán szólal meg. A menyasszonyi ruhát is csak látomáskor és a csodatételeknél veszi fel.

– Azt, amelyik az üvegszekrénybe volt bezárva?

– Igen. Azt.

– Érdekes. Honnan tudja előre, hogy látomása lesz?

Karcsi néhány másodpercig hökkenten bámult a lányra.

– Őszintén bevallom, ezen még nem gondolkoztam, pedig a kérdésed abszolút logikus és indokolt. Tényleg, honnan tudhatja, hogy éppen akkor jelenik meg neki az angyal, s már előre beöltözik? Nem tudom, gőzöm sincs. Lehet, hogy megérzi?

– Egyébként ugyanilyen szerelése volt a nővéremnek is – kotyogta Babi –. Még a koszorúja is hasonlított, csak az övéhez nem adtak ilyen bazi nagy fátyolt. Így is állati sokba került a kölcsönzési díj.

– Kérlek, beszélj nagyobb tisztelettel Veronika nővér ruhájáról. Illetlenség, ha máséhoz hasonlítod.

– Bocsánat! – húzta meg magát Babi és arra gondolt, mennyire más ez a Karcsi, mint a régi. Azelőtt vidám volt, jópofa, vicces, ha kissé mamlasz is, de a szeme csillogott, ha ránézett, most meg olyankimérten és felnőttesen választékos, mint egy kispap. Nem baj, neki így is tetszik, s ha ez az ára, szíves-öröme est eljár a Veronikásokhoz, ha kell, akár be is lép hozzájuk, csak anyuék ki ne szúrják. Megkérdezte:

– Szerinted muszáj otthon elmesélni, hol voltunk?

Karcsi sokáig hallgatott, vonásai megnyúltak, cipőjével tűnődve kapirgálta a földet.

– Jó kérdés Az az igazság, hogy én sem beszéltem erről. Anyám könnyen túltenné magát rajta, apám nem biztos, hogy repesne az örömtől, ő nagyon racionális, rá csak az észérvek, a rideg tények hatnak. Ám ha jobban belegondolok, leginkább a nagyapámtól tartok. Az öreg meggyőződéses, vad ateista volt világéletében, infarktust kapna, ha kiderülne, mibe keveredett az egy szem unokája. Igen, azt hiszem, okosabb, ha egyelőre hallgatunk. Legyen ez a kettőnk titka. Majd eljön az ideje!

Ebben maradtak. Így még izgalmasabb is volt. A titkolózás olyan romantikus!

Anélkül, hogy sejtették volna, ösztönösen úgy cselekedtek, mint a többi fiatal, akik velük együtt rendszeresen eljártak a gyülekezetbe.

Az Első Gyermekek különben is nyomatékosan és világosan a szájukba rágták: majd ő megadja nekik a jelt, mikor kell bejelenteniük otthon és a világ előtt a Veronika Gyermekeihez való tartozásukat, de akkor aztán a lehető legszélesebb körben terjesszék az örömhírt, Veronika angyalának hatalmát. Rövidesen elérkezik a kinyilatkoztatás ideje, addig legyenek bölcs türelemmel, engedelmes hittel, és sok-sok imával erősítsék a lelküket.

A mai istentiszteletről feldúlva, érzelmileg porrá zúzva jöttek el.

A templomban rengetegen voltak, egy tűt sem lehetett volna leejteni, két oldalt is sokan álltak vagy térdeltek, és a sokaság látványa arra ösztönözte az Első Gyermekeket, hogy szokatlanul éles, durva, szinte fenyegető kirohanást intézzen a Sátán befolyása ellen. Hol hisztérikusan zokogva, hol meg kemény, kíméletlen szavakkal ostromozta a hívek megalkuvását gyávaságát, amiért eltűrik, hogy környezetükben változatlanul a gonosz szelleme uralkodjék, s hogy nem szállnak kellő elszántsággal síkra a Veronika Gyermekei egyház megerősödéséért. A hívek lesújtva, háborgó lelkiismerettel hallgatták bűneik felsorolását, a gyávaságot, a zsugoriságot, az anyagiasság gyalázatát, az evilági öröme iránti buja sóvárgást.

– Nézzetek önmagatokba és undorodjatok! – süvöltötte a szószékről, vérben forgó szemekkel a főtestvér. – Mert mit láttok? Métélyt! Az ördög bűzös, fekete mételet! A bennetek lakozó Sátán sunyi vigyorát, amely mindaddig ott fészkel, míg ki nem tártjátok lelkeiteket tévelygő felebarátaitok előtt, s nem vállaltjátok a krisztusi önfeláldozásnak legalább e picinyke töredékét, viselvén a gúnyolódást, az ellenkezőkkel szembeni küzdelmet. Végre eljött a mi időnk, drága testvérek! E szent órában leoldom rólatok a szerénység és az együgyű jóság, a vak alázat maradi láncát. Menjetek szét és gyűjtsetek új és új lelkeket Veronika nővérünk, Szűz Máriától megáldott menyasszonyi ruhája elé. Adakozzatok és másokat is arra buzdítsatok, hogy adakozzanak, adakozzanak, adakozzanak a mi egyedül üdvözítő, és igaz valóságot hirdető anyaszentegyházunk javára, hogy kiterjeszthessük hadjáratunkat a démon ellenében. *A jókedvű adakozót szereti és megáldja az Úr!* Az emberekben élő démon és a szűkmarkúság a mi ellenfelünk, testvéreim, győzzük le, legyen az bárhol, akár a legszűkebb pogány családi környezetben, mert a Szűzanya szolgálata mindennél előbbre való! Imádkozzatok és harcoljatok, Veronika Gyermekei...!

– Mi lesz most? – kérdezte félig sírva Babi. – Megmondjuk az ősöknek?

– Azt hiszem, ha nem akarjuk elárulni az egyházat, nincs más választásunk – válaszolta Karcsi és neki is remegett a hangja. – Az Első Gyermek így parancsolta.

– Félek, Karesz. Ebből akkora balhé lesz, de akkora, hogy... ! Engem otthon kicsinálnak.

– Engem is! Túléljük, ne félj! Hadd legyen! Ne aggódj, a Szűz Mária és Veronika áldása velünk van.

– Remélem is!... – motyogta Babi nem túl nagy meggyőződéssel.

Kopogtak Karcsi szobája ajtaján, majd választ sem várva édesanyja nyitott be:

– Nem akarsz vacsorázni, kisfiam? Mikor jöttél haza? Be se köszöntél hozzánk. Nem illik így viselkedni...

– Itthon vagyok és kész – szakította félbe mogorván Karcsi hátat mutatva. – Baj talán? Elmenjek?

Kötelesnének nyitva maradt a szája a meglepetéstől. Mi történhetett a gyerekekkel, jószágos ég!

– Na de fiacskám, beléd meg mi ütött? Rosszul vagy? Hogy beszélsz anyáddal? Nézz rám!

– Nevetséges ekkora a cirkuszt csapni. Láttál eleget, nem?

– Karcsika! – toppantott haragosan az asszony. – Miféle új modor ez? Azonnal kérj bocsánatot!

– Én csakis Jézus Krisztustól vagyok hajlandó bocsánatot kérni a bűneimért.

– Tesséék?! – Kötelesné annyira megdöbbsent, hogy a lélegzete is elállt. – Ismételd meg!

– Jól értetted. Csak az Úrnak és az én lelki atyámnak, az Első Gyermeknek vagyok köteles számot adni a tetteimről. Ha tudni akarod, megtértem, az Úr a kegyelmébe fogadott, többé már nem vagyok a ti rabszolgátok. Jézusnak szentelem magam, csakis neki tartozom engedelmisséggel.

– Miket zagyválsz itt összevissza? Mi az, hogy... a rabszolgánk?

– Ne tegyél úgy, mintha nem értenél. Hívó lettem. Ilyen egyszerű.

– Komolyan mondom, te megőrültél. Várj csak, majd apád beszél a fejeddel. Velem nem fogsz bohóckodni.

Karcsi felvetett állal, mereven állt, zihálva lélegzett és úgy érezte, rögtön megnyílik felette a mennyezet, s lelke egyenesen az égbe száll. E pillanatban rettenthetetlen hősnek látta önmagát, aki halált megvető bátorsággal, büszkén veti testét Pilátus római légiósainak dárdája elé, hogy védelmezze a keresztet cipelő, megkínzott Jézus Krisztust a Golgotára vezető úton. Vajon Babi, bírja-e a megpróbáltatást? Egyáltalán meg merte - e vallani a hitét? S ha igen, ugyanilyen nehéz a helyzete?

Az apja érkezett, jéghideg nyugalommal, komor tekintete nem sok jót ígért.

– Anyád furcsa dolgokat mondott. Halljam, hogy állunk ezzel a te váratlan megtéréssel?

– Nem tilthatjátok meg, hogy higgyek Jézus feltámadásában!

– Honnan veszed azt a számárságot, hogy tiltani kívánjuk? A mi családjunkban a véleményszabadság szent és sérthetetlen, mindenki abban hisz, amiben akar, mindaddig, amíg a többieknek nem árt vele. Soha nem állt szándékomban befolyásolni. Miért kellene ezért eltávolodnod tőlünk? Tehát mi a probléma?

– Anya azt akarta, hogy kérjek bocsánatot, mire én azt feleltem, hogy csakis Jézus Krisztusnak tartozom bocsánatkéréssel és engedelmeskedéssel.

– Jó, erre még visszatérünk. De mintha valami első gyermeket is emlegettél volna édesanyádnak. Ezt hogyan kell értelmezni? Netán ő a főnök?

– A gúnyolódásod leperreg rólam. Az Első Gyermek a mi legfőbb lelki atyánk.

– Kik azok a „mi”?

– A Veronika Gyermekai egyház tagjai, akikhez én is tartozom.

– Kedves fiam – komolyodott el az apa –, megfedkezdel arról, hogy te mindenk előtt a családhoz tartozol, s csak az után akármiféle egyházhoz, vagy bárhová. Kiskorú vagy, tudtom és beleegyezésem nélkül sehová, semmiféle szervezethez nem csatlakozhatsz. Különben is, emlékszem, olvastam erről a veronikás egyházzal vagy minek nevezted, és nem a legjobb a véleményem róla, ahogy a többi szektáról sem. Megtiltom, hogy odajárj, világos?

– Te már nem tilthatsz meg nekem semmit! Elkéstél! – ívelt fel Karcsi hangja, mutálva az izgalomtól. – Jól mondta az Első Gyermek, hogy a ti lelkeiteket már megmételtyezte a sötétség fejedelme, a Sátán! De majd én kiimádkozom belőletek a démont, ha tetszik nektek, ha nem!

Köteles közelebb lépett. Nem akarta megütni a fiát, soha egy újjal nem nyúlt hozzá, de Karcsi félreértette az apja mozdulatát és védekező alapállást vett fel.

– Ne merészelj megütni, mert...!

– Hogy nem-e? – hördült fel Köteles nagyot dobantva. – Aztán miért nem, fiatalúr? Visszaütsz? Ha sokat okoskods, úgy elverlek, mint a macskát...

– Mi folyik itt? – dugta be fejét az ajtón nagyapó kíváncsian. – Összeakasztottátok a bajuszt? Valamilyen első gyermekről hallok. Hé, ebadta betyár kölyke, csak nem annak a bögyös kis szókének csináltál egy trónörököszt? Karcsi, Karcsikám, kis unokám, te szoknyapecér! Túl akarsz tenni a nagyapádon?

Karcsi arcából kifutott a vér. Már csak az öreg hiányzott, gondolta elkeseredve.

– Nagyapó, kérem, ebbe most ne tessék beleszólni, ez a mi kettőnk ügye – lépett közéjük Köteles határozottan, de az öreg nem hagyta magát lerázni, feszítette a büszkeség.

– Nem úgy van az, hallod-e, igenis, dédnagyapa akarok lenni! És teszek a ti kispolgári nézeteitekre!

– Félremagyarazza a helyzetet, nagyapó. A maga egyetlen, drágalátos Karcsikája egy vallási szektába kíván belépni, ahol a papot nevezik Első Gyermeknek. Az unokája megtért, hívó lett.

– Micsoda? – Az öreg sóbálvánnyá váltan meredt a fiúra. – Nem létezik! Ez igaz, Karcsi? Nem hiszem el, ez képtelenség. Hogy az én unokám egy földön csúszkáló szentfazék akarna lenni? – s mert Karcsi továbbra is makacsul hallgatott, éktelen haragra gerjedt. – Ezt verd ki a fejedből, de rögtön, mert ha én verem ki, azt nem éled túl! Inkább lássalak halva, mint... mint... jaj a szívem! – nyögött irtózatossal. – Még hogy szektába! Nincs elég párt? Vagy egy tisztességes ifjúsági szervezet? Sportolj valamit, menj focizni, vagy bunyózn, mint én is annak idején, majd az meghozza az eszedet! Mindig mondtam, hogy a rohadt számítógép, és az a mocskos tévé megbolondítja őket. Mai fiatalság! Még hogy szekta!... Szégyen gyalázat! S én még azt hittem!...

Köteles átkarolta apósa vállát és megkísérelte kivezetni a szobából, de elkésett vele. Karcsi nem tudta tovább türtőztetni magát, az önfeláldozás hősi póza ködbe borította az agyát.

– Nagyapó lelkét megszállta a démon, azért beszél így! – rikoltotta kinyújtott kézzel. – Tudja meg, el fog kárhozni a nagyival együtt, mert mindketten istentagadó pogányok. És apáék is...

– Most aztán elég, fogd be a szád! Egy szót se akarok hallani többet – rázta meg erőteljesen a fiát Köteles. Ő is kiabált, ahogy a torkán kifért: – Ne kényszeríts, hogy szigorúbb eszközökhöz nyúljak! Még soha nem ütöttelek meg, picit korodban sem, de megkaphatod, ha nem tudsz uralkodni magadon.

– Tessék, üss csak meg, ne tétovázz – tartotta oda egy vértanú elszántságával az arcát Karcsi. – Jézus többet szenvedett, ő az életét áldozta érettünk, tiértetek is, hitetlenekért, az egész emberiségért. Te vagy az erősebb, nálad a hatalom. Vagy Jézus nevéből riadtál vissza? A démon vezérel, de majd én...

Megint kivágódott az ajtó, Kötelesné és a nagyit rontott a szobába. A legjobbkor jöttek, Kötelesnek már lendült a keze, hajszáll választotta el attól, hogy lekeverjen egy becsületes pofont a fiának.

– Várj, az Isten szerelmére, nehogy itt nekem egymásnak ugorjatok! – rohant hozzájuk rémülten a felesége. – Elment a maradék józan eszetek is? Ez a lüke kölyök összehord mindenféle zagyvaságot, te meg bedőlsz neki. Nagyapó feküdjön le a nappaliban, nehogy a végén rosszul legyen. Nem volt elég a tavalyi infarktus, még egyet akar? Tessék lecsillapodni, Karcsi csak bolondozik, semmi baj, minden rendben lesz. Így van, Karcsikám, drágám, egyetlen kicsi gyermekem? – nézett könnyörögve a fiára.

– Nem, nincs úgy! – fordult az anyjához mártírdaccal Karcsi. – Amit mondtam, abból nem vonhatok vissza semmit. Értsétek meg, többé nem vagyok a tiétek, a drága kicsikétek, én testestől-lelkestől Jézus Urunk katonájának tekintem magamat. Néki akarom szentelni a hátralévő életem minden percét, az Első Gyermekek tanításai szerint. A világi dolgokhoz nincs közöm, a tanulást abbahagyom...

– No, itt álljunk meg! – jött előre Köteles, szempillantás alatt kijózanodva. – A mai színházi előadásnak vége. Mindenkit kérek, hagyjatok magunkra, négy szemkört akarok beszélni a fiammal. Klárikám, szívem, szíveskedjél átkísérni nagyapóékat a szobájukba, ott várjatok. Öt perc múlva megyek utánatok. Most én mondom neked, nem lesz semmi probléma.

Az erélyes fellépés megtette a hatását. Klári átkarolta szüleit és gyöngéd erőszakkal kituszkolta őket. A vállán át még egy kétségbeesett, könnyörgő pillantást vetett a férjére, de az nem nézett rá: lehajtott fejjel állt, várta, hogy becsukódják mögöttük az ajtó.

– Tessék, ülj le te is, beszéljünk – húzott egy széket Karcsi mellé. – Viselkedjünk intelligens emberekhez méltón, veszekedéssel, szajkózással nem oldunk meg semmit. Most senki sem hallja, kérlek, mondd el nekem szépen, nyugodtan, értelmesen, mi a kifogásod a család ellen, ki az az Első Gyermekek, mi az igazi neve, hol működik a szektátok. Mindent tudni akarok, apai jogom, egyben kötelességem is. Remélem, ezt nem vonod kétségbe? Idestova felnőttél, beszéljünk hát úgy, mint férfi a férfival.

Ez a „férfi a férfival” megdobogtatta a fiú szívét, ilyet még soha nem mondott neki az apja. A szó tökéletesen illett az iménti hősies szerepéhez.

– Először is tisztázzuk, nem szekta... – kezdte halkán, vontatottan –, hanem hivatalosan, szabályosan bejegyzett kisegyház.

– Az gyakorlatilag mindegy, a lényegen mit sem változtat. Ha nem tudnád, Magyarországon mintegy száz-százötven, a tiétekhez hasonló úgynevezett kisegyház működik, s egy sem akad, amelyik ne önmagát hirdetné az egyedül üdvözítőnek, holott a legtöbbje közönséges üzleti fedővallalkozás, hogy ne kelljen adót fizetniük. Mellesleg, kétlem, hogy jártas volnál egyházi jogi kérdésekben.

– Nekem úgy mondták, kisegyház, maradjunk ennél a kifejezésnél, ha kérhetem. Nézd, apu, amióta az eszemet tudom, soha nem vitattam apai jogaidat, ellenkezőleg, felnéztem rád, te voltál a példaképem, s ezt nagyon jól tudod. De lásd be, már nem vagyok kis dedós, nekem is épp úgy megvannak a személyiségi jogaim, mint neked, vagy anyának, én döntöttem el, hogy akarok-e hívó lenni, vagy nem.

– Egyetértek! – bólintott Köteles.

– Köszönöm. Nos, az osztálytársaim vittek el a Veronika Gyermekkeihez. Eleinte nem vettem komolyan, jó bulinak véltem, nem többnek, és tényleg érdekelt, ami ott történik, még soha nem voltam ilyen helyen. Veronika látomása vitathatatlan tény, kézzel fogható bizonyítékok vannak rá. Tudod, hogy a matematika mellett mindig vonzódtam az elvont dolgokhoz, a filozófiához. Az ige hirdetésük bizonyos téziseivel nem értettem egyet, viszont meghatott, hogy mindenki szeretettel volt a másik iránt, közöttük soha nem hallottam goromba, durva szót. Talán ezért, lassan, szinte észrevétlenül feloldódtam. Egyre jobban éreztem ott magam. Ismersz jól, sosem vonzott a diszkó, a velem egykorú srácok idétlenkedése untat, nem cigarettázom, nem italozok, nem szívok füvet, ezért állandóan cikiznek. A gyülekezetben viszont kedvesen, barátságosan fogadtak, úgy kezeltek, mint egyenértékű felnőttet, s ha hiszed, ha nem, az Első Gyermekek, amikor először mentem oda, név szerint üdvözölt a szószékről...

– Ügyes... – dörögte közbe az apa. Karcsi meg se hallotta, a vallomásával volt elfoglalva.

– Nem is képzeled, milyen izgalmas, érdekes dolgok esnek meg, hihetetlen, elképesztő gyógyulások, váratlan megtérések. Egyszer hallanod kéne, apa, ahogyan az Első Gyermek, dr. Kürtössy Ferenc főtestvér prédikál. Zseniális szónok! Aztán ott van ugye a Veronika nővér menyasszonyi ruhája...

– Az micsoda?

– Persze, te még nem hallottál Veronika nővérünkről – Karcsi lelkesen, átszellemült arccal mesélni kezdett a csodálatos, álombéli angyal megjelenéséről, a gyönyörűséges menyasszonyi öltözékről, s arról, hogy a hívek szeme láttára egyetlen érintésétől három tolókcocsis nyomorék nyerte vissza az egészségét. Akkor ő még nem járt oda, de az egész tagság szemtanúja volt a gyógyulásnak, sőt azóta is voltak hasonló esetek, ha nem is egyszerre három. A gyülekezetben elképzelhetetlenek a viták, nincs politizálás és nincs gyűlölködés, marakodás, csak szeretet és béke, s persze önzetlen adakozás. – Én ott boldog vagyok, apa, százezren, ezerszerre boldogabb, mint bárhol a világon.

– Ezért nem akarsz gimnáziumba járni? Mert ott nem vagy boldog? – kérdezte csöndesen Köteles.

– Hát... ööö... – a fiú elbizonytalanodott. – Ez nem ilyen egyszerű, apa. Az Első Gyermek azt tanította, hogy minden ellen küzdenünk kell, ami nem az Úrtól van. Ami világi érték, az kivétel nélkül a gonosztól származik. Márpedig el kell ismerned, hogy a Bibliában sehol sincs szó a gimnáziumról, sőt az Isten megbüntette Ádámot és Évát, mert ettek a tudás almájából, amiből egyértelműen következik, hogy a tudás iránti vágy bűn. Így magyarázta a főtestvér, márpedig ő rendkívül művelt ember.

– Olyan passzus sincs a Bibliában, hogy a gimnázium az ördög műve volna, és a számítógépről sem olvashatsz az apostoloknál vagy Mózes öt könyvében. Ellenben találsz olyat, hogy segíts magadon, az Isten is megsegít. Mivel magyarázod hát, hogy az Első Gyermek számára nincs megtiltva a tudás, nektek viszont igen, vagyis öneki több joga van Isten előtt még az első emberpárénál is? Honnan származik a műveltsége, ha – miként ő állítja – a tudás eredendően bűn? Hogyan merészelt tanulni a te főtestvéred, ha az ellenkezik a Biblia szellemével? Ráadásul doktorátusa van. Hogy szerezte, hol?

Karcsi a szőnyeget bámulta merően, az apja kérdése megzavarta.

– Nem tudom... Ezen még soha nem töprengtem. Talán a Veronika nővér sugalmazta...

– Ezt magad se gondold komolyan. Találkoztál a bizonyos Veronikával?

– Hogyne, többször is, bár beszélni nem beszéltem vele soha. Ő sohasem prédikál, csak ül és imádkozk, s ha az Első Gyermek felszólítja, közli a gyülekezettel a látomásait.

– Magyarán, a látomások az Első Gyermek utasításai szerint, az ő rendelkezései nyomán, megszabott időpontban jönnek. Netán az angyalok ugrásra készen várják az Első Gyermek parancsát, nehogy lekéssenek a jelenésről? Vajon Einsteinnek, s a többi nagy tudósnek ki sugalmazott, melyik szent?

– Ne csúfolódj! – mondta duzzogva Karcsi, de ő is elnevette magát. – Ha így állítod be, persze mulatságosnak tűnhet... – elhallgatott, mert eszébe villant, hogy az Első Gyermek tényleg beszélt valami ilyesmiről. És Babi is majdnem szó szerint ugyanezeket kérdezte, amikor először vitte el a gyülekezetbe.

– Folytasd – biztatta Köteles.

– Mit?

– A szolgálatos angyaloknál tartottunk, amint feszült figyelemmel várokoznak a prédikátorotok parancsára. Feltételezem, Jézusnak nincs kifogása az ellen, hogy egy halandó, földi ember döntse el, mikor kell a beosztott mennyei angyaloknak útra kelniük, nehogy lemaradjanak a jelenésről.

Karcsi felkacagott.

– Na de, apa! Hogy beszélhetsz így?

– Miért? Hiszen te magad mondtad, hogy az Első Gyermek utasítására kezdődnek a látomások. S ha valamely okból nem adja ki a parancsot, vagy Veronika elfelejt beöltözni a szent ruhába, az angyalok ítéletnapig várokozhatnak. Rossz rá gondolni! Nem érzel ebben valami ellentmondást?

– De igen... – szaladt ki a fiú száján. Nagyra kerekedett szemekkel nézett az apjára. – Uramisten, apa! Lehet, hogy ez az egész csak szemfényvesztés? Ne haragudj, folytassuk máskor ezt a beszélgetést, most sürgősen telefonálnom kell Babinak.

– Ő is... ?

– Sajnos, méghozzá az én hibámból. S ha igaz, náluk is... jaj, szegény kislány!

– Akkor légy férfi és vállald a felelősséget, ne húzd az időt, intézkedj mielőbb. Ha neked lennék, személyesen mennék át Kocsisékhoz, hogy segítsék Babinak tisztázni a helyzetet. Azt hiszem, mi végeztünk is, a többi a te dolgod – állt fel Köteles és kezét nyújtott.

– Köszönöm, apa! – mondta a fiú, keményen megszorítva apja kezét. – Büszke vagyok rád, hogy ilyen apám van. És kérlek, mondd meg anyának és a nagyapóéknak, hogy nagyon szégyellem magam...

– Őket bízd rám. Te most csak kettőtökkel, magaddal és Babival törődj. Nem irigyellek.

Köteles nehéz sóhajjal állt fel. Magához ölelte a fiát, szorosan, sokkal szorosabban, és tovább tartotta karjaiban mint máskor.

– Vajon hány ilyen lelkileg megzavart fiatal van – gondolta nehéz szívvel –, akik ugyanolyan veszedelemnek vannak kitéve, mint ez a két naiv gyerek? Őket persze könnyű megtéveszteni, üres frázisokkal elbutítani, s néha elég egy-két útbaigazító mondat, hogy észhez térjenek. De hogyan lehetne segíteni azokon, akikhez nem jut el a segítő szó?

És a felnőttek?

Nekik ki fogja megmondani az igazságot?

(Folytatása következik. A Szerk.)

Erdő, vífág (Szabó Ildikó fotói)

ELBERT ANITA**A vers írja önmagát**

Amikor ledől a horizontra
Az idő, olybá tűnik, hogy
Térré válik a szó, és
Gyengeséggé a világ.
A keretet felégeti
A múlt, csak a kép marad,
S energiává válik
A mindenség, ez rejtve
El a horizonton az információt.
Amikor a szavak előhívják
Egymást, egyik fokról
Másikra szállva, az év
Lajtorjája betekint
Minden ablakon,
Síri csend honolva.
Oly cserepes a világ, mint
A fák csontos koponyája,
Melyek, ha megrázzák fejüket,
Elfelejtik, hogy még élnek.
A halál szele kopogtat
Bennem, elfelejtem
Az emlékezést is.
Visszafelé élek már,
Mint a rák, mely
Írja önmagát.
A szavak alakot formálnak,
A mondatok halmazokat,
A vers írja önmagát,
Így vészeli át az idő
Nyomorult rabságát.

SZABÓNÉ BABIK ERZSÉBET**Ősz**

Őszbehajló szívek lüktetnek az égre,
csiklandozza őket az elhaló Nap fénye.
Szívesen lennének örökké odafenn,
ám a nyár mulandó, s én is csendesedem.
Miért hazug a szív? Miért oly ámító?
Mindennapok zaja borzasztó, kábító.
Könyörtelen idő üti a perceket,
elfárad a lélek, megfárad, emberek!
Színes levélhalom, te takarj engemet!
Akkor is óvj tovább, ha a tél eltemet.
Piros, barna, sárga őszi falevelek,
rátok írom szívem, rátok, hogy: szeretek.
Magamhoz öllek tarka levélhalom,
kiölelem csendben magamból bánatom.
Aztán feldoblak én, fejem fölé, szépen,
miképp az eső, úgy hullj! Ez lenne kérésem.
Eső, kedves eső, hullj szívembe szállva!
Sirass, mint egy árva, Isten madárkája,
Jöjj el ősz, kedvesem, s hegedülj a szélle!
Zárd karodba lányod, és mesédet mondd el!
Csókold számra vörös, izzó naplementéd,
szeress égő szívvel, mintha még keresnéd
a szeretés kulcsát! Jaj, de meghalt szívem!
Meghalt bennem a nyár, meghalt bennem minden!

B. TÓTH KLÁRA

Nyárszőnyeg terítékén

Minden évben, ahogy közeledik a nyár, előhívódnak azok a régi vakációk, amikor úgy megtelt a ház gyerekekkel, mint a túlcsondult befőttesüveg, csapatostul viharzottunk végig a szobákon, ki a kertbe, birtokba vettük az egész szigetet, mienk volt a Duna-part, a kacsázás, evezés, a vízgyűrűk áramának soha meg nem unható csodája, ahogy a fény életre kelti a felület plasztikáját, hullámszobrok születése és elmúlása, mindig új formáció, mint egy örökmozgó szoborkiállítás, az alkonyi aranyhídon képzeletben minden délután átsétáltunk a túlsó partra, mienk volt a titokzatos éjszakai fürdőzés, miközben a csillagképeket tanulmányoztuk a fejünk fölött, a templomtoronyból meg távcsővel lestük az augusztusi csillaghullást, összeszorult a szívünk, hogy már megint eggyel kevesebb ragyog az égen, de a nagyobbak kinevettek, hogy ez csak egy meteor, azért mindig kívántunk valamit, hátha teljesül, kívánni nagyon szerettünk;

előhívódnak a hatalmas játékpártik a szőnyegen hasalva, saját készítésű társasjátékokkal, sokszor napokig tartott a játék, addig fel volt függesztve a takarítás, és a szindarabok, amikor beöltöztünk Anyu naftalinban eltett lánykori blúzaiba, selyemszoknyáiba, két ujjunk közé csippenve összedörzsöltük az anyagot, szerettük hallgatni a selyem hangját, tapintása lágy volt, mint a kisbaba bőre, előadás előtt órákig pörögtünk az udvaron, hátha kimegy belőlük az elmúlás-szag, megsárgult menyasszonyi ruhájának derekán ötöt tekertünk, a fátyla persze már nem volt meg, egy szakadt konyhafüggönnyel pótoltuk, lobogott utánunk, mint egy méretes pókháló, a Bob herceget adtuk elő, valamelyikünk hallotta a rádióban, itt-ott megtoldottuk hiányos emlékeit, mindenkinek volt valami ötlete, szegény herceg nem ismert volna magára, a jelmezekkel persze többet törődtünk, mint a szöveggel, kinyitottuk a nagy faládát, és egész nyáron régi ruhákat próbáltunk, anyuét, nagymamáét, dédmamáét, visszafelé forgattuk az időt;

a gyülekezeti terem összetolt padjai közé tűzdeltük a kert végéből kivágott ecetfákat erdőnek, jól nézett ki, kész dzsungel, az ecetfa szaga beivódott a bőrünkbe, de az előadás alatt, mikor elkezdtünk mászkálni a rögtönzött színpadon, a mozgástól kimozdultak és ránk dőltek a fák, egyre gyorsabban kapkodtuk el a törzseket, miközben énekeltük az operett slágerét, a lassú, érzelmes dal közben felgyorsult a reflexmozgás, ide-oda cikáztunk a labilis színpadon, mintha a sudár fatörzsekkel járnánk a kidobóst, ölelgettük-taszítottuk a szálfavőlegényeket, roptuk az ecetáncot, a spontán jelenet hatalmas hahotát váltott ki a közönségből, mert összetódult a falu aprajagyja, jöttek a sátorozók a Szigetorról, a nyaraló gyerekek, akikkel összebarátkoztunk, a falusiak életében ritkán volt érdekes esemény, csak a szüreti bál, az Úrnapi körmenet, meg a búcsú, vagy amikor megjöttek a ringlispilesek, a gyereksereg lelkesen biztatott, kapd el, húzz be neki, ne hagyd magad, így az ecetfák jóvoltából az előadás mégiscsak meghozta a közönségsikert, bár nem egészen úgy, ahogy elképzeltük...

Mikor a szilva már nagyon lekéredzkedett az ágról, leszedegettük, ha a létrának nem akaródzott kijönni a kamrából, bakot tartottunk egymásnak, hogy elérjük, szeretjük letörölgetni a hamvát, kié lesz fényesebb, apró varázslat, de nem untuk meg lesni a szilva igazi arcát, mi van a titokzatos homály mögött; a magozás visszataszító munka volt, súlyos vasüstökben kavargott a zavaros lé, a szétnyomódott gyümölcsök pépesen kavarogtak az alján, és úgy siklottak ki a kezünkből, mint az angolna, mikor apu látta arcunkon az undort, közénk ült, játsszunk körmesét, mondta, és belekezdett, mindig új mesét talált ki, sose lehetett megunni, körbeültük a kondért, a mese egyre izgalmasabb lett, a Fényesszemű manó és Katica, a törpelány története, ahogy a Törpeországából elrabolt kis túszerű őrzését Fényesszeműre bízzák, aki addig hallgatja a derék törpék történeteit, míg magába száll, és ő is törpévé akar válni, kiszabadítja a lánykát a gonosz manók fogságából, a legizgalmasabb résznél apu átadta a mese fonálát, folytatd, felváltva futottunk a kerek kúthoz vízért, nehogy sokat veszítsünk a meséből, a nyikorgó vaslánc elnyomta a gyerekhangokat, estefelé ijedten kotorásztunk a sűrű lében, üldöztük a sikamlós gyümölcsöt, de nem találtunk többet, csaknem elfogyott a szilva, mi lesz akkor a mesével?

Jó időben a diófán rendeztük be a főhadiszállásunkat, deszkát préseltünk ágai közé, az volt a házunk, átmásztunk egymáshoz vendégségbe, összetekertük a diólevelet és meggyújtottuk, pőfékeltünk a világ tetején, rémes volt az égett levél szaga, de felnőtté váltunk tőle legalább néhány percre, még bűdösebb volt, mikor leégett Kati szemöldöke, este, lámpaoltás után nem tudtunk aludni, hát kiosontunk a budiba, vittük a kockás füzetlapot és amőbát játszottunk gyertyafényben, de Kati túl közel hajolt a gyenge lánghoz, meggyulladt a göndör haja, pillanatok alatt lángot fogott az egész hajtömeg, világított az éjszakai kert ijesztő árnyai között, mint egy fáklya, leégett a szemöldöke is, kirohantunk a vécéből, belenyomtam a fejét az esővizes tartály poshadt vízébe, a behullott diólevelek közé, aztán visszaosontunk a házba, be a paplan alá, anyu a reggeli ébresztéskor vette észre, hogy egy szemöldökkel és sok barna szempillával kevesebbre jön ki a leltár;

vele mindig történt valami, mikor kinyalta a málnaszörpös üveget, benn ragadt a nyelve, nem tudtuk kihúzni, potyogtak az üvegre a könnyei, mi meg szakadtunk a nevetéstől, de azért futottunk apuért, hozta is a műhelyből a kalapácsot, ettől a könnyzáró heves zivatarrá változott, pedig apu nem a gyerekekre ütött, csak az üveg aljára, ami rögtön levált, ahogy levegőt kapott, megszűnt a vákuum és kicsúszott a nyelve; máskor megette a mosóteknőbe való szappant és habzott a szája, mint egy epilepsziásnak, én meg, mikor bele kellett volna faragni a Flóra-szappant a vízbe, mosószer helyett, kis szappanszobrot faragtam belőle, aztán a következőből, végül ott sorakoztak a szappanszobrocskák a fürdőszoba polcán, és szánakozva nézték, hogy a kimosott ruhák valahogy nem lettek tisztábbak;

naponta lejártunk a Dunára integetni a hajóknak, hajrá Kőrös, hajrá Kossuth, hajrá Rákóczi, a fedélzetről visszaintegettek a limonádét szűrőszűrő utasok, a kémény meg kifújta a gőzt a tiszteletünkre,

csak úgy zengett bele a völgy, aztán szaladtunk vissza a faluba, nehogy lekéssük a csordát, mintha nélkülünk nem jöttek volna haza a jószágok, messziről hallatszott a kolompszó, a fiúk megkergették a teheneket, ráugráltak a hátukra, versenyeztek, kié a gyorsabb, de tele töggyel nem bírták a futást, ilyenkor szegények megzavarodva más portáján kötöttek ki, bemenekültek az első nyitott nagykapun, néha hozzánk is betévedtek a parókiára, nézzétek, itt van Böske, Julcsa néni tehene, vagy Julcsa, Böske néni tehene, játszottunk a szavakkal, miközben félelmünkben felkapaszkodtunk a diófára, a bátrabbak meg kitessékelték a hitükben megtévedt állatokat a kerti úton a kapu felé;

a hatvanötös nagy árvíz nyarán nővéreim kitalálták, hogy esküvősdit játszanak, és én leszek a menyasszony, mert olyan kicsi vagyok, hogy csak én férek be a disznóól fölötti nyúlólba, amit kisúroltak nagy igyekezettel nászutas lakosztálynak, kilapátolták a rengeteg nyuszibogyót, szalmaszálat, ami az előző lelkész idejéből ottmaradt – ötvenhatban olyan sebesen menekültek ki Amerikába, hogy nem csak a nyúl bogyót, de a mosatlan edényt és a mosogatórongyot is otthagyták a vándlingban –, mikor majdnem kész volt az ól, Ági alatt leszakadt a deszka, behuppant a disznóólba, de azért csak nem maradhat el az esküvő, rám adták a menyasszonyi ruhát, ami túlélte a színdarab viharait, a szakadt függőnyt sebtiben font virágkoszorúval, nászajándékba kaptam félig megevett bocicsokit, törött csatot, kinőtt ruhákat, babaedényeket, de a nagy sürgés-forgásban nem vettük észre, hogy a vőlegény nem jött haza, elment a bátyáimmal horgászni a visszahúzódó árterületre, hogy meglegyen az esküvői vacsorának való, pedig Vera már fel is öltöztetett, a Napra lehet nézni, de rád nem, töltötte belém a hiányzó önbizalmat, Ági berendezte a nyúlólat, a leszakadt deszka helyét is befoltozta, Katin apu hatalmas fekete palástja, kitárt karral repkedett vele, mint egy túlméretezett denevér, minden készen állt az esküvőre, végül lihegve beestek a fiúk, Kiki, a vőlegény nyakig iszaposan, de csillogó szemmel emelte fél a halakkal teli vödört: kifogta az egész esküvői vacsorát...

A régi nyarak úgy terülnek elénk, mint a nyárszönyeg, magunkba szívjuk illatát, hangjait, színeit, hogy kitartson a hátralevő úton.

2012 május 28.

BÖRZSÖNYI ERIKA

Másfélperces novella a szalonnázásról

Ha valaki nem tudná, a szalonnázásban az a jó, hogy az ember levág egy karéj kenyeret, feldarabol hozzá egy szép fej veres vagy lila hagymát, szeletel egy kiadós adag szalonnát. Közben már gyűlik a szájában a nyál, a lelkében meg az emlék, amikor Nagyapó a katonákat kirakta a tányérra és enni hívta, úgy 55 évvel ezelőtt.

Na már most, a szalonnázásban az a jó, hogy a hagymát megszórjuk bőven a finom parajdi sóval, amit Julika hozott ajándékba Erdélyországból. Nekiülünk. Falat kenyér, rá szalonna, arra a hagymakorona. Hammmmmmm...

Először a kenyér fogy el, de sebaj, vágunk még, és folytatjuk, mert olyan finom, és már nem is fázunk, ahogy felmelegít mindenestől belülről.

Aztán elfogy a szalonna, de van még kenyérünk, meg hagymánk, szeletünk hát még hozzá egy kis szalonnát. Lassan telik a pocak, s akkor elfogy a hagyma, de a többi fejek mind nagyok, nem érdemes megvágni őket. Szomorúan bár, de megesszük a maradék kenyeret a szalonnával. A végén felnyalogatjuk gondosan a tányérról a sót, ne vesszen kárba.

Jóllaktunk, becsületesen.

Nagyapó öröksége sem vészett kárba, a tudás és az evés gyönyörűsége egy pillanatra összekapcsolódott. Békeidőben ehhez boros tea dukálna, de hát córesz van elég régen, így aztán sima teát iszunk és régi korok boraira emlékezünk.

GÖMÖR KATA

Gyorsan járó idő

Ne üzz illúziót...
A létezés felhők játéka csupán
Mérik lépdelő lábaid az utat
Csak arasznyi távolság
Mit dús napoknak hiszel
Világ játszmaí sorakoznak
Hiszed hogy örökkévaló
Pedig hűvös álmú
Messze tűnő
Idegen vizeken evezel
A maga súlyával
Függ lelkem
A mindenségen
Őrzök emléket
Jövendő villámfényét..
Megújuló arcomon
Múltnak romos
Boltívei alatt
Halál sem árt
Se gonosz
Se jószág
Fogoly vagyok itt
Bánat rabságban
Átlépni... átlépni... átlépni
Gyorsan az időt
Oda át...
Szabadon
Hadd lélegezzek

HAÁSZ IRÉN

Miért nem bírok lelkesedni?

Miért nem bírok lelkesedni?
Miért nem maradt bennem semmi
a rakott szoknyás áhitatból,
talpra ugrató, friss szavakból?
Vízárasztó tavasz szelében
mért nem a lelkesedést érzem;
mellkast feszítő duzzadások
katarzisából mért hiányzok?
Hány pufogó üres beszéde
után legyintek az egészre,
hány hazugság és féligazság
rombolta le hitem magassát,
hány csillag vetkezte le fényét,
mutatva gyászos póreségét!
Ó, mennyi gyémánt szén-mivolta
derült ki igazságba fojtva!
Miért nem bírok lelkesedni?
Nincs hát a földön senki, senki
próbát kiálló, méltó, tisztos,
ki hozzájutva egy főbb tiszthez
nem kurtán kapar, tiszta kézzel
értünk hoz törvényt, értünk vész el?
Már annyira csömörbe fültünk,
oly hitetlenné gyúrt a múltunk,
hogy isten, ördög egy szemünkben,
gyalázatosan, egyszerűen.

KŐ-SZABÓ IMRE

Szilvalekváros kenyér

Szeptemberben, amikor a gimnázium második osztályában megkezdődött a tanítás, egy ismeretlen fiú állt a katedra mellett. Ismeretlennek tűnt a diákok számára, de mintha az arca valahonnan mégis ismerős lenne. Az alacsony, tömzsi srác, haja sötétbarna, csak mosolygott, kiegyensúlyozott nyugalommal. Homyák Endrét az osztályfőnök üdvözölte és bemutatta. - Bizonyára ismeritek, ő most vigaszágon, ismétli a másodikat és velünk tart a következő időszakban! Endre bólintott fejével, mintha beleegyezne a ténylegesen módosíthatatlan ténybe.

- Ülj oda a középső sor, negyedik padjába, Sárosi mellé! - és mutatta kezével az irányt. A fiú engedelmeskedett és leült a megjelölt helyre. Innentől kezdve, nem sokat lehetett hallani róla, csendes volt az órákon, szinte nem is figyelt. Mindig valami mással volt elfoglalva. Vagy rajzolt, vagy egy könyvben lapozgatott. Ahogy telt az idő, az osztálytársai tapasztalták, bármelyik tárgyból felszólították, remek felelettel vágták ki magát. Ezek az anyagrészek az elmúlt évben alaposan átrágták magát, könnyű volt felidéznie. Már előre betervezte, osztályt fog ismételni, legalább lesz egy könnyű éve. Az osztályismétlés miatt, nem volt elkéservedve, sorsa alakulását férfiasan viselte. Késői, harmadik gyereként született. A születésekor, két bátyja, nem is várta. Mégis kopogott, hogy jön! Szóval a szülők először örömmel fogadták. A két nőszületlen, húsz egynéhány éves, agglegény bátyjai mellett ő úgy tűnt, mintha unoka lenne. El is kényeztették, kedvébe jártak. Simán vészelte át az óvodát, meg az általános iskolát. Nyolcadikos volt, amikor apja meghalt. Anyját ez nagyon megviselte. Elhanyagolta unokának hitt és vélt fiát. Mivel a várostól távolabb laktak és vidékről felkerült a gimnáziumba, a bejárást a család, nem tartotta jó megoldásnak. Így a városban lakó nagynénje, vállalta Endre, nagyfiú iskoláztatását. Tehát szállást kapott nála, kosztot, meg némi felügyeletet, ami a nagynénjétől hatvan évesen kitélt. Az első gimnáziumot, mint jó tanuló fejezte be. Jó erős négyes volt, ötös osztályzatokkal megtűzdelve. A második osztály valahogy nem úgy indult, mint ahogy azt szeretne volna. A tantárgyakkal, tanárokkal, az ő szorgalmával, nem is volt baj. Csupán az orosz nyelv okozott bökkenőt számára. Nem mintha, nem tudta volna megtanulni a napi penzumként feladott szavakat. A többiek sem vették komolyan, miért pont ő fektessen erre nagyobb hangsúlyt? Aztán ez a lezserség észrevétlenül oda vezetett, hogy megkapta az első egyest, vele együtt tanára szidalmát is, ami nem esett valami jól neki. Ez egyfajta ellenállást gerjesztett benne, aztán eredménytelen osztályzatokat kapott, makacssága miatt. Innen kezdve, nem volt visszaút. Összegzésként a tanév végére nyolc „fát” gyűjtött össze. Természetesen pótvizsga segítségével még lehetett volna korrigálni rajta, de esze ágában sem volt. Endrét, nagynénje ellátta a körülményekhez képest, figyelmesen, gondoskodó rokon módjára. Amikor a gimnáziumba került, mindennap tízórait csomagolt neki. Ez a tízórai uzsonna, két szelet kenyér között, finom, kék szilvából főzött lekvár volt. A nagynéni a város szélén lakott családi házban. Már jó pár éve megözevgyült, egyedül élt, így jól jött, hogy Endrét ide befogadta. Legalább nem volt magányos. A házhoz nagykert is tartozott, férje korábban teleültette gyümölcsfákkal. Mivel szerette a házi szilvapálinkát, a legtöbb fa, szilvafa volt. Ez biztosította a pálinka alapanyagát. A férj, kora miatt, meg a sok pálinka hatására, más pálinkafőző mezőkre távozott. Jó pár éve a termésből senki sem főzött pálinkát. A nagynéni úgy döntött, lekvár lesz belőle. Őszi időszakban szorgalmasan főzte a lekvárt, ez volt az elfoglaltsága. Mindig azt mondta: - Jó lesz, inségesebb időkre! Ebben a mondásban lánykori élményei is beletartoztak, hiszen átélte a világháború nélkülözésekkel teli időszakát. - Milyen jó lett volna, akkor egy-két üveg szilvalekvár! - mondta visszaemlékezve. Tehát ebből volt bőven a spájzban. Minden üveg

megettőlve, még a régi agyagból készült szilkék is a lekvárt rejtették magukban. Így, volt mit kenni a kenyérre, kedvenc rokon gyerek pedig szorgalmasan vitte, naponta a lekváros kenyeret a gimnáziumba. Endre szerette a lekvárt, mert jól készítették el, nem volt nagyon édes, a nagynéni cukrot csak keveset tett a lekvárba. - A gyümölcsben van elég édesség! – állapította meg, szakszerűen, már tapasztalatból. Valóban a lekvár igazán jó ízű volt. Jó keményre főzte, így, ha valaki buktát sütött volna, akkor a kedvenc lekvárral tölthetné meg a süteményeket. A nagynéni a tészták készítésében nem volt eléggé járatos. Így ez a fajta ízletes sütemény nem került az asztalra. A tízóráira szánt lekváros kenyeret Endre számára a nagynéni minden reggel megkente, majd egy barna - régen liszt volt benne - staneclibe csúsztatta. Ez a zacskó jó erősnek bizonyult, bírta a gyűrődést, mert naponta, ugyan abba a papírba került bele a lekváros kenyér. – A zacskót okvetlen hozd haza! Holnap is kell! – mondta a nagynéni, ráripakodva. Ő engedelmeskedett, mert amikor kivette belőle az összetett két szelet kenyeret, közte a finomra főzött, kékes piros lekvárral, a zacskót gondosan összehajtogatta és betette a táskájába. A zacskó, a mindennapi hajtogatás miatt már önkéntelenül engedelmeskedett, a hajtások mentén önmagától összehajtogatódott. Endre pedig kézbe vette a kenyeret és szép lassan falatozni kezdett. Ez a falatozási kedv azért változott, függve éhségétől, kedvétől. Egyes esetekben csak a kenyér felét fogyasztotta el, a másik felét később. Ha véletlenül megfeledkezett a kenyér kettétört másik feléről, akkor az utcába befordulva, nagy harapásokkal lenyelte. A nagynéni legalább azt higgye, hogy finom volt az uzsonna. Párszor hazavitte, érintetlenül, letette az asztalra és magyarázatként hozzá fűzte: - Nem volt időm megenni! A nagynéni csodálkozó arccal nézett Endrére. – Szegény gyerek! Biztosan éhes lehetsz? – volt a nagynéni válasza. A megkent kenyér, másnap változatlan formában, ismételten a táskába került. Ilyen formában hazatérve, persze, hogy éhes volt, mert már a századiak kenyér után megéhezett, vágyott valami finom falatokra, de nem a lekváros kenyérre. Így telt el ez a második év a lekváros kenyér kíséretében. Ősszel újabb adagok főttek a szilvából. A megürült üvegeket a nagynéni újra telitöltötte, gondolván a következő iskolai időszakra. Aztán eljött a harmadik év, mert a másodikat sikerrel abszolválta Endre, a nagynéni öröme. Szeptembertől kezdve újból csomagolásra került a mindennapi szilvalekváros kenyér. Ugyan abba a barna, egykor volt lisztes zacskóba. Ő pedig betette a táskájába és szorgalmasan ment az iskolába és vitte a lekváros kenyeret, mint egy imakönyvet. A kezdetekben még el-elfogyasztotta a lekváros kenyeret. Néha talán azért, mert a kenyér más péktől származott és más volt az íze, vagy talán azért, mert a főzetek is különböztek egymástól. Néha, amikor kivette a lekváros kenyeret, már a puszta látványától is megborzongott. Harapni nem volt kedve, a kenyér látványa nem hozta izgalomba nyálbimbóit. Az éhség azonban nagyúr, így csupán a lekvárt nyalta ki a két kenyér közül. Ez még ízlett neki, de a kenyeret, fájó szívvel a szemetes kosárba dobta. Néha megkínálta osztálytársait, ilyenkor kettétörte a kenyeret és egy-egy srácnak ajándékozta. Ezt már vagy hússzor megismételte, amikor az egyik osztálytársa megkérdezte. – Nektek csak lekvárotok van? Mást is hozhatnál már! Erre aztán nem tudott mit válaszolni. Továbbra is osztályozta a kenyereket, némelyikből ismételten kinyalta a lekvárt. Többször megkísérelte elajándékozni, de a környezete is, ferde szemmel tekintett a lekváros kenyérre. Ha egyáltalán nem volt vevő rá, a szemetes kosárba landolt. Néha a lekvár látványát sem bírta elviselni, nem hozta izgalomba, sőt valamiféle görcs, gombóc érzete alakult ki a gyomrában. Amikor ez az év is eltelt, elmúlt, csak a szilvalekváros kenyér volt kitartó, jelenlétével töretlen erővel kísérte Endre gimnáziumi tanulmányait. A negyedik év elején egy új fiú került az osztályba. Feltűnt neki Endre küzdelme a lekváros kenyérrel. Oldottabb pillanatban megkérdezte tőle: - Mennyi lekvárotok van nektek? – Ez nem lekvár! – mondta Endre és látszott az arcán, hogy a lekvár szó hallatán, már zavaros látomásai lehetnek. – Akkor micsoda? – kérdezte tőle. – Gyenge üszőlepény! – volt a határozott válasz. Az új fiú folytatta a megkezdett morbid szócsatát: - Mennyi van belőle? – A nagynéném egy egész csordányit gyűjtött össze belőle! – tette hozz Endre és arca, a közel négy éves szilvalekváros kúrától, teljesen fehérre változott.

JANESKÓ GYÖRGYI**Álmom az álmomban**

Ha álmomban ,
a domboldalamon sétálsz,
te is köszönj a feketerigónak ,
mert lehet , hogy én
majd gyakran elfelejtem.
Rejts titkokat a fűszálak közé,
mikor langyos nyári esték muzsikálnak.
Én majd könnyen elbolyongok, és
nem találkozhatunk,
de ígérem, mindig tévedhetetlen
csak a lábnyomodba lépek.
Megkeresem az eldugott meséket.
Álmomban is roppanós
marad első csókunk, mint a
a cigánycseresznye édesen csorog.
Ne sírj, mert azt látni fogom ,
ijedten, és már nem vihetsz
az öledben messzire.
Félek majd, ha erre gondolok.
Csak nézz engem csendben.
Majd én is nézlek, halkán találgatjuk
kik is vagyunk.
Így is miénk lehet a hajnal, ne
félj magunktól.
Hintáztasd kezem kezédben.
A domboldalamon álmomban,
majd együtt álmodunk.

DOBROSI ANDREA**Lehangoltan**

Kaparom a rozsdát; másét, magamról.
Rózsámon szemeznek velem a tüskék.
Ellopták a csendet, kintről harang szól,
ahogy földbe szórják lelkem ezüstjét.
Lelóg fejem, a mélység benne tágul,
távolba tűnnek kipuhult pórusok,
a selyem szalagos nyárkép bezárul,
mi marad, nyakam körül barna hurok.
Reménytelenség kaszáját élezem,
érezem – mint darvak – suhan a boldogság
meggyötört völgyön, könnyterhes réteken.
Egyre több kétellyel rágom az ostyát.
Mevagyok, mint póló 90 fokon:
már tiszta, de hordani azt nem tudom. . .

KOCSIS GYÖRGY

Emlék gyermekkoromból

Csak színek,
hangok,
szavak,
össze-vissza toporzékoló,
hegyeket ostromló
hazugságok.

Csak színek,
hangok,
szavak,
és
semmi, de semmi,
semmi, de semmi más.

Csak
egy
csiklandozó álom,
elrejtett
látomás.

Egyetlen
látomás.

Vác, 2016. május 4.

DEBRECZENY GYÖRGY

érezem hogy a szavak

kollázs Payer Imre verseiből

a dobozmirigy a föld az ég
és a mágia helyet cserélnék
csak keresztnevek vannak a darálóban
a napszakokról lehullik a burok
érezem hogy a szavak csavarok
de hol az anya az anyagi világban?

minden ott van egymásnak háttal
művelhetem a földet az eget
a dobozmirigyben ott a mágia
de nem tudjuk mi van a dobozban
a fehéres duzzanattól félek
így hát agresszív vagyok

csak keresztnevek vannak
a fehér szalaggal átkötött dobozban
és egyre csak termel a dobozmirigy
a napszakokról lehullik a mágia
érezem hogy a szavak csak anyák
de hová lettek ó a csavarok?

BEMUTATJUK**Ruskáné Márton Éva****óvónő, meseíró**

Ruskáné Márton Éva vagyok, 1959-ben születtem egy kicsiny szatmári faluban: Mándon. Nővéremmel ketten voltunk testvérek. Dolgos paraszti családban nevelkedtünk. Nagykállóban a Budai Nagy Antal Óvónői Szakközépiskolában érettségiztem. Negyven évig ugyanabban az óvodában, a Kisszekeresi Körzeti Óvodában dolgoztam, szeretve nevelgettem a 3-6 éves gyermekeket. Nagyon sok mesét elmeséltem ez idő alatt. Én leginkább Móra Ferenc meséiben leltem örömet, s a nagyobb gyerekeknek is sokszor olvastam az Ő alkotásait. Megegett, hogy én magam találtam ki történetet, amit szintén szívesen hallgattak a kis nebulók. Közben két fiam született, s immár egy kislány unokám is van. Remélem, Ő is megszereti a meséket, aztán pedig az olvasásban is nagy örömet talál.

Az óramanó története

A kicsi lány mama mellé kuporodott a heverőre.

- Mama! Mesélsz?

- Jó, mesélek egyet..., de aztán aludjál egy kicsit! Tudod neked még délben egy kicsit aludni kell, hogy nőjél, szép nagylány legyél!

A lányka elnyújtózott s várakozóan mamára nézett.

- Jöhet a mese!

Ekkor a mese helyett egy kedves gyermekdal csendült fel:

Így ketyeg az óra: tik-tak, jár.

Benne egy Manócska kalapál.

De ha áll az óra, és nem jár,

Alszik a Manócska, s nem kalapál.

A kislány nem volt csalódott, hogy nem mese szólt, hanem kíváncsian azt kérdezte:

- Az a manó mindig álmos, ha éppen nincsen dolga? Mindig alszik?

A mama erre felkapta a fejét: - Lehet, hogy nem is alszik mindig. Képzeld, egyszer mi történt:

Ez a manó egy régi faliórában lakott, olyanban, amit óralánccal kellett felhúzni időnként. A lánc végén súly volt, ami folyamatosan húzta lefelé a láncot, s az óra ettől működött. A nagymama gondja volt, hogy felhúzza az órát, de bizony néha megfeledkezett róla, s ilyenkor az óra megállt. Egy ilyen alkalommal az óramanó kilesett azon a kis ablakocskán, ami régen a kakukknak szolgált. (Mert tudni kell, hogy ez kakukkos óra volt korábban, de a kis lakó már nem nyújtogatta a nyakát.)

Körülnézett a konyhában. Félhomály volt. A holdvilág besütött az ablakon, s mivel kíváncsi természete volt, jobban körül akart nézni odakint. Leereszkedett az óraláncon, s hipp – hopp, a földön találta magát. Innen sem látott sok mindent, felkúszott hát az asztalra, ahol egy kistányér feküdt, s mellette egy kiskanál. Körbeszaladt a kistányéron, majd belecsücsült a kiskanálba. Éppen elfért benne. Igen ám, de mikor próbált kimászni nem tudott, mert a kanál hozzáragadt.

- Engedj el, kérlek szépen! – szólt a kanálhoz. Izgett–mozgott, de csak még jobban ragacsos lett.

- Most már aztán engedj el!

Ekkor a kiskanál váratlanul megszólalt!

- Én engednék, de a méz, ami rajtam maradt, fogva tart!

- Hogyan került rád ez a ragacsos dolog?

- Tudod este – lefekvés előtt – Erzsike még nyalogatott egy kis mézet, mert fájt a torka. Ismered Erzsikét?

- Aki mindig csacsog-fecseg, csicsereg, csilingelve énekel?

- Igen, Ő az. Szóval itt hagyott engem az asztalon, csurom mézesen. Te pedig beleragadtál. Egyébként ki vagy és honnan kerültél ide?

Az óramanó tovább izgett-mozgott miközben válaszolt:

- Én a faliórában lakom, s az a dolgom, hogy tik-takoljak. Most viszont nem volt dolgom, mert nem húzták fel az órát, és körül szerettem volna nézni a világban. De kérlek engedj vissza, mert nekem ott a helyem!

- Engednék, de segíts Te is!

- Hogyan segíthetnék? Kezem – lábam összetapadt! – kérdezte sírós hangon a Manócska – S nemsokára megvirrad.

- Tudod mit? Próbáld meg lenyalogatni a mézet rólam. Nagyon finom!

Manócska úgy is tett! Szedegette nyalogatta az édes ragacsot míg végre kiszabadult! Boldogan mászott ki a kanálból. Hálás szívvel megköszönte a jó tanácsot, örök barátságot fogadtak egymásnak: Ő és a kiskanál. Aztán ragacsos csíkot hagyva maga után az asztalon visszamászott az órába, úgy ahogy kijött onnan.

Éppen ideje is volt. A nagymama jelent meg a konyhaajtóban. Körülnézett, az asztalhoz lépve azt dünnyögte:

- Erzsike, Erzsike.... Nem elég, hogy itt hagytad a mézes kanalat, még az asztalon is végigcsorgattad a mézet!

Aztán a faliórához lépett, felhúzta, mire az elkezdte a nótáját: tik-tak, tik-tak....

Kicsi lány elmosolyodott, a fal felé fordult, mama pedig gyöngéden betakargatta.

A Szerző rajza

Szabó Ildikó fotója

BEMUTATJUK**Szabó Ildikó**

Kamasz koromban kezdtem fényképezni, először barátokat, családot, tájakat, majd eseményeket, rendezvényeket. 2008-ban vettem egy tükörreflexes gépet, ami nagyobb lehetőségeket nyújtott számomra a pillanatok megörökítésében. A Forte Fotóklubba az alapításkor léptem be, sokat tanultam a társaimtól, amiért nagyon hálás vagyok nekik. A FFV közös kiállításain a képeimből megmutathattam egyet-egyet. 2017-ben harmad magammal állítottunk ki Vácon a Margaréta Kávéházban. Úgy gondolom, hogy a fotózás sok mindenre megtanít, segít megismerni önmagunkat, másokat, és észrevenni a világ apró részleteit; kifejezni amit érzünk, érzékelünk a körülöttünk lévő világból. A fényképezőgépek észreveszik egymást, a gazdáik is, így gyakran szóba elegyednek.

BESZÁMOLÓ

MEGJELENT!!!!

2

Czinka Panna nótája.
(1735.)

Átírta: Bloch József

VÉGH JÓZSEF
Czinka Panna,
a cigány Szappho

Lassan. (Adagio.)

Violino I.
Violino II.
Viola.
Violoncello.

Elénken. (Allegro.)

Tempo

I. Berlin József és Társa zeneműnyomdája Budapest. R.K. 58.

A XVIII. század tájképaról már név szerint ismerjük a legjelesebb cigányzenészeket. Kiemelkedik közülük Czinka Panna, a híres sajtógömöri cigányprímásnő. Tizenöt évesen férjhez ment egy nagybőgőshöz. Férjével és annak két testvérével alakította meg azt a zenekart, mely a mai értelemben is legkisebb klasszikus felállásnak számít: primás, kontrás, cimbalmos és bőgős. Házasságából négy fiú és egy leány született, később ők vették át a zenekarban a sógorok helyét. A források úgy tartják, hogy nemes Lányi János, Gömör mezővárosának földesura fedezte fel páratlan tehetségét, s a közeli Rozsnyóra küldte saját költségén, hogy taníttassa.

Thaly Kálmánt és Káldy Gyulát a kuruc kor zenéje iránti lelkesedés odáig vitte, hogy még a források meghamisítására is ráálltak. Így lett a köztudatban Czinka Panna Rákóczi hegedűse, sőt előfordul írás, mely azt is tudni véli, hogy kedvese is volt a fejedelemnek.

A szájhagyományban mindmáig meglévő emlékezetét erősítette, hogy legendája több irodalmi feldolgozást is nyert. Halálhírére a kor minden sajtó fóruma világgá kürtölte 1772 februárján. A hagyomány szerint zsinóros díszegyenruhájában, gyémántgyűrűvel temették el a nevezetes Amati hegedűjével együtt.

Ez a könyv arra tesz kísérletet, hogy csokorba kösse mindazon törekvéseket, mely az irodalom, a képzőművészet, a zene, a film- és színházművészet eszközeivel hozzájárultak ahhoz, hogy Czinka Panna emlékezet máig élénken éljen a köztudatban.

Végh József: Czinka Panna, a cigány Szaphhó

A tartalom:

Bevezető

A cigányzene történetéből

A szülőföld: Sajtógömör

Czinka Panna története

A virtuóz primás

Mecénások

„Rákóczi hegedűse”

Czinka Panna nótái

Bloch József, Czinka Panna nótája átírója

Barna Izsó, Czinka Panna nótája átírója

Zsadányi Armand művében

Dévény Jenő és Kovács György átdolgozásában

Czinka Panna halála

Czinka Panna emlékezete

A történészek Czinka Pannáról

Aki Czinkát a „cigány Sappho”-nak nevezte: Schwartzner Márton

Fáy István, Czinka Panna kutatója

József főherceg a cigányok pártfogója

Káldy Gyula, a kuruc hagyományok éltetője

Thaly Kálmán, a Rákóczi-kor kutatója

Herrmann Antal a cigánykutató

Akire minden cigányzenével foglalkozó forrás hivatkozik: Markó Miklós

Ujváry Zoltán professzor, Gömör kutatója

Sárosi Bálint népzene kutató

Emléke az irodalomban

Elise Polko novellája
 Jókai Mór regényében
 Dózsa Endre regényhőse
 Endrődi Sándor verse
 Lisznyay Kálmán verse
 Lipcsey Ádám versében
 Varga Zsigmond könyvében
 Czóbel Minka versében
 Farkas Imre verse
 Mikszáth Kálmán írásában
 Szép Ernő verse
 Krúdy Gyula: Czinka kesergője
 Temeshy György: Czinka Panna a fejedelem csalogánya
 Gulyás Imre: Cinka Panna – A fejedelem hegedűse
 Szathmáry György verse
 S. Karakán Elemér könyveiben
 Gagyhó Dénes novellájában
 Vietórisz József versében
 Szepessy László: Rákócziné szerenádja
 Ladányi Zoltán: A Rákóczi-Induló
 Vályi Nagy Géza: Nagy Rákóczi Ferenc vajon mit érezhet?
 Barna Jónás írásában
 Ján Bárta regényének szereplőjeként
 Gömöri Kovács István versei
 Czinka Panna ponyvaregény hőseként
 Czinka Panna említése egyéb irodalmi feldolgozásokban

Czinka Panna a színpadon

Ökröss Bálint színműve
 Almási Tihamér: Czigány Panna
 Czigány Panna – amatőr színjátszók előadása Nagykátán
 Bokor József: Kuruc fűrfang című népszínművében
 Emőd Tamás színpadi jelenetében
 Czinka Panna a Magyar Szivárvány repertoárján
 Ezer év. A Népszínház millenáris darabja
 Cinka Panna „orosz hadifogságban”
 Csemer Géza színdarabja
 Varga László darabja Londonban
 A fejedelem – az egri Gárdonyi Géza színház musicalja
 Egyéb színpadi feldolgozások

Színésznők Czinka Panna szerepében

Aki két darabban is játszotta Czinka Pannát: Blaha Lujza, a „nemzet csalogánya”
 Hegyi Aranka, a cigányprimadonna
 Balázs Olga Cinka Pannája
 Tolnay Klári, a Rákóczi nótája Cinka Pannája

Kodály zeneművében: Lukács Margit
Czinka Panna a Déryné Színház repertoárján
Soproni Ági színművész
Jónás Judit, a Czinka Panna Cigányszínház megálmodója
Varsányi Mari, a komáromi Jókai Színház művésze
Martin Márta, a Szegedi Nemzeti Színház Cinka Pannája
Sebestyén Erika, a Theatrum Hungaricum művésze
Herczeg Flóra az egri Gárdonyi Géza Színház musicaljében

Zeneszerzők, zenészek

Siposs Antal zeneművében
Kodály Zoltán daljátéka
A budapesti ősbemutató
A szegedi előadás
Hubay Jenő szerzeménye
Erdődy Elek daljátékában
Aggházy Károly: Cinka Panna. Műdal zongora-kísérettel
Fricsay Richárd szerzeménye: Czinka Panna, zenekép
Kurucfarsang, Czinka Bokor József népszínművében
Farkas Gyula szerzeménye
Puporka András felvételén
Kalamajka Együttes felvételén
Egyéb zenés feldolgozások

Képzőművészek a virtuóz primásról

Izsó Miklós szobra
Greguss Imre festményén
Kiss György szoborterve
Kriesch Aladár festőművész
Róth Miksa üvegfestménye
Milošlav Aleš, a cseh festészet Petőfije
Dudits Andor festménye
BacsKay Béla festménye
Karácsonyi Géza szobra
Remsey Jenő Czinka Pannája
Jászay József festményén
Ócsvár Rezső, Czinka Panna festője
Ismeretlen magyar festő képe a 20. század elejéről
Rácz Kálmán festménye
Faggyas István grafikus, költő és néprajzkutató
Borsodi Szabó Tamás festménye
Dezider Fertő roma faragó alkotásai
Oláh Jolán naiv festő képén
Nagyné Horváth Judit festménye
Anna Margit festményén
Ludmila Cvengrošová Cinka Panna plakettja

Józsa Judit kerámiaszobra
Igó Aladár, a sajtógömöri Czinka-szobor alkotója
Sinkó Veronika könyvillusztrációi
Végh Borbála Karolina, a könyvborító tervezője
Ismeretlen festők Czinka-képei
Czinka Panna gobelinen
Egy bájos gyermekrajz a Felvidékről
Czinka Panna képregényeken
 A Glinda magazin Czinka-képregénye
Czinka Panna képeslapokon
Sztajkó József, a cigány bábok készítője

Filmek Czinka Pannáról

Rákóczi nótája
A Csínom Palkó mellékszereplőjeként
Szinetár Miklós: A verseny
Egy vadonatúj film Czinka Pannáról

A szülőföld a hagyomány ápolásában

Czinka Panna a néphagyományban

Wisloczki Henrik népdalgyűjtésében
Czinka Panna fája Illés Béla írásában
Czinka Panna Barcsa Dániel pajzán erdélyi történetei közt

Érdekességek Czinka Pannáról - határon innen és túl

Resumé
Resume
Resümee

Források, felhasznált irodalom

Szabó Ilikó fotója

PROGRAMAJÁNLÓ

Kozárdon

a Csipke-házban

Kozárd, Petőfi u. 1.

2016 szeptember 24-25-26 - án

**Kortárs írók, költők és irodalomkedvelők
találkozója**

Várunk szeretettel!

Kontra Marika Szvita

06 20 918 50 70

szvitaster@gmail.com

Csapó Lajos

06 20 80 60 409

csapolajos@gmail.com

Megemlékezés

A Móricz Zsigmond Társaság és a váci Madách Imre Művelődési Központ közös szervezésében

Hörömpő Gergely (1945-2007) református lelkész, költő verseiből készült emlékműsor halálának 10. évfordulóján.

Időpont: 2017. november 19. –vasárnap– 16 óra.

Helyszín: Madách Imre Művelődési Központ (Vác, Csányi krt. 63) Végh Dezső terme.

Szerkesztette: Karaffa Gyula, Péter Péter, Székelyhidi Ferenc

Bevezeti: Karaffa Gyula költő, a Börzsönyi Helikon alapító-főszerkesztője.

Közreműködnek: Heinl Éva, Csernák Zsuzsa, Kocsis György, Cserekye Károly Zoltán.

Zenei közreműködők: Faludi Szilvia (ének) és Marót Géza (zongorakíséret)

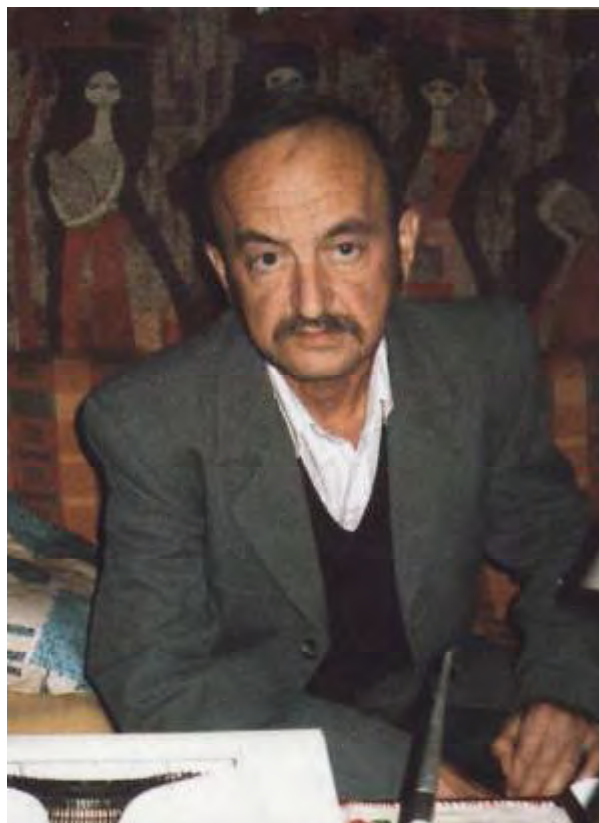
Hörömpő Gergely ifj. (Vác, 1945 – Vác, 2007) református lelkész, költő.

A váci általános iskolát és a gimnáziumot a Ráday Kollégium Teológiai Fakultása követte, ahol 1964-69 között folytatott tanulmányokat. Fél évig Monoron, majd Peröcsényben volt segédlelkész. Ez utóbbi helyen lelkésznek választották. 1971 és 1980 között Hévízgyörkön lelkipásztor. 1980-tól a diósjenői reformátusok lelki vezetője.

Számos írása, verse jelent meg országos és regionális lapokban, antológiákban. A Spangár Kör tagja volt.

Megjelent verseskötetei: Csenkefa zenéje, 1995.; Valami hiányzik, 1996., Tűz és víz, 1998., Pillanat, 2006, Duna-parti élet, 2007.

Irodalom: Börzsönyi Helikon, 2007. októberi szám. (világháló) Diósjenő honlapja. 2007. október 31.

BESZÁMOLÓ**A TÁVOZÓRÓL ÉS A MEGTARTÓRÓL
DR. RUSVAY TIBOR (1916—2000) EMLÉKEZETE**

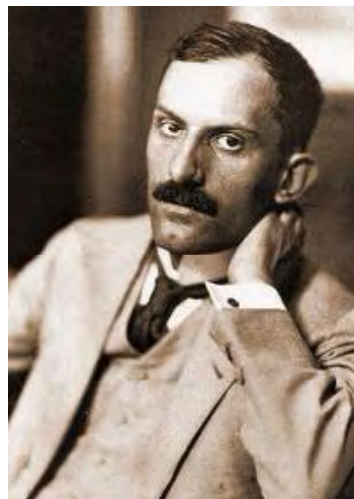
2017. augusztus 25-én, pénteki napon, születése 91. évfordulóján

Rusvay tanár urunk, örökös osztályfőnökünk, mentorunk az égieknél!

Itt a Dunakanyarban, az „északi géniuszban” lelkiekben felvértezve, Szobnak városában, a lovag királynak, Szent Lászlónak jubileumi évében a hely szelleme értelmében is a Szent László római katolikus templomban, a szentélyben, a jelenlévők, az együtt imádkozók által a kozmikus egészben szeretett és nagyra becsült személyedhez, engedelmeddel így szólunk mostan.

Tisztelt ünneplő kollégák, tanítványok, barátok, közeli és távoli ismerősök a fényben és az elmúlásban, ha megengedik, ha megengeditek, akkor most a tavalyi emlékbeszédemből, Illyés Gyula *Haza a magasban* című versének két első sorával: — „Jöhet idő, hogy emlékezni / bátrabb dolog lesz, mint tervezni” — kezdem, hívom elő emlékezetünkben Rusvay Tibor alakját, örökkéva(l)ló szellemét, hogy eszmélődésünket, ezennel Babits Mihály „A lírikus epilógja” című szonettjével folytathassuk, amit magyar irodalom óráinkon oly gyakran idézett a Tanár Úr.

Babits Mihály

A LÍRIKUS EPILÓGJA

Csak én birok versemnek hőse lenni,
 első s utolsó mindenik dalomban:
 a mindenséget vágyom versbe venni,
 de még tovább magamnál nem jutottam.

S már azt hiszem: nincs rajtam kívül semmi,
 de hogyha van is, Isten tudja hogy' van?
 Vak dióként dióban zárva lenni
 s törésre várni beh megundorodtam.

Büvös körömből nincsen mód kitörnöm,
 csak nyílam szökhet rajta át: a vágy -
 de jól tudom, vágyam sejtése csalfa.

Én maradok: magam számára börtön,
 mert én vagyok az alany és a tárgy,
 jaj én vagyok az ómega s az alfa.

(1904.)

Igen, földi létünkben „*Tér és Idő keresztjére*” vagyunk Mindahányan ki- és felfeszítve a sorsunk, és ma már sejtjük, hogy a sorstalanságunkban is: Mi emberek. Hiszen bennünket, a végérvényesen XX. század gyermekeit, bizony átugrott a történelem. A kezdet és a vég szorításában, szabadságvágyainkat dédelgetve egy kalitkában kuporogtunk egész életünkben, szárnyakat igézve magunknak, mint Weöres Sándor Bóbitája a malacra, miként Kő Pál szárnykészítője a kalitkában, miközben rádöbbsentünk arra is a rendszerváltoztatás „szent káoszában”, hogy, dehogy a nyitja, a rabja teszi a kalitkát olyanná, amilyen. Erre tanított bennünket a szobi „operett gimnáziumban”, ahogy Ő maga nevezte némi maliciával, Rusvay tanár úr is. Ha van és lesz még a honi lírának a harmadik évezredben értelme, ereje, márpedig miért ne lehetne, akkor éppen az, hogy „*fogyó életünk növekvő lázában*”, az elmúlás szorításában megvallhatjuk, megörökíthetjük az elmúlhatatlant. Mert az örökkévalónak köszönhetjük, s micsoda nagy kegyelem ez is, hogy Mi, a Tanítványok, Rusvay Tiborunkban a tanítónkban, az osztályfőnökünkben, a mesterünkben úgy lehet, hogy az Ő személyiségében, karizmatikus egyéniségében, halála után tizenhét esztendővel is Egyek maradtunk. És most itt vagyunk, és együtt imádkozunk Tibor bácsi kortársával, személyes ismerősével, barátjával, a 94. életévében a mai napon is papi jó szolgálatot teljesítő, Főtisztelendő Pálos Frigyes atyával, a Rusvay emlékmisén, s az Ő lelki üdvösségéért fohászkodunk! Azért is mondhatjuk így, jó szívvel, néven nevezve a Tanár Urat, a Mi Rusvay Tiborunkért, mert az öt ujjunkon megszámlálhatjuk, hogy kiben, kikben is vagyunk, maradtunk még Egyek, de „menthetetlenül”, akár csak a tanárainkat is név szerint számba véve, itt, ezen a platóni árnyékvilágon. Bizony, bizony, csak nagyon, de nagyon kevesekben!

Már a tavalyi, az első szobi Rusvay Tibor emléknapon megvallottuk, hogy a Tanár Úr, nem volt egy kenetes szentember. Perlekedő viszonyban állt a világgal, olykor a jó Istennel, és saját magával is. Ám evvel együtt igen is, egy erős hittel megáldott „boldog anarchista” lélek volt, akinek a hite, Ő maga vallotta meg egyszer, az egyik velem folytatott Madách Rádiós dialógusunkban, idézem: „A világba való kitettségemben, ’56 után, börtönviselten, Szobon, sokszor elbizonytalanodtam és bizony olykor a hitem is megingott”. Mert soha sem volt mindegy, hogy valakinek Gödön van szobra, vagy Szobon van gödre, tartotta a korabeli közmondás. Hát hogyne! Azt hiszem, hogy sokunknak, akik mertük, merjük vállalni

küldetésünk szerint halandóságunkban önönmagunkat: a hite, a hitünk, nem vitás, valóságosan is így „működik”. Valahogy úgy, hogy időnként meginog, elerőtlenedik, elgyengül, szinte megsemmisül, aztán meg forró, mindent átlényegítő lávaként tör elő rejtekéből, tör fel a lelkünk mélységes bugyraiból, a szívünk vulkánjából és ismét és újra a felszínre kerül. Ezzel a felismerésével együtt, Tibor bácsi Ady Endrével mondta ki nem is egyszer a leglényegeget, akit Ő, Babitscsal ellentétben nem igazán kedvelt, mert pozórnek tartotta a zsenit, miközben időnként gesztusaiban Ő maga is teátrális lény volt, ami épp Ady Hunn, *új legenda* című versében megírt gondolatával jellemezhető: „*Gesztusaim élnek, míg meg nem halnak / S életemnek csak nézői a maiak*”. Igen, mi csak nézői voltunk a Rusvay jelenségnek, Tibor bácsi életének, és csak jóval később lehettünk a rokonszenvünk, a szeretetünk által az értői is. De akkor most, hadd idézzem az igazi Adyt: *A magyar pimodan* című írásának néhány vallomásos sorát: „*A hit valami olyan portéka, mely minden korszak emberei számára akképpen jut, adódik, mint a kenyér. Volt eset rá, hogy Párizsban is külön számították föl az étkezésnél a kenyeret s Budapesten két krajcárért kétszer annyit adtak, mint ma. Az okos közgazdászok megmondják a kíváncsinak, hogy micsoda konstellációk az okai ennek. De a hit talán gazdaságilag megmagyarázhatatlanabb a gabonánál és kenyérnél. Nem igaz az, hogy olykor-olykor valahonnan a déli vagy északi sarkról egy-egy pesszimista áramlat indul útnak az emberek lelkeire. De az igaz, hogy hit ma még a proletár, az új szívek birodalmában is talmi. Nincs hit és teljességgel nincs hit itt a Duna-Tisza táján, ahol általában mindig kevés volt. A delejtű-emberekről beszélek, ami nyilvánvaló, az érzékenyekről s az értelmes szomorúakról.*”

Felejtethetetlenül humanista Rusvay Tiborunk! Te, valóságosan is érzékeny és értelmesen szomorú tanítónk voltál, érzékeny égi antennás ember az embertelenségben, még úgy is, hogy gyakorta alkoholizmusba olytottad delejtű emberségedet. De miért is? Mert képtelen voltál abban a lassú körénk feketedésben, amiben élni kényszerültünk, az „átkosban”, a túlzott szenzibilitásoddal elviselni azt a tengernyi hazugságot, álbírságot, gázságot, ami körül vett Téged, és Bennünket is, a múlt század '50-es, '60-as, '70-es éveiben. És meg kell mondanunk azt is, hogy Mi, a tanítványaid, épp ebben a múlt századi három évtizedben szocializálódtunk. És az akkori hatások, tapasztalatok mindnyájunk idegrendszerében mély emléknymokat hagytak. Ezt, most érezni csak igazán, túl 60-on. De ez a lényegi igazság. Ez a valóság. Nem véletlen tehát, hogy a „*Szabadon szolgál a szellem*” meggyőződésével, életed példájával hirdtetted nagyon is tudatosan, itt ahatáron, szobi végeken a reménytelenségben is a reményt, az Eötvös Kollégisták jelmondatával. És hatványán megélted, tanítványaidra átsugározva a lelked mélyén szentháromságban élő: *Babits Mihály, Németh László, Keresztury Dezső* emberi, költői-írói, szellemtörténeti nagyságát. S általuk, azt az embereszményt, amelyben a műveltség, az emberi jóakarát, a szelídség, az erasmusi és keresztény humanizmus együttesen teremti meg a szabadságot, ha létezik egyáltalán az az ideális, teljesség érzésével megáldott szabadság. Ám a keresztény-humanizmus „csak” is úgy hozhat szabadságot, hogy ha mindennek mértéke az ember, mert az ember mértéke az Isten. Így létezni, annyi, mint szeretni, ölelni, de minden áron. S tudva-tudtad azt is, hogy jövőnk pedig ott lehet, s csak úgy és akkor van, szűkebb pátriánkban is: a Duna- és az Ipoly - táji Hazában is, ha hitben, reménységben és szeretetben élhet az ember. Mert végül is, ahogy mondtad is legutolsó Madách televíziós beszélgetésünkben, be kell látni, hogy a szabadságot ugyanaz élteti, mint a vallásosságot, mint az egyházat: a hit. Igen, a szabadság is hit kérdése. Nekem a legnehezebb időkben is megvolt a magam szabadsága, mert igenis hittem valamiben. Így kapcsolódik össze a kettő: a szabadság és a hit kérdésköre mindörökre.

Most, amikor alma materünk, a volt szobi Általános Iskola és Gimnázium jogutódjának könyvtárát – Szeretett Tanár Urunk! – 91. születésnapodon, ezen a névadó ünnepségen, a második Rusvay Tibor emléknapon, személyedről kívánjuk elnevezni, ezt avval a hittel és reménységgel tesszük, hogy a létében veszélyeztetett Guttenberg Galaxis a fénysebességgel globalizálódó 21. századunkban még mindig örökéletűvé gondolható klasszikus alapokon az internet világában is. Így, záró gondolatként, engedelmekkel, Vörösmarty Mihály ide illő versét hívjuk segítségül. Címe:

A Guttenberg-albumba

Majd ha kifárad az éj s hazug álmok papjai szűnnek
 S a kitörő napfény nem terem áltudományt;
 Majd ha kihull a kard az erőszak durva kezéből
 S a szent béke korát nem cudarítja gyilok;
 Majd ha baromból s ördögből a népszaroló dús
 S a nyomorú pór nép emberiségre javúl;
 Majd ha világosság terjed ki keletre nyugatról
 És áldozni tudó szív nemesíti az észet;

Majd ha tanácsot tart a föld népsége magával
 És eget ostromló hangokon összekiált,
 S a zajból egy szó válik ki dörögve: "igazság!"
 S e rég várt követét végre leküldi az ég:
 Az lesz csak méltó diadal számodra, nevedhez
 Méltó emlékjelt akkoron ad a világ.
 (1839. szeptember 5.)

Igen, igen! Ennél többet ma sem mondhat a költő, az örök reménység templomát, a Temenosz tüzét óva, őrizve mindhalálig.

Németh Péter Mikola

(Elhangzott Szobon, 2017.08.25-én, a második dr. Rusvay Tibor tanár úr emlékére rendezett napon.)

Rusvay Tibor tanár úr emléknapi Szobon

Remitzky Zoltán a tanítvány, az írástudók árulásáról beszélt

Németh Péter Mikola, Pálos Frigyes atyával

Pálós Frigyes az emlékmise celebrálója

Németh Péter Mikola emlékbeszédet tart a "Távozóról és a megtartóról"

Photo: Németh Zoltán Pál

Nagybörzsönyi Páva Körösök és a szobi tantestület a misén

Photo: Németh Zoltán Pál

Pálós Frigyes

Photo: Németh Zoltán Pál

Bánkúti Ferenc tanár úr a kollégára emlékezik

Photo: Németh Zoltán Pál

A Könyvtár névadó ünnepsége

Photo: Németh Zoltán Pál

"A távozóról és a megtartóról" , Németh Péter Mikola beszéde

Photo: Németh Zoltán Pál

Heppert Angéla és Németh Péter Mikola koszorúznak

Az emléknapi résztvevői

KÖNYVAJÁNLÓ

Megvásárolható a rétsági könyvtárban!

Üzenetek, vallomások, strófák

A rétsági Spangár András Irodalmi Kör
antológiája

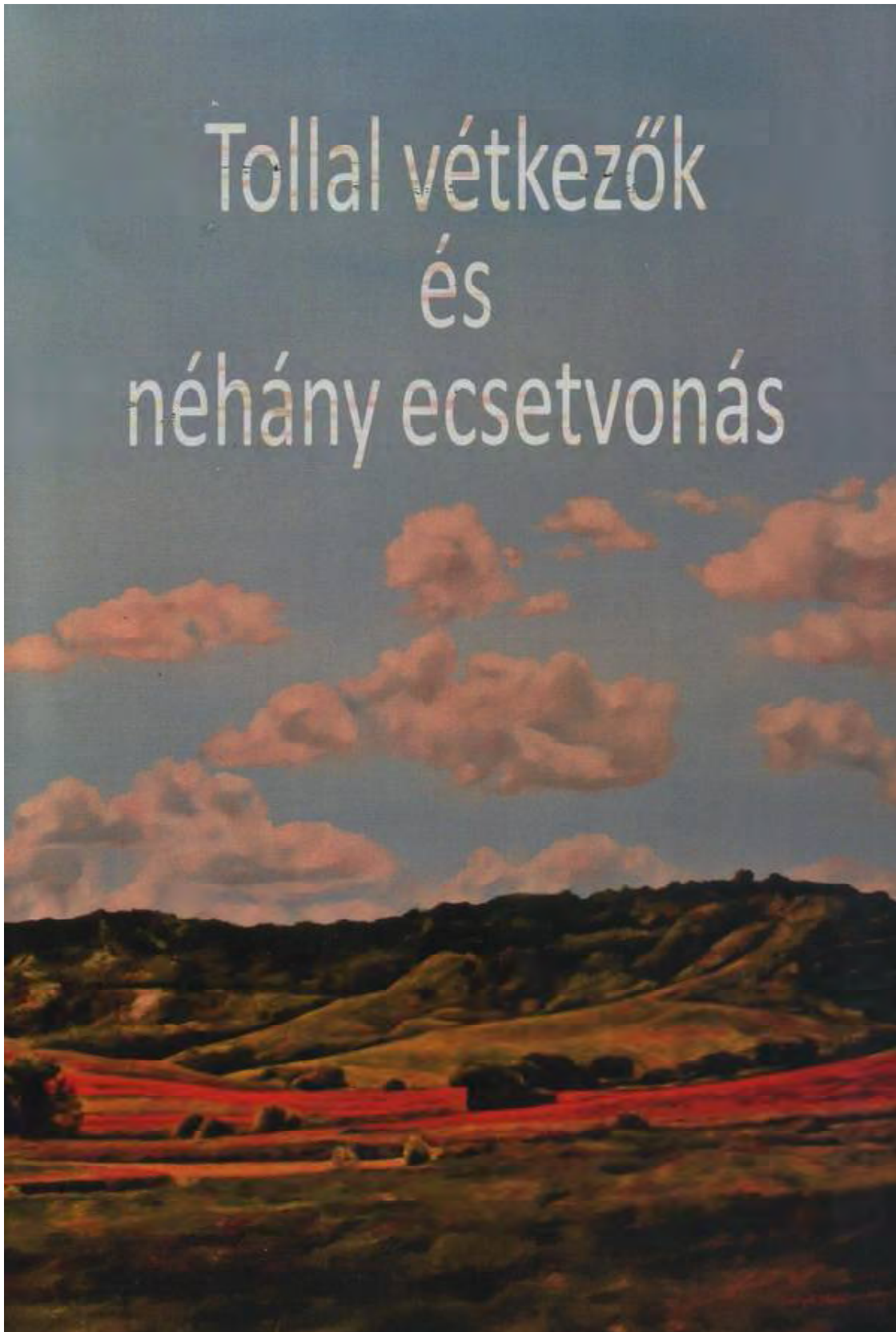

2017

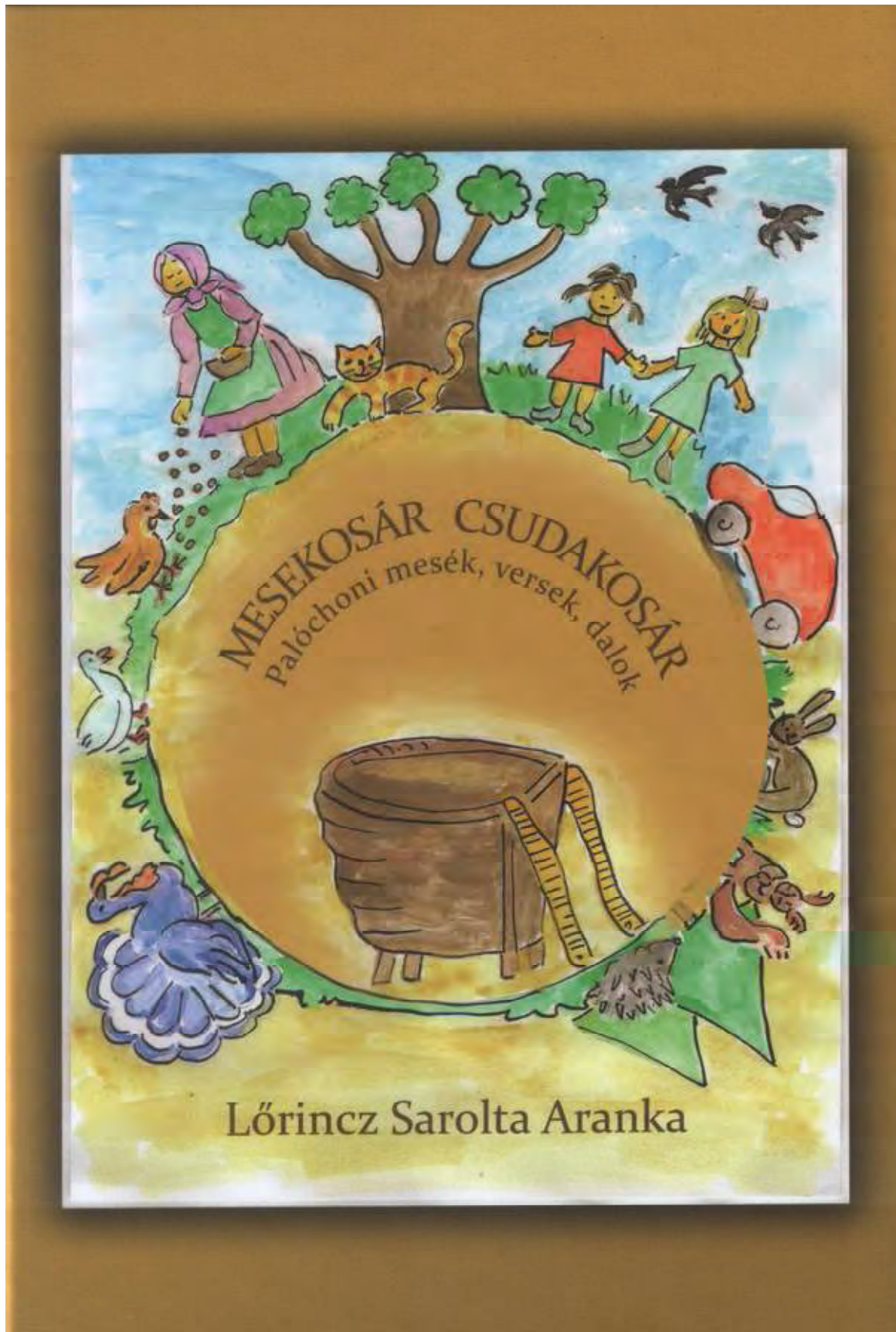
Mikszáth Kálmán születésének 170. évfordulójára időzítve reprint kiadásban, *Barnaföldi Gábor Archivum* gondozásában megjelent a **Huszár a teknőben** című kötet. Felelős kiadója Barnaföldi Gábor. A kötetből Horpács lakossága az Önkormányzat jóvoltából családonként egy-egy ajándékpéldányt kapott. A Szerk.

A Balassi Bálint Asztaltársaság gondozásában megjelent a *Tollal vétkezők és néhány ecsetvonás – Ceredi alkotók antológiája* című kötet. A könyvben **Cene gál István** festőművész alkotásait, **Gyuresó Gyula** verseit és **Kiss-Simon Miklós** írásait-verseit kapják kézhez az olvasók. *Felelős kiadó: Orbán György János, nyomdai előkészítés: Handó Péter, felelős vezető: Bencze Péter. A Szerk.*

CD melléklettel jelent meg az Ipolybalogon élő és alkotó Lőrincz Sarolta Aranka legújabb könyve, a *Mesekosár csudakosár – Palóchoni mesék, versek, dalok* című igen szép kiállítású kötet! A könyv megvásárolható a szerzőnél, vagy lapunk email címét használva. A Szerk.

FELHÍVÁS

Kedves Barátunk, Önálló Jogi Személyiségű Tagtársunk, Közeli és Távoli Ismerősünk az Ipoly-táji haza szolgálatában!

Felhívásunk, meghívónk szeptember 23-án, szombaton 7.30 és 21.30 között
esedékes Lengyel-magyar Tanulmányi Út az Ipoly Eurorégióban
a Templomos Napok alakalmával rendezett
esemény sorozatra szól,
amelynek alapvető célja megismertetni és megismerni a térség
lengyel-magyar
közös történelmünkre vonatkozó emlékhelyeit,
s ezáltal magát a történelmi valóságot.
A rendezvényfolyam helyszínein, így
Szobon — Vámosmikolán — Nagybörzsönyben — Ipolyszalkán /Salka —
Párkányban /Sturovó — és Esztergomban
is lehet csatlakozni
a résztvevőkhöz,
sőt a helyieket külön is kérjük, hogy szíveskedjenek
szombaton ellátogatni ezekre az emlékhelyekre,
hogy együtt ünnepelhessük meg a ma is sokra hivatott
magyar-lengyel
történelmi barátságunkat.

**Vendégeink a Bp.-i XIII. kerületi Lengyel Nemzetiségi Önkormányzat képviselői, tagjai,
Lázár Márton Stanislav elnök vezetésével.
A különjárat a kerületi városháza elől
a megbeszéltek szerint előreláthatóan reggel 7.30-kor indul,
este 21.30-ra ér vissza.
Az utazás oda-vissza térítésmentes,
még korlátozott számú hely a jelentkezés
sorrendjében van a buszon.**

**A találkozás reményében köszönt minden érdeklődőt:
Németh Péter Mikola
(20) 265-0049**

E havi számunk szerzői:

Börzsönyi Erika (Pásztó) Budapest író, költő
Csáky Károly mkl. (Kelenye, 1950) Ipolyság, helytörténész, költő, tanár, néprajzkutató
Debreczeny György (Budapest, 1958) Budapest, könyvtáros, költő
Dobrosi Andrea(Budapest, 1970) Budapest, költő, szerkesztő
Elbert Anita () Veszprém, tanár, író, költő
Gömör Kata (1956) Érsekvadkert, festőművész, költő
Haász Irén (1954 Budapest) Budapest, költő
Horti Zoltán (1965) Dunakeszi, mesemondó, író
Horváth Ödön (Budapest, 1938) Kismaros, költő
Hörömpő Gergely (Kisvác, 1945 - Kisvác, 2007) református lelkész, költő
Janecskó Györgyi (Vác, 1965) Kétfodony, író, költő
Ketykó István (Szügy, 1946) Verőce, nyugdíjas köztisztviselő, költő
Kocsi sGyörgy (Zebegény, 1946) Vác, nyugdíjas tanár, költő, zeneszerző, előadó
dr. Koczó József (Perőcsény, 1950) Vámosmikola, helytörténész, ny. iskolaigazgató
Kovács T. István (Füzesgyarmat, 1935) Vác, újságíró, író
Kő-Szabó Imre (Orosháza, 1936) Vác, író
Németh Péter Mikola(Diósgyőr, 1953) Vámosmikola, költő, esszéíró, performer, szerkesztő-rendező.
Orgoványi Anikó () Szentendre
Petrozsényi Nagy Pál (Kolozsvár, 1942) Kecskemét, tanár, író
Polgár Vera () Budapest, író, főiskolai docens
Pribojszky Mátyás (Okány, 1931- Tata, 2014) citera-tanár, zenész, író
Szabóné Babik Erzsébet (1972) Érsekvadkert, költő
B. Tóth Klára (Budapest, 1955) Budapest, költő, restaurátor
H. Turi Klára (Győr, 1939) Tata, író, költő
Végh Tamás (Gödöllő, 1960) Isaszeg, költő, nyomdász
Szepesi Zsuzsanna () Pomáz, költő, meseíró, tanár
Székács László (Budapest, 1946) Budapest, nyugdíjas mérnök, költő

Impresszum:**Alapító-szerkesztő:**
Karaffa Gyula**Helytörténet:**
Végh József mkl.**Képzőművészet:**
Konczili Éva**Szerkesztőség címe:**
2645. Nagyoroszi, Petőfi út 19**Telefon:**
+3630-383-5385**Email cím:**karaffagy@ gmail.com**Weblapok:**

www.karaffamese.freewb.hu
www.karaffagy.freewb.hu
www.karaffaboros.freewb.hu
www.retsag.net

Terjesztés: kizárólag ingyenesen letölthető PDF formátumban.

Internetes lapunkra is vonatkoznak a szerzői jog védelmének szabályai, ezért a Börzsönyi Helikonban megjelent bármilyen anyag más felületen, lapban való felhasználásához az érintett Szerző előzetes engedélye szükséges!

A Börzsönyi Helikon 2012. március 27.-től tagja az Ipoly Eurorégió Határon ÁtnyúlóEgyüttműködés Egyesületének.

Szabó Ildikó fotója